

NOVÝ

Slovenský jazyk 5

ročník
ZŠ

Autorka
PaedDr. Jarmila Krajčovičová

Lektori
PaedDr. Milada Caltíková
prof. PaedDr. Ľudmila Liptáková, CSc.
Mgr. Peter Pallo
Mgr. Slavomíra Stanková
Mgr. Anna Valkovičová
PaedDr. Dana Vasilová, PhD.

Cover dizajn
Mgr. art. Mária Čorejová

Dizajn
Ing. Danka Pohlodová

Ilustrácie
Viktor Csiba

Fotografie
Orbis Pictus Istropolitana
pixabay.com
shutterstock.com

Vydal ©
Orbis Pictus Istropolitana, spol. s r. o.
Miletičova 7, 821 08 Bratislava
v roku 2020 (N)

Zodpovední redaktori
Mgr. Lucia Demková
Mgr. Ľubomír Lábaj

Všetky práva vyhradené.
Kopírovať, rozmnožovať a šíriť toto dielo alebo jeho časť bez súhlasu vydavateľa je trestné.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky vydalo dňa 2. 9. 2020 odporúčaciu doložku č. 2020/15227:4-A2201 k didaktickému prostriedku NOVÝ Slovenský jazyk pre 5. ročník ZŠ (1. časť a 2. časť) od autorky PaedDr. Jarmily Krajčovičovej. Titul bol zaradený do národného registra didaktických prostriedkov s odporúčacou doložkou.

Naše vydavateľstvo sa snaží o maximálnu kvalitu a Váš názor nám nie je ľahostajný. Vaše pripomienky a návrhy radi uvítame na adrese **redakcia@orbispictus.sk**.

ISBN 978-80-8120-845-4

www.orbispictus.sk
www.e-orbispictus.sk

Ústne úlohy, ktoré nabádajú žiakov k diskusii.

Sada slohových útvarov, ktoré žiak vypracováva v priebehu školského roka a ukladá si ich do vlastného **portfólia**.

Všetko, čo si treba zapamätať.

Dôležité veci, ktoré si žiak zopakuje.

Aktivizačné úlohy pre zábavu celej triedy.

Úlohy pre špekulantov, na ktoré sa treba pozrieť zblízka.

Tvoríte

Predstavivosť žiakov rozvíjaná v tvorivých úlohách.

Hľadanie informácií ako súčasť učenia sa.

Na konci každej kapitoly sa nachádza **Čo už viem**, kde sa žiaci uistia o tom, či už všetko ovládajú (z iŠVP).

TEST

Na konci každého celku si svoje vedomosti overia **testom**.

Doplňkový materiál na **www.e-orbispictus.sk** alebo **www.orbispictus.sk**.

NOVÝ

Jarmila Krajčovičová

Slovenský jazyk 5 ročník ZŠ

Každý z nás má nejakú záľubu

podstatné mená ženského rodu
vzor žena

1. a) Prečítajte text a vymyslite mu nový titulok.

Každý z nás má nejakú záľubu, ktorou si kráti voľné chvíle. Niektorí možno svojej obľúbenej zábave venujú celé hodiny. Veľa žiakov a žiačok číta knihy a ich koníčkom je literatúra. Radi čítajú básne, iní cestopisné reportáže. Niektorí zas majú rád matematiku a počítače. Iní dajú prednosť televíznym programom a vyhľadávajú seriály, televízne súťaže, sfilmované povesti, filmy o prírode alebo o minulosti. Sú deti, ktoré pravidelne venujú svoj čas hudbe, tancu alebo športu. Ale mnohí mladí ľudia sa radi len tak voľne preháňajú po uliciach na kolieskových korčuliach alebo na bicykli. Pre mnohých sa priateľom na voľný čas stal aj mobil.

- b) Ktoré záľuby by ste doplnili podľa svojich skúseností?

- c) V texte vyhľadajte podstatné mená ženského rodu. Roztriedte ich podľa zakončenia v N sg.

Samohláska -a	Spoluhláska
záľ <u>u</u> ba	

- d) V podstatných menách v ľavom ráme vyznačte farebne spoluhlásku, ktorá stojí pred -a.

- e) Povedzte podstatné mená z úlohy d) v N pl. Čo ste zistili?

2. Zahrajte sa hru 6 x 6. Rozdeľte sa na šesť skupín podľa svojich záľub.

príroda

literatúra

matematika

hudba

šport

technika

V skupine si napíšte šesť podstatných mien ženského rodu (zakončených v N sg. na -a, pred ktorou je tvrdá alebo obojaká spoluhláska), ktoré patria do vybranej oblasti. Potom každý žiak v skupine povie pohotovo vetu s týmto podstatným menom.

Podstatné mená ženského rodu zakončené na **samohlásku -a**, pred ktorou je **tvrdá** alebo **obojaká** spoluhláska, sa skloňujú podľa **vzoru žena**:

bájka, správva, _____, _____, _____.

V tvare **G sg.**, v **N** a **A pl.** sa píše **-y**: z bájk**y**, dve správ**y**.

3. Podstatné meno *správa* vyskloňujte spolu so vzorom *žena*.

Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N	žen-a	žen-y
G	žen-y	žien
D	žen-e	žen-ám
A	žen-u	žen-y
L	o žen-e	o žen-ách
I	žen-ou	žen-ami

Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N		
G		
D		
A		
L		
I		

4. Doplňte chýbajúce pádové prípony a určte pád a číslo podstatných mien.

Moje spolužiačk_____ sa priatelia s literatúr_____. Do slovnej zásob_____ získavajú veľa nových slov. Zoznámia sa s neobyčajnými hrdinami a hrdink_____. Pri čítaní kníh_____ sa ocitnú v nových krajin_____, ktoré sú v ich predstav_____ ako živé. V rozpráv_____ ožijú postav_____ a veci, ktoré majú čarovnú sil_____: bosork_____, lesné žienk_____, ale aj zlaté podkov_____ či sedem-míľové čižm_____. S legend_____ sa zas dajú prežiť príbehy z dávnych vekov.

5. a) Rozlišujte rod podstatných mien a potom doplňte pádové prípony dvoma rozličnými farbičkami.

Prístav bol plný turist____. Chystali sa loďk_____ na výlet. Plavili sa okolo malých ostrovček____. Nad hladin_____ sa mihali krdle vták____. Ponárali sa za potrav_____ a rýchle sa vzniesli nahor. Niektoré s rybkami, ktoré im občas však vypadli zo zobák____. Obloh_____ sa niesol škrek čajok. Z ich krdl'_____ sa oddeľovali tie odvážnejšie, ktoré začali nadletovať nad loďk____. Stačilo pohnúť vystretou ruk_____ s malou omrvink_____ na dlani a už čajka s rýchlosť_____ blesku uchmatla malú odrobinku. Bolo veľkou zábav_____ sledovať prudký let vtáčích krdl'____. Ozývalo sa cvakanie fotoaparát____. Napokon cestujúci vystúpili z výletných čln____, preskúmali pobrežia malých ostrovček_____ a vracali sa s plnou tašk_____ mušlí, ulít a farebných kamienk_____.

b) V ktorom páde, čísle a rode boli podstatné mená s príponou **-ou** a podstatné mená s príponou **-ov**, ktoré ste dopĺňali?

-ou: _____ **-ov:** _____

6. **Tvoríte** Utvorte 8 viet, v ktorých použijete podstatné mená z oboch oválov v určenom tvare.

Do **záhrady** vbehli **sliepky**.

7. **a)** Do viet doplňte vhodné podstatné mená v správnom tvare.

motorka, ruka, úloha, povaha, chyba, učiteľka, škola, cesta, hlava, tráva, naháňačka

Môj kamarát je miernej _____. Podľa mienky triednej _____ by mohol byť pribojnejší. Je pracovitý, diktát má spravidla bez _____. Je šikovný, do _____ môže vziať hocikaký nástroj. Do _____ nepríde bez domácej _____. Zo _____ sa ponáhľal domov. Bez bratovej _____, ktorú práve opravujú, nemôže zostať ani minútu. Do _____ sa mu pri dome pripletie Rexo. Vtedy si z _____ zloží čiapku a hodí ju do _____. A Rexo má z _____ za čapicou obrovskú radosť.

b) V ktorom páde a čísle ste dopĺňali všetky podstatné mená? _____

c) Vyberte si z úlohy **a)** štyri podstatné mená. Dve z nich použite vo vetách v tvare N pl. a ďalšie dve v A pl. Pádové prípony vyznačte farebne.

N pl. _____

A pl. _____

d) Porovnajte prípony v G sg., N pl. a A pl. Čo ste zistili?

8. a) Porovnajete dĺžku slabík v príponách. Prečo sa v slove *známka*, *cievka* nemôžu použiť prípony *-ám*, *-ách*, ako sú vo vzore *žena*?

N sg.	žena	známka	cievka
D pl.	žen ám	známk am	cievk am
L pl.	o žen ách	o známk ach	o cievk ach

- b) Podstatné mená napíšte v určených tvaroch. V ktorých pádoch musíte dbať na pravidlo o rytmickej krátosti?

N sg.	klúčka	cesta	búdka	rúčka	správa	dialka
D pl.						
L pl.						

Q Pri skloňovaní podstatných mien podľa **vzoru žena** sa uplatňuje **pravidlo o rytmickej krátosti**: po dlhej slabike musí nasledovať krátka pádová prípona (*lúka – lúk**am** – o lúk**ach**, sieťka – sieťk**am** – v sieťk**ach**...*).

9. Podstatné meno napíšte v správnom tvare. Podľa potreby dbajte na dodržiavanie pravidla o rytmickej krátosti.

V (**predstavy**) _____ ľudí sa premietajú všakové sny. Spisovatelia vo svojich (**vidiny**) _____ vidia osídlené planéty. Píšu o vesmírnych (**záhady**) _____. Vedci snívajú o letoch k (**hviezdy**) _____. V (**myšlienky**) _____ rojkov ožívajú obrazy priateľských mimozemšťanov. V (**hlavy**) _____ ziskuchtivcov sa možno rodia plány zbohatnúť na blízky (**planéty**) _____. O (**dráhy**) _____ planét vieme veľa. Na (**rakety**) _____ sa ľudstvo dostalo na Mesiac a sníva o letoch k najbližším (**planéty**) _____. Najkrajším darom však je prežiť život v úžasných (**podmienky**) _____ našej modrej planéty.

10. Pracujte v dvojiciach. Utvorte tvar G pl. podľa vzorov.

pera – pier	sloboda – slobôd	matka – matiek	bájka – bájak
vlna –	pošta –	latka –	látka –
slza –	nehoda –	prosba –	kamarátka –
ruka –	lopta –	karta –	spojka –
muka –	sirota –	palma –	čiarka –
chyba –	dobrota –	bodka –	žiačka –

11. Do viet doplňte vhodné podstatné meno. Vyberte si ho zo stĺpcov úlohy 10.

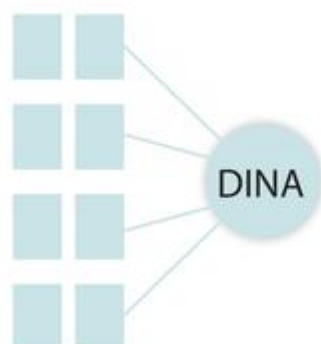
V dlhej vete bolo viac _____ aj _____. Najlepšie je poučiť sa z cudzích _____, nie zo svojich. Zopár _____ v plote bolo zlomených. Z veľkého množstva _____ sa dalo vybrať na šaty. Námraza na cestách spôsobila cez víkend niekoľko ľahších _____. Brat zažil v cudzine zopár veselých _____. Na oslavu narodenín som pozvala svojich päť _____.

12. a) K podstatným menám v strednom stĺpci priradte správny význam. Potom podstatné mená vo vhodnom páde doplňte do slovného spojenia.

jarček, ryha •	• prskavka	- k jasným _____
dohovárane •	• brázda	- v hlbokých _____
vrchný kryt •	• výčitka	- bez nepríjemných _____
veľký hudobný nástroj •	• brožúra	- nové _____
iskriaci drôt •	• kurzíva	- menšou _____
ležaté písmo •	• harfa	- so vzácnou _____
zošitá knižka bez tvrdého obalu •	• strecha	- z nízkych _____

b) Do viet doplňte vhodné podstatné meno z úlohy a) v tvare I pl. Príponu vyznačte farebne.

Nad _____ letel krdeľ vrán. Prišiel balík s _____. Prečo ma stále ktosi častuje _____? Celý stromček sa rozžiaril _____. Stádo sa brodilo hlbokými _____. Na fotografii boli hudobníci s _____.

13. a) Doplňte slabiku, aby ste vytvorili podstatné meno ženského rodu.**b)** Nájdite konce podstatných mien rôzneho rodu.**14.** V prirovnaniach doplňte podstatné meno ženského rodu.

kradne ako _____ múdry ako _____ usilovný ako _____
červený ako _____ štíhly driek ako _____ hrkútajú si ako _____

15. Chyťme sa za ruky

a) Figuríny (vzory) z rozprávky na s. 72 (1. časť) sa v učebnici začali stretávať a spomínať na svoju mladosť. Keď sa raz takto stretol vzor *dub* so vzorom *žena*, zistili, že dostali do vienka rovnaký gén. My tomu hovoríme koncová spoluhláska. Presvedčte sa.

dub:	nápad <u>y</u>	prút <u>y</u>	batoh <u>y</u>	okres <u>y</u>	_____
	↕	↕	↕	↕	
žena:	náhod <u>y</u>	bucht <u>y</u>	mátoh <u>y</u>	krás <u>y</u>	_____

b) Napíšte, prečo považujeme vzor *žena* a vzor *dub* za tvrdé vzory.

c) Doplňte ďalšie dvojice podstatných mien.

16. a) Doplňte pádové prípony.

b) Vyberte si jedno ustálené slovné spojenie a znázornite ho obrázkom.

Dostalo sa mu hubovej polievk____. Darovanej kobyl____ na zuby nehladia. Nemá ani strech____ nad hlav____. Krížom slamk____ nepreloží. Zabil dve much____ jednou ran____. Kto nikdy do vod____ nejde, plávať sa nenaučí. Oboma ruk____ rozdáva. Z malej iskr____ veľký oheň býva. Komu niet rad____, tomu niet pomoci. Za pých____ hanba chodí. Najlepšie s pravd____ vyjdeš. Vstrčil palicu medzi os____. Lož má krátke noh____, ďaleko neujde. Lastovičk____ ponad samú zem lietajú. Ledva prepletá noh____.

17. a) Tvoríte Vymyslite a napíšte krátku rozprávku (nezabudnite ju členiť na úvod, jadro a záver), v ktorej použijete slová: dcéra, pravda, cesta, hora, rieka, rybka, starénka, rada.

b) K rozprávke môžete vytvoriť farebnú ilustráciu.

Kde bolo, tam bolo, _____

Mravčia polepšovňa

podstatné mená ženského rodu
vzor ulica

Animovaná rozprávka prináša príbeh 10-ročného chlapca Lucasa. Žije v nezávideniahodnej situácii. V partii nie je stredobodom pozornosti, nemá žiadnych kamarátov, ba chalani z ulice ho šikanujú. Lucas si svoj hnev vybijá týraním bezmocných mravcov za kôľňou na dvore.

Zázračný mravec Zoc sa rozhodne tento problém vyriešiť. Premení Lucasa na mravca. Pomocou čarovného nápoja ho zmenší na mravčiu veľkosť. Lucas sa v mravenisku najprv musí naučiť, ako sa stať pracovitým, húževnatým mravcom. Je to podmienka, ako obnoviť dôveru mravcov, ako si získať slobodu a vrátiť sa do svojho sveta. Pomáha mu v tom mravčia zdravotná sestra Hova – jeho jediná spojenkyňa.

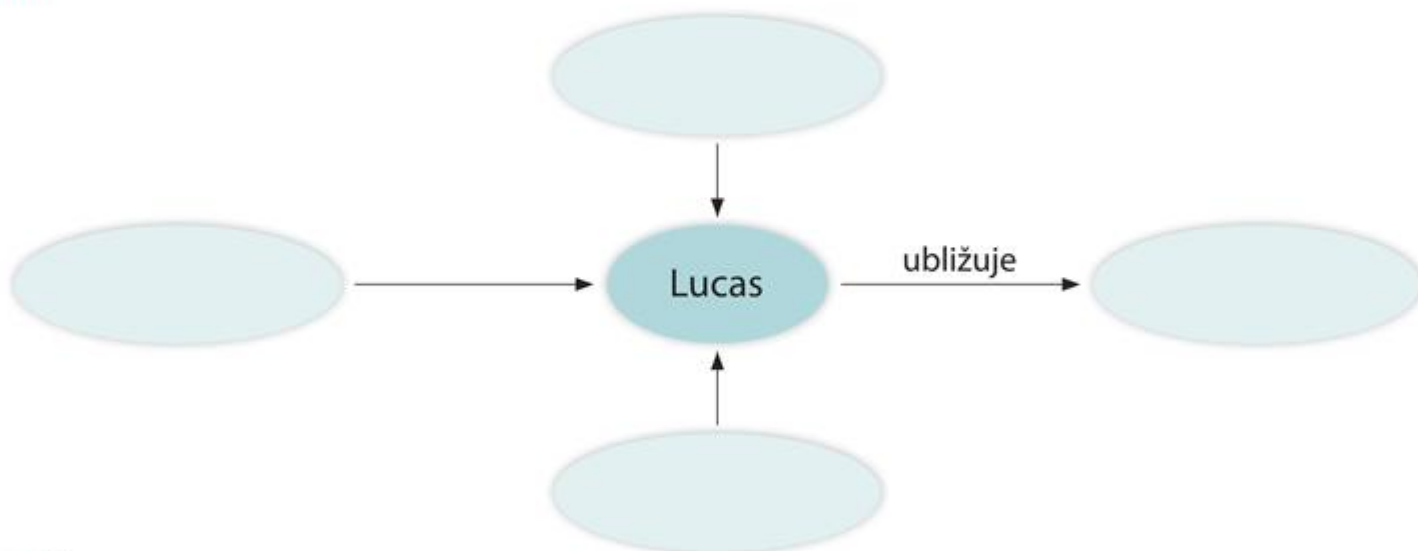
Pobyt v kolónii mravcov naučí Lucasa sebadôvere, pomôže mu uvedomiť si dôležitosť rodiny a priateľov a naučí ho aj to, ako ochrániť celú kolóniu pred Exterminátorom.

kinema.sk (upravené)

1. a) Prečítajte si text.

b) Dokončíte a doplňte schému, ktorá znázorňuje postavy a ich vzťahy vo filme.

c) Čo je témou filmu *Mravčia polepšovňa*?

Čo je hlavnou myšlienkou filmu?

d) Podčiarknite v texte podstatné mená ženského rodu, ktoré sú v N sg. zakončené na -a.

e) Zistite, či ich všetky môžeme skloňovať podľa vzoru *žena*. Ak nie, tieto podstatné mená zakrúžkujte. Ústne vysvetlite, prečo sa nedajú skloňovať podľa vzoru *žena*.

2. a) Preskúmajte podstatné mená a vyznačte spoluhlásku pred -a.

b) Určte druh spoluhlások.

ubytovňa

hladomorňa

nemocnica

telocvičňa

záložňa

poistovňa

družica

polepšovňa

kuchyňa

3. a) Vyberte si miesta z úlohy 2, v ktorých by ste sa nechceli ocitnúť ani ako filmová postava. Zdôvodnite prečo. Vyberte si jedno miesto, ktoré máte najradšej. Zdôvodnite prečo.
b) Hovorte a napíšte ďalšie pomenovania ženského rodu, ktoré označujú nejaké miesta alebo miestnosti.

4. Jedno z podstatných mien z úlohy 2 b) vyskloňujte spolu so vzorom *ulica*.

Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N	ulic- a	ulic- e
G	ulic- e	ulíc- Ø (ruž- f)
D	ulic- i	ulic- iam
A	ulic- u	ulic- e
L	o ulic- i	o ulic- iach
I	ulic- ou	ulic- ami

Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N		
G		
D		
A		
L		
I		

 Podstatné mená ženského rodu zakončené na **samohlásku -a**, pred ktorou je **mäkká**

spoluhláska, sa skloňujú podľa vzoru *ulica*: *skriňa*, *Prievidza*, _____, _____.

V slovách cudzieho pôvodu je pred **-a** samohláska **-i**: *kolónia*, _____, _____.

V tvare **G sg.** a **N pl.** je **-e**: *skrine*, *telocvične*.

V pádových príponách **D** a **L sg.** sa píše len mäkké **-i**: *ku skrini*, *v telocvični*, *v Prievidzi*, *v kolónii*.

V tvare **G pl.** **sa nepridáva prípona**: *zo skriň*, *z diaľnic*; iba v niektorých podstatných menách je prípona **-í**: *z telocviční*, *z kolónií*.

V **G pl.** niektorých podstatných mien **sa nedodríava pravidlo o rytmickej krátene**: *z hrádzí*, *z vôní*.

5. a) Do veršov doplňte vhodné podstatné mená.
na stanici/na lavici, rukavice, chumelice, na kačici

Ked' som išla do Chtelnice,

chytili ma _____,

bolo treba _____.

Ked' on býval v Kamenici,

posedával _____,

pochutnal si _____.

- b) **Tvoríte** Vymyslite vtipné trojveršie.

6. a) Roztriedte podstatné mená podľa toho, či v **G pl.** nepridávame príponu, alebo či pridávame príponu **-í**.
borovica, ruža, jedľa, košeľa, vôňa, dyňa, svieca, mreža, umelkyňa, spáľňa

Nepridávame príponu	Pridávame príponu -í
(z) borovic	(z) ruží

- b) Podčiarknite podstatné mená, v ktorých sa v **G pl.** nedodríava pravidlo o rytmickej krátene.

7. Podstatné meno doplňte do vety a napíšte správne v tvare G pl.

minca, knižnica, borovica, marhuľa, schôdza, mandľa

V peňaženke mám veľa drobných _____. Mama pridala do koláča trochu pražených _____. V škole sme sa zapojili do Medzinárodného dňa školských _____. Z _____ bude toho roku vynikajúci džem. Otec mal tento mesiac niekoľko dôležitých _____. V lese ma náhle opantala vôňa _____.

8. a) Pri podstatných menách cudzieho pôvodu farebne vyznačte pádovú príponu a určte pád a číslo.

V reštaurácii _____ na rohu ulice podávajú lacné obedy. Z diskusie _____ o budúcom rozvoji mesta vzišli podnetné návrhy. Mnoho inšpirácií _____ k tvorbe projektu získali žiaci na internete. V publikáciách _____ o krásach Slovenska dominujú fotografie _____ prírody. Do hokejovej reprezentácie _____ prijali nového hráča. Vo svojich fantáziách _____ o cestovaní sa dostal až na kraj sveta.

b) Vyberte si z predchádzajúcej úlohy tri podstatné mená v rozličnom páde a čísle. Rozdelte ich na slabiky. Čo zaujímavé ste zistili?

9. a) Farebne vyznačené slová, slovné spojenia nahradte podstatným menom, ktoré sa skloňuje podľa vzoru *ulica*. Vety upravte.

Malý Karolko sa potešil *skladačke z kociek* _____. _____ Stretli sa *tam, kde sa podáva čaj* _____. _____ Z *miesta, kde zastavuje vlak*, _____ sa ozval škripot brzd. _____ V *miestnosti určenej na spanie* _____ zhaslo svetlo. _____ Na *viacprúdovej ceste* _____ bola plynulá premávka. _____ Za *prístavom člnov a lodiek* _____ sa ozýval šplachot vln. _____ Z *dejín* _____ by sa ľudstvo malo poučiť. _____

b) Určte číslo a pád podstatných mien.

10. Do viet doplňte vhodné podstatné mená v správnom tvare.

Kremnica, škorica, sesternica Dáša, fotografia, Austrália, úschovňa, levica, lakovňa, Ázia, väznica, minca, geografia, pivnica

S _____ si nehodno zahrávať, keď má mladé. Jablkový závin vonia po _____. Na rodinných _____ zvyčajne stojím v prednom rade. V staničných _____ batožín je nízky poplatok. Ten oškretý lak na kapote môžu opraviť iba v _____. Aj vo _____ sa musia dodržiavať ľudské práva. V _____ sa kedysi razili zlaté _____. Do _____ sme uložili zemiaky. Dostala som SMS od _____. Na _____ v 5. ročníku spoznáme pamiatky UNESCO nielen v Európe, ale aj v _____ a v _____.

11. Doplňte pádové prípony.

Boli sme u Tán___ na oslave. Potešila sa kytic___, ktorú sme kúpili na tržnic___. Ku kytic___ ruž___ sme pridali škatuľku s náušnic___. O Tán___ a jej mame Son___ je známe, že sú dobrými hostiteľkami. Pochutili sme si u nich na jablkovej štrúdl___ a teta na stôl položila aj misku s čerešň___. Po chvíľ___ ktosi zazvonil. Bola to suseda v čapic___ so psom na rukách. V papul___ držal pohľadnicu s gratuláci___. Náš čas vypršal, ešte sme mali ísť do knižnic___. Našťastie to nie je ďaleko od stanic___.

12. Doplňte ohýbacie prípony v podstatných menách podľa vzoru *žena* a podľa vzoru *ulica*. Odlíšte ich farebne.

na rozhládn___ za dedin___

z úrod___ kukuric___

halušek___ s májovou bryndz___

škod___ na pšeníc___

kúsky cibule v praženíc___

veľa húsen___ c na čerešň___

kolmic___ na úsečk___

dve upratovačk___ v pracovn___

do všetkých studn___ v záhrad___

s colníčk___ na hranic___

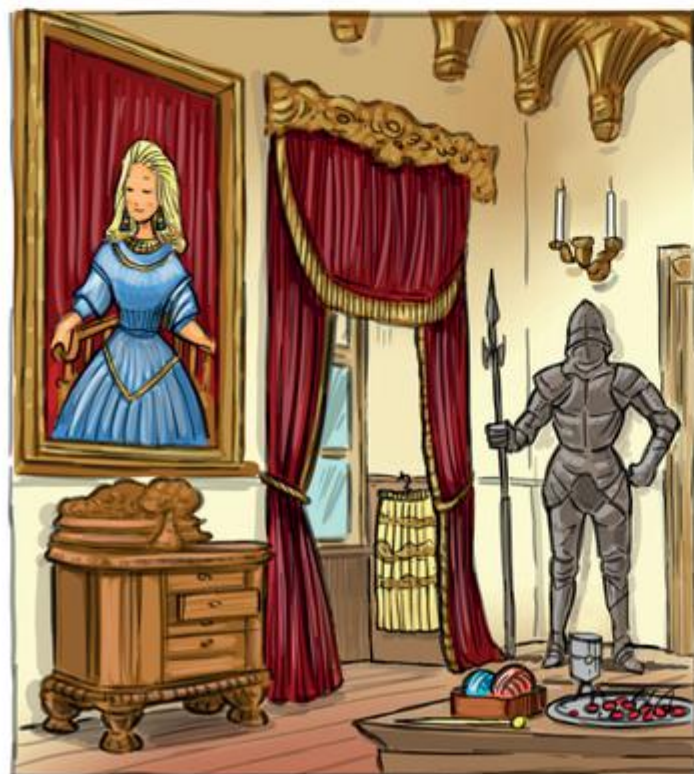
za sprievodkyň___ v jaskyn___

sukn___ s bodk___

13. a) Podčiarknite podstatné mená, v ktorých sa dodržiava pravidlo o rytmickej krátení.

o lasiciach, o lôžach, o krásaviciach, o vrtuliach, o hrádzach, o laviciach, o bójach

b) Podstatné mená, ktoré ste podčiarkli, napíšte v tvare D pl. a L pl.

14. a) Precvičte si pozornosť a porovnajate obrázky. Vyznačte odlišnosti.

b) Ústne opíšte hradnú sieň. Použite desať podstatných mien skloňujúcich sa podľa vzoru *ulica* v rôznych tvaroch singuláru i plurálu.

Púšť – opustené miesto

podstatné mená ženského rodu
vzor dlaň

1. a) Čítajte.

Sucho ako na púšti

Vo vašom bydlisku a jeho bezprostrednom okolí pravdepodobne nebude žiadna púšť, na svete je však púští ako maku. Púšte pokrývajú viac ako tretinu zemského povrchu a stále sa rozširujú. Prečo však existujú púšte a odkiaľ, prepána, pochádza koreň toho slova?

Slovo „desert“ (po anglicky *púšť*, pozn. prekl.) pochádza z latinčiny a označuje opustené miesto. Koreň slova pochádza z egyptskej reči a znamenal – hádajte čo – no predsa opustené miesto. Je síce zvláštne, prečo mali Rimania slovo pre púšť, keď žili v Taliansku. (O púšti tam ani nechýrovať.) Šikovní Egypťania však vedeli o púšťach všetko. Žili na Sahare, ktorá, ako iste viete, je najväčšou púšťou na Zemi.

Anite Ganeri: Žeravé púšte

b) Z textu ste sa dozvedeli,

☐ prečo je na púšti sucho.

☐ že púšte sa rozširujú.

☐ že púšte sú aj v Taliansku.

☐ že Egypťania nepoznali púšte.

c) Vyhľadajte v texte 4 vecné informácie o púšťach a prečítajte ich.

d) Podčiarknite v texte všetky tvary kľúčového slova. Napíšte ho v základnom tvare a určte jeho rod a zakončenie.

e) Porovnajte v rovnakých pádoch podstatné mená *púšť*, *púšte* – *reč*, *z reči*. Budú sa skloňovať podľa rovnakého vzoru? Vyslovte svoj predpoklad a vysvetlite ho.

Podstatné mená ženského rodu zakončené na **spoluhlásku** sa skloňujú podľa vzoru **dlaň** alebo **kosť**. Líšia sa tvarmi: **N a A pl.:** dlane – **G sg.:** z dlane (*púšť* – *z púšte*)
N a A pl.: kosti – **G sg.:** z kosti (*reč* – *z reči*)

2. a) Zistite, v ktorom páde a čísle sú vyznačené podstatné mená ženského rodu.

b) Podstatné mená napíšte v základnom tvare a zakrúžkujte koncovú spoluhlásku.

Pri sídlisku stoja nové **garáže**.

Z **garáže** má mama veľkú radosť.

Suché **haluze** polámal silný vietor.

Z **haluze** spadlo opustené hniezdo.

Susedy viedli dlhé **reči**.

Podľa **reči** poznáš, aký je to človek.

Stepi sú trávnaté s nízkymi kríkmi.

Cestovatelia sa vybrali do **stepi**.

a)

b)

c)

c) Porovnajte prípony podstatných mien s poučením a pripíšte skloňovací vzor.

3. a) Podčiarknite podstatné mená ženského rodu, ktoré sa budú skloňovať podľa vzoru *dlaň*.
púšť, barina, poviedka, kaluž, povest', tlačnica, redakcia, pečat'

b) Podstatné meno *púšť* (*kaluž*) skloňujte spolu so vzorom *dlaň*.

Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N	dlaň- Ø	dlan- e
G	dlan- e	dlan- í
D	dlan- i	dlan- iam
A	dlaň- Ø	dlan- e
L	o dlan- i	o dlan- iach
I	dlaň- ou	dlaň- ami

Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N		
G		
D		
A		
L		
I		

4. a) Podstatné mená napíšte v tvare G sg. a N pl. Podčiarknite pádové prípony.

nová garáž z novej _____ nové _____

krátka báseň z krátkej _____ krátke _____

laserová tlačiareň z laserovej _____ laserové _____

b) Podstatné mená napíšte v tvare D sg. a L sg.

garáž ku _____ v _____

báseň k _____ o _____

tlačiareň k _____ na _____

5. a) Podčiarknite podstatné mená ženského rodu, ktoré sa v N sg. končia na spoluhlásku.

Z kaluží sa na slnku čoskoro voda vyparila. Krajinu pokryl piesok z afrických púští. Na trhu predávali náramky upletené z farebných nití. Ukážky z básní Milana Rúfusa si vypočujete v podaní Dušana Jamricha. Podporu na rozvojové projekty získalo najviac obcí z Košického kraja.

b) Všimnite si a porovnajte ich prípony v G pl. Čo ste zistili?

Podľa vzoru **dlaň** sa skloňujú podstatné mená zakončené v **N sg.** na **spoluhlásku**: *obec*, *kaluž*, *tvár*.
V tvare **G sg.**, **N a A pl.** je prípona **-e**: z *obce*, z *kaluže*, z *tváre*; *obce*, *kaluže*, *tváre*.
V tvare **D a L sg.** je prípona **-i**: na *tvári*, v *kaluži*, v *obci*.
V **niektorých** podstatných menách sa v **G pl.** **nedodržiava pravidlo o rytmickom krátení**: z *tvárí*, z *básní*.

6. Doplňte chýbajúce podstatné mená v L pl. alebo v D pl.

plaváreň, pieseň, čakáreň, tvár, kaluž, obyčaj, nádej, povodeň, obec

v mestských _____, v ľudových _____, v _____ mladých

autorov, veriť _____, v autobusových _____, čeliť _____,

na _____ ľudí, informovať o _____, odrazy v _____

7. Doplňte pádovú príponu a určte pád a číslo.

Tvojej odpoved___ som sa potešila. _____ Zhovárali sme sa o tej básn___. _____ Na tlačiarň___ máme poruchu. _____ Z pec___ sa šírila príjemná vôňa. _____ Na zem___ pri vchode ležali kľúče. _____ Z hrud___ sa mu drali vzlyky. _____ V rybárskej siet___ sa zablysli ryby. _____ Z mysl___ mu neschádzal posledný rozhovor. _____

8. Podstatné mená napíšte v príslušnom tvare. Farebne vyznačte príponu.

Z (predpoved') _____ počasia na zajtra sa neteším. Od (jeseň) _____ ste sa neozvali. Čítam z dennej (tlač) _____. Dnes sa naučíme dve (pieseň) _____. Na severnej strane sa opäť chytili (pleseň) _____. Zajtra ideme do (hvezdáreň) _____. V (kázeň) _____ odznali povzbudivé slová. Mama pracuje v mestskej (tlačiareň) _____.

9. a) V ktorých slovách sa nedodržiava pravidlo o rytmickej krátení? Podčiarknite ich.

- z hrudí, z horární, z haluzí, z čelustí
- z kaluží, z pästí, z prietrží, z čitární

b) Všetky podstatné mená napíšte v tvare L pl.

10. a) Do viet doplňte vhodné slovo v správnom tvare.

priazeň, súťaž, šlapaj, pečeň, čítareň, umyváreň, zeleň, Viedeň, mosadz

Svietnik z _____ stál vždy na príborníku. V _____ na besede boli žiaci piateho ročníka. S prístupom k verejnej _____ sa musí v našom meste niečo urobiť. Sneh je hlboký, chod' v mojich _____. Víťazi _____ Slovensko má talent alebo X faktor sa tešia veľkej _____ televíznych divákov. Do _____ sa dá ľahko cestovať autom, autobusom aj vlakom. V niektorých mestách kapacita _____ nestačí pokryť záujem vodičov. Z tresčej _____ sú veľmi chutné najmä nátierky.

b) Podčiarknite podstatné meno, v ktorom sa nedodržiava pravidlo o rytmickej krátení.**11. Vpíšte do rámcov podniky, ktoré možno sú vo vašej obci, vo vašom meste.**

Chuť soli

podstatné mená ženského rodu
vzor *kosť*

1. a) Prečítajte text a doplňte prípony.

Ako je na púšť__?

Predstavte si, že sa prechádzate po pláž___. Majte však na pamäti, že tu nenájdete stánok so zmrzlinou, darmo máte v hrst__ zopár eur. Majte na mysl___, že brať so sebou dáždnik je tiež hlúpost'. Slnko praží, koža sa spaľuje do červena, na jemnej pleti môžu vyraziť pupence. Ste v tiesn___, máte obavy, že sa vám na tvár___ objavia pehy? Jazykom zacítite chuť soli na perách. Na rozhorúčenej zem___ si môžete upiecť vajce. Túžite po závane vetra, no on vám vmietne piesok rovno do tvár___. Ale noci v púšť___ sú celkom iný príbeh. Na ortuti teplomera uvidíte mínusové teploty!

- b) Zapíšte si z textu jednu vecnú a jednu vtipnú informáciu.

- c) Podstatné mená, v ktorých ste dopĺňali pádové prípony, napíšte v N pl. Farebne vyznačte pádovú príponu a určte vzor.

- d) Vypíšte ďalšie podstatné mená ženského rodu, ktoré sú v N sg. zakončené na spoluhlásku.

- e) Povedzte nájdene podstatné mená v G sg. Zhoduje sa ich prípona so vzorom *dlaň*?

z dobrej pamät___ zo suchej plet___ z malej hlúpost___ do tmavej noc___ priveľa sol___

2. a) Podstatné meno *soľ* vyskloňujte podľa vzoru *kosť*.

Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N	kosť-Ø	kosť-i
G	kosť-i	kosť-í
D	kosť-i	kosť-iam
A	kosť-Ø	kosť-i
L	o kosť-i	o kosť-iach
I	kosť-ou	kosť-ami

Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N		
G		
D		
A		
L		
I		

- b) Farebne orámujte pády, v ktorých sa skloňovanie podľa vzoru *kosť* líši od vzoru *dlaň*.

3. a) Podčiarknite vo vetách podstatné mená skloňujúce sa podľa vzoru *kosť*.

Mal v sebe veľa sebavedomia a hrdosti. _____ Vypráža tvoja mama šišky na oleji alebo na masti? _____ S veľkými bolesťami ho odviezli do nemocnice. _____ Už som vyniesol smeti a poumýval riad. _____ Mrzelo ju, že nie je v jej moci pomôcť mu. _____ Od ťažkej nemoci si dedko pomáhal aj bylinkami. _____

b) Určte pád a číslo podstatných mien.

 Podľa vzoru **kosť** sa skloňujú podstatné mená zakončené v **N sg.** na **spoluhlásku**:

soľ, noc, hlúposť, _____, _____.

V tvare **G sg.**, **N** a **A pl.** je prípona **-i**: bez *soli*, do *noci*, z *hrdosti*; (tie) *soli*, *noci*, *hlúposti*.

4. Doplňte pádové prípony.

Od vašej rýchlej pomoc _____ závisí jeho život. Chlapci sa na pažití rozbehli za hus _____. V pestrej zmes _____ vianočných vôní víťazila príjemná vanilka. Ako sa dnes cítiš v novej obuv _____? Vodičovi nezistili v krv _____ žiaden alkohol. S chuť _____ sme sa pustili do nového projektu. V háji za dedinou je veľa drobnej zver _____. Akoby tu lomozili myš _____. V škole sa už dlho nevyskytli vš _____. Vodič v neprimeranej rýchlosti _____ nezvládol zákrutu. O čom sa môže snívať myš _____ alebo hus _____? Zem sa otáča okolo zemskej os _____.

5. a) Prečítajte si vety.

Z autorských povestí sa mi páčia povesti od Márie Ďuríčkovej. Ktorú z ľudových piesní máš najradšej? Tak sa zľakol, že by sa mu krvi nedorezal. Zbierka bola utvorená z básní začínajúcich autorov. Zamotal sa do svojich vlastných lží. Na bielych snehových pláňach žijú polárne líšky. Začal sa výpredaj jarnej obuvi. Ľudia, rastliny, vtáctvo sa už nemôžu dočkať jari.

b) Vyberte podstatné mená zakončené v N sg. na spoluhlásku a zaradte ich do správneho stĺpca v tvare G sg.

Vzor <i>dlaň</i> G sg.	Vzor <i>kosť</i> G sg.

6. a) S prísloviami a porekadlami nie je niečo v poriadku. Správne slovo napíšte na riadok.

b) Modrou farbičkou podčiarknite podstatné mená podľa vzoru *dlaň* a **červenou** podľa vzoru *kosť*.

Hnev má krátke
nohy, ďaleko neujde.

Dostal sa
z blata do blata.

Vtáka poznáš
po perí a človeka po hlase.

Vyskočil od zlosti.

Takmer pukol
od radosti.

Lepší vrabec na pleci
ako holub na streche.

Všetkými
krémami je mazaný.

Ja som s tebou
slepky nepásol.

7. a) Do viet doplňte vhodné podstatné mená v správnom tvare.

reťaz, obec, továreň, vlast', hať, povodeň, med', vec, jar – jeseň, vlhkosť

Viacero _____ a miest Slovenska postihli _____. Pristúpme konečne k _____. Bobry si na riekach stavajú _____. Použite prípravky proti _____. Podľa Dahlovej knihy zažil Charlie v čokoládovej _____ neuveriteľné zážitky. V Nitrianskom múzeu sú uložené staroveké ozdoby a predmety z _____ a bronzu. Cestujme po našej krásnej _____.! Od _____ do _____ tu na roviny dujú vetry. Pes nemá byť uviazaný na _____.

b) Podčiarknite podstatné mená, ktoré sa skloňujú podľa vzoru *kosť*.

8. Obchádzka

a) Prečítajte si vety a všimnite si v nich podstatné mená ženského rodu zakončené v N sg. na spoluhlásku.

b) Doplňte vzor.

Musím si vštepiť do **pamäti** poučku z fyziky.
Aj slovíčka mi akosi vypadávajú z **pamäti**.
Najľahšie sa mi do **pamäti** zapisuje to, čo vidím.

↓

ľudská pamäť

vzor:

Informácie som uložil do **pamäte** počítača.
Odborníci vedia stratené údaje vytiahnuť z počítačovej **pamäte**.
Na disku mám málo **pamäte**.

↓

pamäť počítača

vzor:

9. Tvoríte Dvojice slov použite vo vetách.

byt – Na úvrati 6/20

úspech – skok o žrdi

mesto – rýchlosť (áut)

sídliisko Sihoť – autobus

dobrodružstvo – plť

erb – povest'

hus – pažiť

prázdniny – horáreň

darovanie – krv

Adresa nášho bytu je Na úvrati 6/20.

Čo už viem

- ☐ Dokážem určiť vzory podstatných mien ženského rodu – žena, ulica, dlaň, kosť.
☐ Ovládam pravopis pádových prípon vzorov podstatných mien ženského rodu.

Majú stepi na celom svete podobné podnebie?

zhrnutie podstatných mien ženského rodu

1. a) Ktoré slová „ušli“ z textu? Doplníte ich.

Podnebie _____ na svete je veľmi odlišné. Šíre _____ v Afrike nazývame sava-
ny. _____ živia široké spoločenstvá semenožravých vtákov a pasúcich sa zvierat, ktoré
zas poskytujú _____ veľkým mäsožravým zvieratám – levom, leopardom, gepardom,
hyenám a šakalom. Severoamerické prérie a ruské stepi sa navzájom podobajú tým, že majú
horúce letá, ale veľmi chladné _____. Juhoamerické _____, nazývané pampy,
a juhoafrické veldy sú porastené chumáčmi _____.

1 000 otázok a odpovedí

b) Ktoré slová patria pod pojem stepi?

2. a) Doplníte vhodné podstatné meno v správnom tvare.

osa, os, úroveň, redakcia

Vzor	G sg.	L sg.	G pl.	L pl.
	z nízkej	na nízkej	z nízkych	na nízkych
	zo zemskej	o zemskej	zo zemských	o zemských
	od divej	o divej	od divých	o divých
	do našej	v našej	do našich	v našich

b) Doplníte chýbajúce tvary a pády.

G sg.			L pl.
zo zelenej <i>stráne</i>			
	na žltej <i>pláži</i>		
		z ľudových <i>piesní</i>	
			v nedeľných <i>kázňach</i>

3. a)   Porozmýšľajte, čo môžu mať spoločné dvojice slov. Využite nielen vedomosti o skloňovaní, ale aj svoj vtíp a fantáziu.

písanka – višňa

zákruta – korčuľa

strecha – hora

báseň – tekvica

ceruzka – stolička

tlačiareň – horáreň

os – osa

čakáreň – kniha

b) Zakrúžkujte podstatné mená, v ktorých sa v G pl. nedodržiava pravidlo o rytmickej krátení.

4. Utvorte slovné spojenia.

šálka – káva šálka kávy vňať – hrst' _____ naberačka – omáčka _____

marhuľa – kôš _____ chlieb – raž _____ viazanička – red'kev _____

tucet – košeľa _____ višňa – miska _____ zbierka – papuča _____

sol' – lyžička _____ pohár – masť _____ ríbezľa – vandlík _____

5. Podstatné mená uložte do štyroch kútov podľa vzorov. (Najprv si ich povedzte v N sg., potom v G sg.)
vôľou, v kôre, spálne, k výzvam, so zverou, v čakárňach, v štvrti, bez nádchy, pästami, na schôdzi,
v srsti, zo škriepok, s časťou, o sudkyni, z cirkví, na lodiach

Samohláska -a

žena ulica

ženy ulice

Spoluhláska

dlaň kosť

dlane kosti

[]

[]

[]

[]

6. **Slovný had.** Hovorte podstatné mená mužského alebo ženského rodu, ktoré sú zakončené na spoluhlásku. Nové slovo sa musí začínať spoluhláskou, ktorou sa končí predchádzajúce slovo.
Vzor: PAMÄŤ – TIEŇ – ŇUFÁK – KRÍŽ...

7. Doplňte pádové prípony podstatných mien.

S Dáš_____ nás spájajú spoločné záľub_____. Od Dáš_____ ako dobrej znalkyn_____ prírod_____ som sa veľa naučil. Často chodíme do prírod_____. Je v nej plno divej zver_____. Na lúk_____ pozorujeme včel_____ a os_____ pri ich usilovnej prác_____. V korun_____ vrb, jelš_____ a jedl_____ občas vidíme sýkork_____ či strak_____. Predierame sa húštin_____ k brehu blízkej riečk_____. Chodia sa do nej napojiť divé hus_____ a kačic_____. Na vzdialenej plán_____ vidíme zrána stádo oviec a na príkrych stráň_____ sa mihnú tieň srn. Dáš_____ sa podarilo urobiť veľa nezvyčajných fotografi_____: spánok sov_____ na vysokej haluz_____, útek splašenej diviačej zver_____ či biele bodk_____ na hnedej srst_____ malej srn_____. Na mnohých fotografi_____ sú zachytené jedinečné chvíl_____.

8. Napište súvislý minipríbeh, v ktorom použijete všetky podstatné mená.

starenka – udica – jar – rýchlosť – loď – pláž – noc – čelusť – chuť – radosť – pamäť – jeseň

Na maškarnom plese

rozprávanie s opisom

Prvýkrát v živote som niečo vyhral! Prezradil som to hneď na začiatku, škoda. Naši o mne tvrdia, že nepoviem len to, čo neviem. No. A že som vyhral, to viem, lebo som si to aj zaslúžil! Uvidíte prečo!

Práve napadlo snehu. Brodili sme sa s mamou ku kultúrnemu domu a teperili sme veľký, rozmerný, ale zato ľahký náklad. Bola to moja prísne utajovaná maska. Tety z rodičovského združenia nám ukázali, kde sa mám ísť prezliecť. Už za túto fázu maškarného plesu by som si zaslúžil cenu! Masky sa začali prechádzať dookola po sále. Pridal som sa k nim, hoci som videl len polovičku sály. Otvor na oči sa mi posunul, a to som musel vydržať po celý čas. Do útrobov mojej masky prenikli vzdialené výbuchy smiechu. Pochopil som aj jedným okom, že ich rozosmieva to čudo, čo chodí po sále. Teda ja. Aj ja by som sa smial, keby som mohol. Lenže ako som sa mohol natriasať od smiechu a rozhadzovať rukami, keď som ich mal pevne zaistené pozdĺž tela? Po desiatich obehoch sály mi začal dochádzať vzduch. Cítil som, ako sa mi z čela rinie pot. Keď mi horúčava začala pripomínať Saharu, ozvala sa znelka ohlasujúca oceňovanie masiek. Začalo sa to cenou pre 99. masku. Počúval som, ako odbúdajú ceny: 50. cena pre číslo 17, 25. cena pre číslo 64... Moja nádej na výhru bola už na bode mrazu. Z diaľky som počul: „Na treťom mieste...“ Nič. „Na druhom mieste...“ Nič. „Na prvom mieste... Chodiaca rybárska kombinéza, maska číslo 53!“ Vyštartoval som hore na pódium ako strela. Lenže teta začala: „Vidíte tu úžasnú masku: montérky v čižmách, ktoré samy chodia. Nemajú hlavu, nemajú plecia, na ktorých by držali traky. A hoci nemajú hlavu, vedeli aj tancovať a chodiť po sále. A porote sa ešte páčilo, že tie nohavice nezabudli pozdraviť, keď išli okolo pani učiteľky. Oceňujeme aj farebne zladenú obuv a veselý dizajn masky. Michal z 5. C vyhráva smartfón!“ Musel som si vyslobodiť ruku, aby som mohol prevziať cenu.

Neviem, či pôjdem na budúci rok za masku. Je to poriadna drina!

1. a) Prečítajte text.

b) Hovorte podľa otázok:

- Kto rozpráva zážitok z maškarného plesu?
- Akým tónom rozpráva zážitok z maškarného plesu? Nájdite a podčiarknite vety, ktoré to dokazujú.

c) Máte podobné zážitky z maškarného plesu z prvého stupňa? Hovorte svoje zážitky alebo postrehy.

- Prečo chlapec zvažuje účasť na budúcom maškarnom plese? Povedzte, čo vás láka a čo vás ako starších odrádza od účasti na maškarnom plese.
- V ktorej časti rozprávania sa chlapec vyjadruje najstručnejšie? Čo dosiahne v rozprávaní krátkymi vetami?
- Skúste jadro rozprávania rozčleniť na viac odsekov. Podčiarknite vetu, ktorou by sa mohol začať nový odsek.

2. V rozprávani vyhľadajte opis a podčiarknite ho. Hovorte svoje názory:

- Prečo bol uvedený až v závere?
- Prečo opis masky nechal rozprávač na tetu z rodičovského združenia?

3. **Tvoríte** Opíšte masku podľa obrázka. Podrobnejšie opíšte, z čoho sa maska skladá, aké materiály a vzory sú použité.

4. **Tvoríte** Predstavte si, že ste vy sami boli na maškarnom plese. Úvod prepracujte, dodržte iba počet viet.

Prvýkrát v živote som niečo vyhral! Prezradil som to hneď na začiatku, škoda. Naši o mne tvrdia, že nepoviem len to, čo neviem. No. A že som vyhral, to viem, lebo som si to aj zaslúžil! Uvidíte prečo!

5. a) Pripravte si rozprávanie s opisom na tému podľa výberu. Podľa vybranej témy vytvorte veselú alebo strašidelnú atmosféru rozprávania.

Príhoda s maskou

Veselý rodinný zážitok

Strašidlo na chate

b) Zostavte si osnovu.

- Porozmýšľajte, či je vo vašej príhode dôležitý opis (masky, strašidla alebo prostredia a pod.).
- Do osnovy si zaznačte, kam zaradíte opis.

c) Napíšte koncept rozprávania s opisom.

- Hotový sloh si prekontrolujte, opravte a doplňte.

d) Opravený sloh napíšte na čisto. Slohy prečítajte v triede a odmeňte sa navzájom potleskom.

Prečo je nebo modré?

podstatné mená stredného rodu

vzor mesto

Ako preniká slnečné svetlo atmosférou, jeho lúče sa lámu na čiastočkách peľu, sadzí a prachu. Keďže modré svetlo sa láme najviac, vyzerá nebo modré. Pri západe a východe Slnka prechádza slnečné svetlo väčšou vrstvou atmosféry¹, kým dôjde až k nám. Vidíme najmä červenú časť spektra², lebo modrú pohltí atmosféra.

1000 otázok a odpovedí

atmosféra¹ – plyný obal planéty

spektrum² – farebné čiary alebo pásy vzniknuté rozkladom svetla pri prechode skleneným hranolom

1. a) Čítajte s porozumením.

b) Odpovedzte na otázky.

- Ktoré slová sú vám neznáme? Spoločne si ich vysvetlite.
- Čo sa deje so slnečnými lúčmi, keď prenikajú cez atmosféru?
- Prečo je nebo modré? Prečo pri východe a západe slnka býva obloha červená?

c) Podčiarknite podstatné mená stredného rodu.

d) Vyznačte hlásku, na ktorú sú podstatné mená stredného rodu zakončené v tvare N sg.

2. V rade podstatných mien podčiarknite podstatné mená stredného rodu zakončené na -o.

pena, svietidlo, Braňo, rukáv, okno, ujo, osvetlenie, pero, mača, vajce, koleno, pole, svetlo

3. Podstatné meno svetlo vyskloňujte podľa vzoru mesto.

Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N	mest- o	mest- á
G	mest- a	miest- ŕ
D	mest- u	mest- ám
A	mest- o	mest- á
L	o mest- e	o mest- ách
I	mest- om	mest- ami

Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N		
G		
D		
A		
L		
I		

4. a) Doplňte pádovú príponu N pl. podstatných mien v strednom rode.

jablk___	hrdl___	pravidl___	lyk___	bral___
nosidl___	cest___	operadl___	kružidl___	slov___

b) Očísľujte poradie, v akom by mali podstatné mená nasledovať podľa abecedy.

c) Prvých päť podstatných mien z úlohy b) napíšte v G sg. a zvyšných päť v D sg.

G sg. _____

D sg. _____

Podstatné mená stredného rodu zakončené na **samohlásku -o** sa skloňujú podľa vzoru

mesto: *nebo*, *svetlo*, *Slnko*, *jablko*, _____, _____.

Pri skloňovaní podstatných mien podľa vzoru *mesto* **platí pravidlo o rytmickom krátení**.
Porovnajte: *mestá* – *miesta*, *mestám* – *miestam*, *mestách* – *miestach*.

- 5. a)** Podčiarknite podstatné mená, u ktorých predpokladáte skracovanie pádovej prípony pri skloňovaní. Ústne zdôvodnite prečo.

DLÁTO, TLAČIVO, JAZERO, SÓLO, KLADIVO, PÚTKO

b) Doplňte správnu pádovú príponu D alebo L pl.

Na jazer _____ sa člnkovalo veľa ľudí. Ku kladiv _____, dlát _____ a skrutkovačom pribudla v dielni nová brúska. Po sól _____ detských spevákov nasledovali sóla dospelých. Na dvoch vyplnených tlačiv _____ chýbal podpis. Kabáty viseli na pevných pútk _____.

- 6.** Do viet doplňte podstatné mená. Určte ich pád a číslo.

mesto, poleno, hľadisko, lietadlo, pletivo, miesto, umývadlo

_____ sa zaplnilo divákmi. _____ Cestujúci nastúpili do _____.
_____ Vo viacerých _____ sa začali hudobné slávnosti. _____ Dvor sa zaplnil čerstvo pokálanými _____. _____ V stavebninách majú široký výber _____. _____ Vyhýbajte sa nebezpečným _____.
Nová sprcháreň je vybavená modernými _____.

- 7.** Napíšte tvar G pl. podľa vzorov.

jablko – jablák

mydlo – mydiel

lýtko – lýtok

zrno – _____ koleno – _____ rebierko – _____
ihrisko – _____ mužstvo – _____ skielko – _____
salto – _____ rebro – _____ prasiatko – _____

- 8. a)** Doplňte pádové prípony podstatných mien mužského, ženského aj stredného rodu.

Pred tisíc rokmi _____ vznikali u nás opevnené hradisk _____. Neskôr zemepán _____ budovali svoje pevnosť _____ na strmých bral _____. Obranu pred nepriateľ _____ zabezpečovali del _____ ukrytými za hradb _____. Stredoveké mest _____ vznikali zvyčajne na križovatk _____ obchodných ciest. V mestách prekvitali remesl _____. Pri vstupe za múr _____ mesta sa platilo mýto. V bohatých sídl _____ boli sál _____ s vysokými okn _____, ktoré boli zdobené farebnými skl _____. V sieň _____ viseli zrkadl _____, z truhlíc sa vyberali honosné rúch _____. Prímorské mest _____ vyberali zas clo za dovezený tovar. Pri mól _____ sa hojdali plavidl _____ z veľkých diaľok. Naše mest _____ Kremnica a Banská Štiavnica bohatli z baníctv _____, pretože v bohatých ložisk _____ sa ťažilo veľa zlat _____ a striebr _____.

b) Podčiarknite podstatné mená stredného rodu.

9. a) Doplňte pádové prípony L pl.

b) Vysvetlite, v ktorých podstatných menách sa uplatňuje pravidlo o rytmickej krátene a prečo.

Mobily noste v puzdr_____.

Chodili po známych miest_____.

Priviedli ho v put_____.

V stád_____ kráv nastal nepokoj.

Mača spalo na brvn_____.

Na mól_____ sa usadili čajky.

c) Slovné spojenia použite vo vetách v určenom páde.

športové tričko **G pl.** _____

horské pásmo **D pl.** _____

výherné číslo **L pl.** _____

farebné kĺbko **I pl.** _____

10. Telo „hľadá“ podstatné mená stredného rodu zakončená na -o, ktoré k nemu patria. Napíšte ich čo najviac.

brucho

TELO

11. *Obchádzka*

a) Vo vetách si všimnite podstatné meno, ktoré má dva tvary.

Jozef mal veľké zvedavé zelené **oči**. Na polievke plávali veľké masné **oká**. Z prievanu ma rozboleli obe **uši**. Obe **uchá** na starej keramickej nádobe sa odlomili. Na päte ho tlačili kurie **oká**.

b) Musíme podľa vás používať oba tvary alebo si vystačíme s jedným? Odpoveď získate, keď slová vo vetách vymeníte. Vyberte si ÁNO – NIE.

12. a) Napíšte slová opačného významu.

NEBO –

ŠERO –

ZLO –

b) **Tvoríte** Ako si predstavujete dobro a zlo? Napíšte, čo podľa vás znamená konať dobro a bojovať proti zlu.

Ruku na srdce!

podstatné mená stredného rodu
vzor srdce

1. a) Ruku na srdce! Používate vo svojej reči porekadlá a príslovia? Poznáte význam ustálených slovných spojení, ktoré vnášajú do našej reči obraznosť, vtipnosť? Prečítajte si ich a nájdite k nim správne vysvetlenie.

Zmenil svoje správanie.

Veľmi sa trápil.

Zbavil sa obáv, odľahlo mu.

Vzal si to k srdcu.

Čo na srdci, to na jazyku.

Má naňho ťažké srdce.

Malo mu srdce puknúť od žiaľu.

Spadol mu kameň zo srdca.

So srdcom na dlani.

Ruku na srdce!

Buď úprimný!

Hovorí, čo cíti.

Hnevá sa naňho.

obetavo, nezištne

- b) V ustálených slovných spojeniach vyhľadajte podstatné meno *srdce* a určte jeho pád a číslo.

2. Podstatné meno *plece* vyskloňujte spolu so vzorom *srdce*.

Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N	srdc- e	srdc- ia
G	srdc- a	srdc- ŏ
D	srdc- u	srdc- iam
A	srdc- e	srdc- ia
L	o srdc- i	o srdc- iach
I	srdc- om	srdc- ami

Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N		
G		
D		
A		
L		
I		

3. a) Určte pád a číslo vyznačených podstatných mien.

b) Farebne vyznačené podstatné mená napíšte v N sg.

c) Zakrúžkujte príponu, ktorá sa líši od vzoru *srdce*.

Do **srdc** ľudí vstúpila láska. Do **polí** sa vyhrnuli kombajny.

Z **líc** jej stekali slzy. Rieky sa vlievajú do **morí**.

d) Podstatné meno *líce* napíšte v tvare L pl. Zdôvodnite, prečo nemá príponu *-iach* ako vzor *srdce*.

(na)

Q Podstatné mená stredného rodu zakončené na **samohlásku -e** sa skloňujú podľa vzoru **srdce**:

plece, pole, more, _____, _____.

Niektoré podstatné mená patriace k vzoru *srdce* sa v **G pl.** končia na **-í**: *polí, morí*.

Pri skloňovaní podstatných mien podľa vzoru *srdce* **sa dodržiava pravidlo o rytmickom krátení**. Porovnajte: *srdcia – líca, srdciam – lícam, na srdciach – na lícach*.

4. a) Podstatné mená v zátvorkách dajte do správneho tvaru.

b) Určte pád a číslo.

Na nebi sa objavili hneď dve obrovské (*slnce*) _____.

Všetky vlakové (*nástupište*) _____ boli zaplnené cestujúcimi.

Z ťažkých (*vrece*) _____ vysýpali obilie.

Do údolí a (*pole*) _____ už zavítala jar.

Na (*vrece*) _____ boli vytlačené nápisy.

Kvočka sedela na (*vajce*) _____.

Mačka sa blížila k hniezdu s (*vajce*) _____.

Garáže pred povodňou obložili (*vrece*) _____ s pieskom.

Vzor:

c) Napíšte vzor, podľa ktorého sa všetky dopĺňané podstatné mená skloňujú.

5. Podstatné mená v zátvorkách napíšte v správnom tvare.

K čerstvo natretým zábradliam na (*schodište*) _____ dali upozornenia. O (*cito-slovce*) _____ sme sa učili vo 4. ročníku. Po (*líca*) _____ sa jej kotúľali

veľké slzy. Na určených (*stanovište*) _____ stáli hliadky.

Nad šírými (*pole*) _____ sa zhánali tmavé mraky. Vtáctvo

bolo spokojné so svojimi (*útočište*) _____. Starý

viedenský koč mal opäť problém s (*oje*) _____.

oje – žrd', ktorou
ťažné zvieratá
určujú smer pohybu
voza

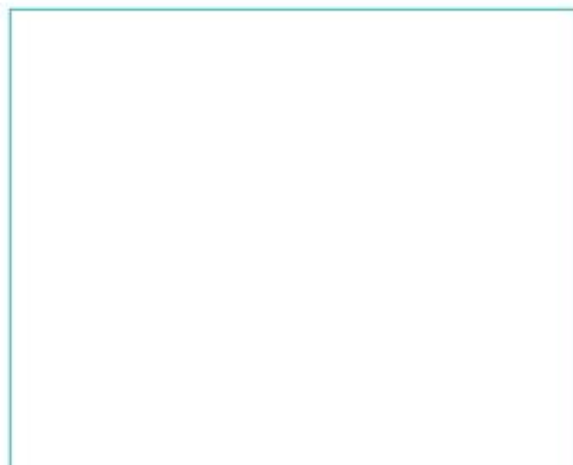
6. a) Spojte obrázky s ustálenými slovnými spojeniami. Ústne vysvetlite ich význam.

Nepúšťaj sa na more bez _____. Neku-
pujte mačku vo _____. Podobajú sa ako
_____. Prehadzuje si to
z _____ na _____. Nelej vodu
do _____!

b) Spracujte vetu ako maľované čítanie.

Pole má oči, les uši, chovaj sa všade,
ako sa sluší.

7. a) Prečítajte si správu.

dátum: 21. 3. 2011, autor: ČT24, zdroj: ČT24

19. apríla 2011 vyštartoval na svoj posledný let raketoplán Endeavour. Na palube vesmírnej lode sa ocitol legendárny krtko, ktorého z kníh a filmov poznajú deti na celom svete.

Autor kreslenej postavičky Zděněk Miler poslal pozdrav figúrke krtka, ktorú vyrobili špeciálne tak, aby vydržala nároky vesmírnej cesty. Krtko letí do vesmíru ako maskot kozmonauta, ktorý si krtka a jeho dobrodružstvá zamiloval už v detstve.

b) Je správa pravdivá alebo vymyslená? Z akého zdroja pochádza správa?**c) Vyberte správne tvrdenie o texte.**

- ☐ V texte nie sú podstatné mená stredného rodu.
- ☐ V texte je jedno podstatné meno stredného rodu.
- ☐ V texte sú dve podstatné mená stredného rodu.
- ☐ V texte sú tri podstatné mená stredného rodu.

d) Tvoríte Vžite sa do pocitov krtka, ktorý z rozprávky a vymyslených príbehov vstúpil do skutočnosti a prežíva skutočné dobrodružstvo. Vymyslite a napíšte denník, v ktorom krtko zachytáva svoje zážitky z vesmírnej cesty.

1. deň _____

2. deň _____

3. deň _____

Nové obdobie školského života

podstatné mená stredného rodu

vzor vysvedčenie

Na druhom stupni základnej školy sa začalo nové obdobie školského života. Mnohým žiakom sa zmenilo školské prostredie. Niektorým pribudlo cestovanie do plnoorganizovanej školy. Priateľstvá zo štvrtej triedy však zostali. Vo vyučovaní nastali veľké zmeny. Odložili sa počítačové, lepidlá. K pravítku pribudlo kružidlo, kalkulačka... Rodičovské združenie prikúpilo video, nové cédečky a e-tabule. Na myslenie i na konanie žiakov sa kladú vyššie nároky. Neoplatí sa hádzať cez plece upozornenia starších. Najlepším návodom sú však pre žiakov školské pravidlá správania.

1. a) Prečítajte text.

b) Máte podobné alebo odlišné skúsenosti so zmenami na druhom stupni? Hovorte o nich.

c) Vyhľadajte všetky podstatné mená stredného rodu a podčiarknite ich. Ústne určte ich vzor.

d) V tvare N sg. vypíšte podstatné mená stredného rodu, ktoré ste nemohli zaradiť k známym vzorom. Farebne v nich vyznačte koncovú hlásku.

2. Podstatné meno *obdobie* vyskloňujte podľa vzoru vysvedčenie.

Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N	vysvedčen- ie	vysvedčen- ia
G	vysvedčen- ia	vysvedčen- í
D	vysvedčen- iu	vysvedčen- iam
A	vysvedčen- ie	vysvedčen- ia
L	o vysvedčen- í	o vysvedčen- iach
I	vysvedčen- ím	vysvedčen- iami

Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N		
G		
D		
A		
L		
I		

3. a) Určte pád a číslo vyznačených podstatných mien.

b) Vyznačené podstatné mená napíšte v N sg. a do rámika napíšte vzor.

Na **námestí** sa chystá koncert.

S takýmto **prekvapením** sme nepočítali.

Medzi vrchmi sa ukrývali hlboké **údolia**.

Z **priecestí** odpratávali popadané konáre.

V **lístí** stromov šumel jesenný vietor.

Poštár prišiel so svadobnými **blahoželaniami**.

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Podstatné mená **stredného rodu** zakončené na dvojhlásku **-ie** sa skloňujú podľa vzoru

vysvedčenie: *námestie, údolie, prekvapenie, priecestie, _____, _____.*

Pri skloňovaní podstatných mien podľa vzoru vysvedčenie **neplatí pravidlo o rytmickej krátene**

krátení: *lístie* – z *lístia*, v *lístí*, s *lístím*

tŕnie – z *tŕnia*, v *tŕní*, s *tŕním*

ústie – z *ústia*, v *ústí*, s *ústím*

prútie – z *prútia*, v *prútí*, s *prútím*

4. a) Vyhľadajte a zakrúžkujte podstatné mená stredného rodu, ktoré sú v základnom tvare zakončené na **-ie**.

Na zápas zohnal už len lístok na státie. Po povodniach bolo treba odstrániť vzniknuté škody. Na poliach ležalo pováľané obilie. Kŕdeľ vrabcov zamieril do tŕnia na stráni. Do poradní prichádzali ľudia so svojimi trápeniami. Na priedomí sa vyhrievala spokojná mačka. S jedením najmladšieho syna boli odjakživa ťažkosti. Na pobreží ostrova vyrástlo letovisko. Po bezpečnom pristátí na letisku si cestujúci vydýchli.

- b) Podčiarknite podstatné mená, v ktorých sa nedodržiava pravidlo o rytmickej krátene.

5. Farebne vyznačené slová nahradte podstatným menom stredného rodu.

Na preteky prišiel s túžbou _____ vyhrať. V tŕnistom kroví _____ hniezdili drobné vtáčiky. V košíku z prútov _____ priniesla mama jahody. V šere _____ večera sa v kúte dvora zablykli zelené oči. Maliar na konci života žil ďaleko od ľudí, v samote _____. Rodičia začali s úsporami _____ už veľmi dávno.

6. Podstatné mená napíšte v správnych tvaroch. Podčiarknite tie, v ktorých sa nedodržiava pravidlo o rytmickej krátene.

Matka držala dieťa pevne v (náručie) _____. Na dnešnom (pohostenie) _____ sa podieľali sponzori našej školy. V (lístie) _____ sa mihali slnečné lúče. Pavol má najväčšiu záľubu v (telefonovanie) _____. Vo večernom (osvetlenie) _____ sa na nej vynímali plavé vlasy. S pevným (predsavzatím) _____ a vynaloženým (úsilie) _____ dospel k vytúženému cieľu. Po ťažkom (obdobie) _____ života nastala zmena k lepšiemu. Kto to má na (svedomie) _____? V (húštie) _____ sa ukryla diviaca s mladými.

7. a) V prvom riadku dopíšte pád a číslo.

- b) V stĺpcoch doplňte chýbajúce tvary podstatných mien.

z ovocia		
	o počasí	
		so zdravím

z brnení		
	k údoliam	
		s prianiami

Vel'ryby a ich mláďatá

podstatné mená stredného rodu
vzor dievča

1. a) Čítajte s porozumením.

Pozorovanie veľrýb

Pre národy žijúce okolo Pacifiku býval lov veľrýb tradičným zdrojom obživy. Poskytoval im mäso, tuk a olej na svietenie, kúrenie i varenie. Teraz smie veľryby loviť iba pôvodné obyvateľstvo na severozápade, aj to len v obmedzenom rozsahu. Významným zdrojom obživy sa však stalo pozorovanie týchto zvierat. Ľudia radi zaplatia za miesto na lodiach, z ktorých pozorujú obrovské tvory plávajúce v arktických vodách a tropických moriach, kde sa rodia veľrybie mláďatá.

Philip Steele: Ľudia a krajiny

- b) Zistite, čo prináša text: informácie, rozprávanie či opis? Ktorý slovný druh je v ňom dôležitý?

- c) Odhadnite, koľko podstatných mien je v texte.

☐ 12 ☐ 17 ☐ 23 ☐ 29

- d) Podčiarknite všetky podstatné mená v texte a overte si svoj odhad z úlohy d).

- e) Vypíšte podstatné mená stredného rodu v tvare N sg. a zaradte ich k vzorom.

Vzor mesto	Vzor srdce	Vzor vysvedčenie	?

- f) Farebne vyznačte zakončenie podstatných mien, ktoré ste nevedeli v tabuľke zaradiť k žiadnemu vzoru.

2. a) Podstatné meno *mláďa* vyskloňujte spolu so vzorom *dievča*.

Pád	Jednotné číslo	Množné číslo	Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N	dievč-a	dievč-at-á dievč-enc-e	N		
G	dievč-at'-a	dievč-at-Ø dievč-eniec-Ø	G		
D	dievč-at'-u	dievč-at-ám dievč-enc-om	D		
A	dievč-a	dievč-at-á dievč-enc-e	A		
L	o dievč-at'-i	o dievč-at-ách o dievč-enc-och	L		
I	dievč-at'-om	dievč-at-ami dievč-enc-ami	I		

3. a) Pomenujte mláďatá živočíchov na obrázkoch.

b) Napíšte pomenovanie mláďat nasledujúcich živočíchov, ktoré je zakončené na -a alebo -ä.

mláďa kury _____ mláďa kačice _____ mláďa mačky _____
 psie mláďa _____ mláďa ovce _____ holubie mláďa _____
 vtáacie mláďa _____ oslie mláďa _____ mláďa kobyly _____
 mláďa husi _____ mláďa kozy _____ mláďa lastovičky _____
 mláďa sovy _____ mláďa hada _____ mláďa srny _____

Podstatné mená **stredného rodu**, ktoré sú v **N sg.** zakončené na **samohlásku -a** alebo **-ä**, sa skloňujú podľa vzoru **dievča**. Obyčajne označujú mláďatá ľudí alebo zvierat: *dojč**a**, chlapč**a**, báb**ä**, mláď**a**, žrieb**ä**, holúb**ä**, _____, _____.*

Niektoré z nich majú v **pl. dva tvary**: *dievč**atá** i dievč**ence**, psíč**atá** i psíč**ence**.*

Pri niektorých podstatných menách vzoru dievča pôvodný význam mláďata ľudí alebo zvierat už nie je: *knieža, páža, zviera.*

4. Do viet doplňte pomenovania mláďat v správnom tvare jednotného čísla.

Medvedica zahнала neskúsené _____ do húšťa. Hus sa prihovárala svojmu _____ . Sliepka sa obzerala, no po _____ nebolo ani chýru. _____ sa pri kobyľe zatvárali oči. Mačka zbadala na _____ niečo zvláštne. Malému neoperenému _____ sa zachcelo vykúkať z hniezda. Na okraji lesa sme zbadali srnu so _____. Kozu privolalo mečanie vystrašeného _____.

5. Vytvorte pomenovania mláďat v určenom páde množného čísla

a) príponou -atá.

N pl. kozľa – _____ kačica – _____ žriebä – _____

G pl. srňa – _____ vlčá – _____ líšťa – _____

b) príponou -ence.

N pl. húsa – _____ šteňa – _____ mača – _____

I pl. kura – _____ vtáča – _____ holúbä – _____

- 6. a)** Podčiarknite podstatné mená, ktoré sa skloňujú podľa vzoru *dievča*.

b) Napište ich v základnom tvare a farebne vyznačte zakončenie.

Pochádzam z dvojčiat. _____ O kniežati Pribinovi sa budeme učiť na dejepise.
 _____ Zaobchádzal s ním ako s nemluvňatom. _____ Mama
 pracuje v oddelení pre dojčatá. _____ S toľkými bábencami je veľa roboty.
 _____ Stará mama vymýšľa vnúčatám rôzne výlety. _____
 Pážitá nasledovali svojich rytierov. _____

- 7. Doplňte oba tvary pádových prípon.**

Hus si vyšla von s húsat _____ /húsenc _____. Mama kúpila päť kurč _____ /kur _____.
 Dve mač _____ /mač _____ sú čisto čiernej farby. Pozri sa na tie psíč _____ /psíč _____.
 Za morkou po dvore behajú malé morč _____ /morč _____. Pod skalou sa mrvili malé
 hád' _____ /hád _____. Na lúke sa prehánali baranč _____ /baranč _____.

- 8. a)** Vyznačte, čo majú podstatné mená vo všetkých riadkoch spoločné.

b) Napište, čím sa odlišujú.

hokejista, bača, Varačka, klavirista – _____
 Anna, povaha, suma, žaba – _____
 zviera, žriebä, sňa, psíča – _____

- 9. Rozpleťte slová. Podstatné mená stredného rodu podčiarknite.**

	POLEVÍČA			OBORLÍČA	
	VTÁČAJKA			PODHRADIEŤA	
	CITOSLOVCE				

- 10. Určte vzor vyznačených podstatných mien.**

Mačiatko sa skrylo pod posteľ. _____ Mačence už samy pili z misky. _____ Mnohé zviera-
 ratá patria k ohrozeným druhom. _____ Poznáte knihu Rozprávky o zvieratkách z celého
 sveta? _____ Túlia sa k sebe ako holúbky. _____ Bolo ich ako holúbeniec. _____

- 11. Doplňte pádové prípony.**

V mor _____ žije najväčší tvor našej úžasnej planét _____. Volajú ho modrá veľryba. Mlád' _____ veľryb _____
 sa rodia v tropických mor _____. V pichľavom trn _____ si bezpečne žijú rozličné vtáč _____. Sú v ňom
 chránené pred mačk _____ a ich mláďat _____. Na horúcom skál _____ sa vyhrievajú jašteričk _____. Pred
 líštat _____ však rýchle ujdú do hustého trst _____. Vysoko pod oblakm _____ trilkuje škovránok. V slnc _____
 sa ligocú oblak _____. Z pol _____ zavanula vôňa obilia. Roztvorenými okn _____ prúdi teplý vzduch.

12. 🌐 Zahrajte sa na [Jazykovedcov](https://www.jazykovedcov.com). Prečo by nemohli mať svoje pomenovania aj mláďatá muchy, včely alebo chrústa? Skúste ich ústne vymyslieť.

13. **Tvoríte** Kam sa vybrala pštrosia mama so svojimi mláďatami? Čo zaujalo mačence v tráve? Vymyslite ku každej fotografii tri vtipné vety.

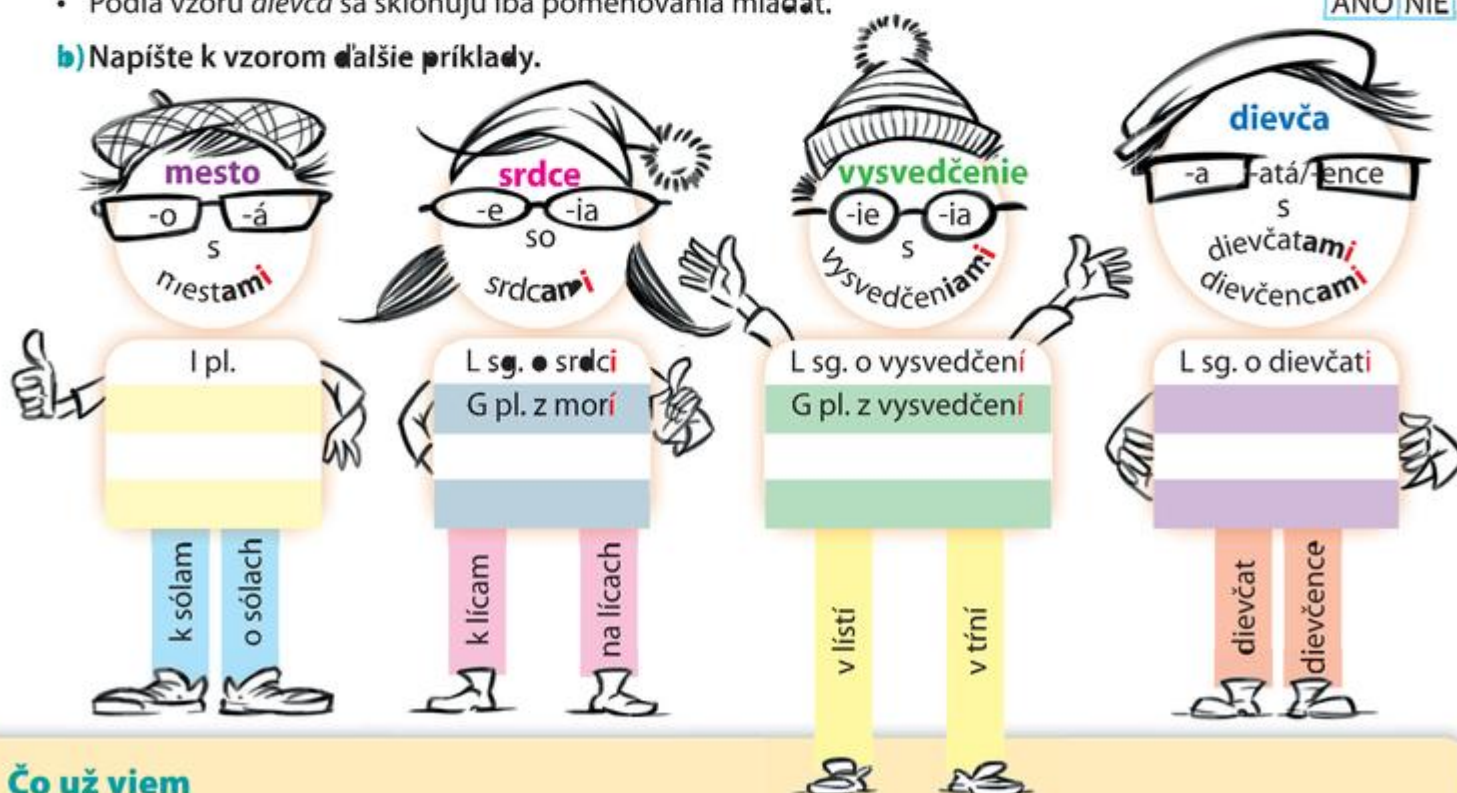

14. a) Porovnajzte štvorčatá – vzory skloňovania podstatných mien stredného rodu – a zaškrtnite odpoveď ÁNO – NIE.

- Pri skloňovaní podstatných mien stredného rodu sa v pádových príponách píše iba *-i*.
- Vzor *mesto* nemá v príponách *-i*.
- Pri skloňovaní podľa vzoru *mesto* a *srdce* sa nedodržiava pravidlo o rytmickej krátene.
- Pri skloňovaní podľa vzoru *vysvedčenie* sa nedodržiava pravidlo o rytmickej krátene.
- Podľa vzoru *dievča* sa skloňujú iba pomenovania mláďat.

ÁNO	NIE
ÁNO	NIE
ÁNO	NIE
ÁNO	NIE
ÁNO	NIE

b) Napište k vzorom ďalšie príklady.

Čo už viem

- ☐ Dokážem určiť vzory podstatných mien stredného rodu – *mesto*, *srdce*, *vysvedčenie*, *dievča*.
- ☐ Ovládam pravopis pádových prípon podstatných mien stredného rodu.

Čím chceš byť?

opakovanie skloňovania podstatných mien

1. a) Čítajte s porozumením.

Služby

V najbohatších krajinách sveta pomerne málo ľudí pracuje v továrňach, stavebníctve alebo poľnohospodárstve. Sú zamestnaní v hoteloch, *reštauráciách*, *nemocniciach* a zdravotných strediskách, v telefónnych ústredniach, *obchodoch*, vládnych centrách a úradoch. Iní pracujú vo finančníctve, *bankách* alebo poisťovniach. Makléri na burzách kupujú a predávajú akcie.

Philip Steele: Ľudia a krajiny

b) Z textu vyplýva, že v ekonomicky vyspelých krajinách ľudia

☐ najviac pracujú na poliach.	☐ viac pracujú na stavbách ako v továrňach.
☐ menej často pracujú s financiami.	☐ najviac pracujú v službách.

c) Vypíšte z textu vyznačené podstatné mená a napíšte k nim názvy povolání (v N pl.), ktoré sa v službách môžu uplatňovať.

d) Vypíšte z textu podstatné meno ženského rodu, v ktorom sa uplatňuje pravidlo o rytmickej krátení.

e) Určte jeho pád, číslo a vzor.

2. Podstatné mená napíšte v N pl.

plynár, strýko, bádateľ, futbalista, javor, kraj, hora, step, šteňa, vajce, osa, step

3. Utvorte slovné spojenie pridaním podstatného mena, pri ktorom určte pád a číslo.

tŕnie, holúbä, krv, úľ, kúzelník, vynález, bránka, višňa, more, jahňa, huslista, sieň, súkromie, ráno

v pichľavom <i>tŕní</i> , <i>L sg.</i>	užitočné
o sivom	darcovia
svetoznámych	do futbalovej
koláč s	na šírom
s malým	v nádherných
s včelími	vo svojom
v letných	úspešnému

4. a) Zahrajte sa so slovami *Na skryvačku*. V jednom podstatnom mene odhalte druhé podstatné meno a napíšte ho s určenou predložkou.

v príboji po boji

brucho s_____

Skalica bez

k myšlienke o _____

Sú v počasi _____?

s dlaňami na _____

Sú osy pri _____ ?

k futbalistom s _____

pre plavca	bez
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	16
17	17
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	27
28	28
29	29
30	30
31	31
32	32
33	33
34	34
35	35
36	36
37	37
38	38
39	39
40	40
41	41
42	42
43	43
44	44
45	45
46	46
47	47
48	48
49	49
50	50
51	51
52	52
53	53
54	54
55	55
56	56
57	57
58	58
59	59
60	60
61	61
62	62
63	63
64	64
65	65
66	66
67	67
68	68
69	69
70	70
71	71
72	72
73	73
74	74
75	75
76	76
77	77
78	78
79	79
80	80
81	81
82	82
83	83
84	84
85	85
86	86
87	87
88	88
89	89
90	90
91	91
92	92
93	93
94	94
95	95
96	96
97	97
98	98
99	99
100	100

mlieko s _____

dievčencom s _____

Lsg. , stroj

Lsg. , stroj

- b) Určte pád, číslo a vzor oboch podstatných mien.**
c) Skontrolujte, či je v cvičení všetkých dvanásť vzorov a každý jedenkrát zakrúžkujte.

- 5. a)** Presvedčte sa o bohatstve slovenského jazyka. Vo vetách podčiarknite rôzne podoby pomenovaní súvisiacich so živočíchmi.

Ozrutný divý zver zastal a mocným hlasom zaryčal. Obrovské zvery sa začali ruvať. Deti poza šiatre nakúkali na cirkusový zverinec. V cirkusovom zverinci boli najmä exotické zvieratá. Jedno zo zvierat bolo choré. Prišiel zverolekár a zviera vyšetril. Pod stenou sa mihlo malé zvieratko. Mnohé deti rady chovajú doma zvieratká. V neďalekých lesoch je veľa drobnej zveri. O zver sa v zime starajú poľovníci. Pri požiari lesa zverina stihla ujsť. Na dochovávanie divej zveriny slúžia zvernice. Pri Topoľčiankach je napríklad zubria zvernica.

- b) Preskúmajte rod a vzor podčiarknutých podstatných mien a správne ich zaradte do tabuľky.**

Mužský rod		Ženský rod			Stredný rod	
dub	stroj	žena	ulica	kosť	mesto	dievča
zver						

- 6. a)** Utvorte genitív množného čísla a v skupine určte vzor.

lampa - _____

jaskvňa - _____

pevnina - _____

skriňa - _____

breza - _____

čaša - _____

stopa - _____

ruža - _____

- b) Napíšte vzory podstatných mien.**

7. a) Podstatné mená doplňte v tvare množného čísla.
b) V skupinkách viet určte vzor doplnených podstatných mien.

V (brázda) _____ sa hrabú vtáky.

Pri (banka) _____ sú osadené kamerové systémy.

Po (hrádza) _____ sa prechádzali ľudia.

V mnohých (baňa) _____ sú dnes múzeá.

Často sa vracia k neskorším (báseň) _____ Milana Rúfusa.

Hráči mali na (hrud') _____ logo svojho klubu.

Dážď šľahal ľuďom priamo do (tvár) _____.

Na neďalekej farme chovajú veľa (hus) _____.

Zo suchých (step) _____ vial horúci vietor.

- c) Podčiarknite podstatné mená, v ktorých sa uplatňuje pravidlo o rytmickej krátene.
d) Zakrúžkujte podstatné meno, v ktorom sa nedodržiava pravidlo o rytmickej krátene.

8. Podstatné mená majú podobné zakončenie, a predsa majú rozdielne rody. Mužský rod vyfarbite červenou farbičkou, ženský rod modrou farbičkou a stredný rod zelenou farbičkou.

reč meč krč terč obruč

lep step otep² tep

masa krása prasa húsa

osuhel¹ kašeľ žiaľ soľ

papuča kurča bača Anča dievča

(tá) osuhel¹ – inovat', srieň
(tá) otep² – zväzok slamy, raždia

9. a) Preverte si pravopis. Doplňte pádové prípony.

Uprostred jar__ nastali horúčav__. Závlahár__ mali starost__. Zavlažovacie systém__ mali často poruch__. V obil__ sa na miest__ porúch tvorili barin__. Traktor__ s postrekovač__ sa zabárali v pol__ do bahna. Prišli opravár__ a os__ na koles__ alebo poškodené trysk__ opravili. Po mesiac__ sucha prišli búrk__. To spôsobovalo vrásk__ na tvár__ pestovateľ__ ovocných stromček__. S búrk__ môže prísť nielen dážď, ale aj ľadovec či krupobitie. V list__ mladých stromček__ môže napáchať veľké škod__. Ovocinár__ vo veľkých škôlk__ preto podozrivé mrak__ rozbíjajú špeciálnymi del__. Mrak__ neostreľujú gul'__ či náboj__. Pestovateľ__ o fungovan__ špeciálnych generátor__ diskutujú s obyvateľ__ blízkych obc__ i s novinár__. Majú aj det__ s počas__ starost__? Môžu sa ochrániť dáždnik__ alebo v horúčav__ sa schladiť na kúpalisk__ a všetky dn__ prežiť v radost__.

- b) Prekontrolujte si správne riešenie. Správne napísaná prípona predstavuje jeden bod. Svoje získané body napíšte.

47 – 40

39 – 33

32 – 26

25 – 19

10. Tvoríte Z podstatných mien zostavte správu. Napíšte ju ako súvislý text.

Bratislava – parník – plavba – Dunaj – Devín – výhľad – turista – porucha – zem

Čo?

Kto?

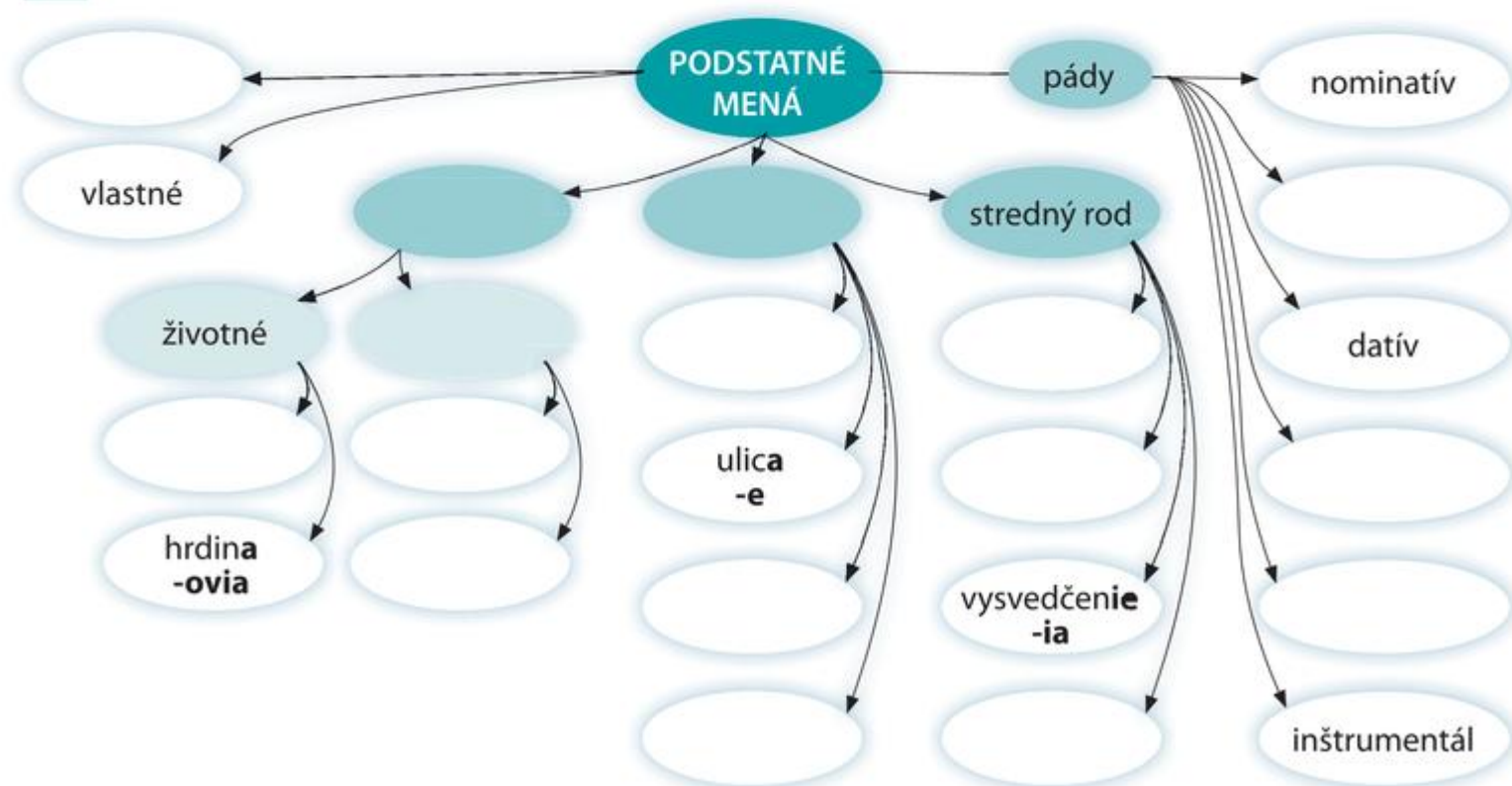
Kde?

Kedy?

Ako?

11. Doplňte.

V prítm__ noc__ sa na zem__ dejú zvláštne vec__. Okn__ niektorých továrn__ sa rozsvietia. Robotníč__ i manažér__ sa náhlia do nočnej zmen__. Na diaľnic__ zrednú svetl__ áut. Na ulic__ sa len občas ozvú krok__ chodc__. Nočné hodin__ poskytujú oddych pre rastlin__ a živočích__. Zatvorí sa kalich__ kvetov a ľudia zatvorí obchod__. Na step__ sa živé tvor__ uchýlia k spánku. Na pol__ nevidno pohyb bažant__ či prepelíc. Lesné húštin__ postrážia oddych lesnej zverin__. Po lúk__ sa preháňa iba vietor. Na viečka unavených ľud__ i zver__ sadajú sn__.

12. Do pojmovej mapy doplňte chýbajúce údaje.

Nedojedený koláč

rozprávanie s opisom

1. a) Prečítajte.

Rád som chodil s rodičmi na výlety do hôr. Ale keď dorástol môj mladší hyperaktívny brat a začali sme ho brávať **so sebou**, výlety sa zmenili na **horor**.

Aj posledný výlet do Malých Karpát nebol inakší. Počas cesty autom sa mu ústa nezatvorili ani na sekundu. Keď sme vystúpili v chatovej osade, mama určila, kto koho bude strážiť. Ona bude dávať pozor na mňa, aby som sa neštveral na moje milované stromy, otec na štvorročného brata. Bratovi sa ústa nezatvárali ani v prírode. Otec mu bol v päťách, aby nespadol do potoka, aby sa nepošmykol na hrboľoch, aby sa nezatúlal do nejakého tŕnia, aby mu bol naporúdzi, keď sa bude blížiti nejaká osa.

Popri tejto činnosti si rodičia chceli hlavne oddýchnuť v prírode a navštíviť tetu v chatovej osade. Osada bola v úzkom údolí, ktorým viedla klukatá cestička. Hneď od cesty sa dvíhali svahy porastené hustými listnatými stromami. Vedľa cesty tiekol horský potok a k tetinej chate sme sa dostali po mostíku. Miestami bol prudký breh potoka skalnatý, miestami na ňom kvitlo žlté záružlie. Sem-tam rástol pri brehu štíhly strom alebo hustý krík. Priepravná voda nadsakovala na kameňoch. Teta ponúkla mňa a mamu čajom a koláčmi. Otec nemal nárok, lebo sa od bračeka nemohol pohnúť. Už som si chcel vziať koláč a potom sa nebadane vzdialiť a poobzerať po okolí, keď vtom sa ozval srdcervúci plač. Obzreli sme sa a pri potoku stál iba otec a strom. Brata nebolo. Dobešli sme k potoku, odkiaľ zaznieval ten ukrutný plač. Otec skočil do plytkého potoka, zodvihol brata z kameňa a už sa štartovalo auto. Báľ som sa mu pozrieť na hlavu, lebo vlasy mal zlepené a mokré a rodičia nad nimi najviac lamentovali. Otec so strachom vysvetľoval: „On sa len predklonil...“ Leteli sme serpentínami za výdatného plaču môjho brata. V nemocnici som sedel v čakárni, ale počul som, ako sa vresk zmenil na veselé džavotanie. Braček vysvetľoval lekárovi, že toto je už jeho štrnásty úraz. A vymenoval všetky od pichnutia včelou, cez pricviknutý prst až po pád do kamenného potoka. Lekár rodičov ubezpečil, že vzhľadom na výrečnosť pacienta sa otras mozgu vylučuje. Ale pre istotu si ho tri dni ponechajú na pozorovanie. Musela tam zostať aj mama, lebo by sa mohol zopakovať ten preukrutný rev.

Tri dni sme si s otcom užívali pokoj a bezpečie. Keď sa nabudúce budeme chystať na výlet, rozmyslím si to. Ved' u tety som nestihol dojesť ani ten dobrý koláč.

b) Vysvetlite si neznáme slová alebo slová, ktorým nerozumiete.

c) Hovorte podľa otázok a hľadajte súvislosti v texte.

- Čo mal rozprávač príhody v prírode najradšej?
- Prečo sa nemohol poobzerať po okolí?
- Ako sa mohlo stať, že chlapec spadol do potoka? Hovorte svoje názory.
- Aké dôsledky mala nehoda pre jednotlivých členov rodiny?

d) Dajte chlapcom mená. Ako sa vám rozprávania viac páči – so všeobecnými alebo s vlastnými menami?

e) Zostavte osnovu rozprávania. Môžete použiť celé vety.

Úvod _____

Jadro _____

Záver _____

2. a) Vyhľadajte a podčiarknite slovesá, ktoré súvisia s mladším bratom.
 b) Z podčiarknutých slovies vypíšte tie, ktoré patria k nasledujúcim synonymám.

_____ – nestrepať sa, neskydôť sa, nedruzgôť

_____ – sa nezatárať, nepoblúdiť, nestratiť sa

_____ – nakloniť sa, zohôľ sa, nachýľiť sa

3. a) Vyhľadajte v rozprávaní opis a vyznačte ho.
 b) Prečo je opísané prostredie výletu? Aký význam má zaradenie opisu do rozprávania? Hovorte svoje názory.
 c) Vypíšte z opisu prídavné mená.

d) Nájdite v rozprávaní prídavné mená, ktoré pomenúvajú chlapčeka plač, a zakrúžkujte ich.

e) Napíšte ďalšie synonymá k slovám.

plač, rev – _____

srdcervúci – _____

4. Vyberte si odpoveď ÁNO – NIE.

- Nadpis *Nedojedený koláč* prezrádza hlavnú udalosť rozprávania.
- Nadpis *Nedojedený koláč* je dôležitý z pohľadu rozprávača.
- Nadpis *Nedojedený koláč* neudržiava zvedavosť čitateľa.
- Súvislosť nehody s koláčom sa objaví až v závere.

ÁNO NIE

ÁNO NIE

ÁNO NIE

ÁNO NIE

5. **Tvoríte** Chlapec počas čakania v nemocnici pozoroval nemocničné prostredie. Čo videl? Vžite sa do pocitov chlapca a opíšte, ako videl nemocničnú chodbu. Môžete pridať aj jeho myšlienky o pokazenom výlete.

6. Napíšte rozprávanie s opisom, v ktorom vyrozprávate vlastný zážitok. Vyberte si tému a názov pútavo obmeňte.

Prekazený výlet

Niečo prekazilo váš výlet, podujatie oslavu: zápcha na ceste, búrka, zatúlanie sa niekoho, nečakaná správa...

(+ Opis cesty, okolia.)

V nemocnici

Udalosť, ktorá vás priviedla do nemocnice.
 (+ Opis izby v nemocnici.)

O vlások

Udalosť, v ktorej ste mali veľmi blízko k výhre, k víťazstvu v športe či k zraneniu.
 (+ Opis dôležitej osoby v príbehu.)

TEST 4

Za divočinou netreba chodiť na Borneo či do Amazonského pralesa. Filmári z Liptova ju našli pár metrov od vlastného domu. Po filmoch o medveďoch v Tichej doline a o Vlčích horách nakrútili film o našej najdivšej rieke, Belej. Nie turisti, vodáci a raftáci¹ ubližujú prírode, ale regulácie², priehrady a znečistenie. Ani v Belej už nie je toľko rýb ako v minulosti, raky žijú iba v jej prítokoch. Napriek tomu Belá v porovnaní s inými riekami ešte stále vytvára divočinu. Niekde sú hlbčiny, inde plytčiny, kamene, piesok.

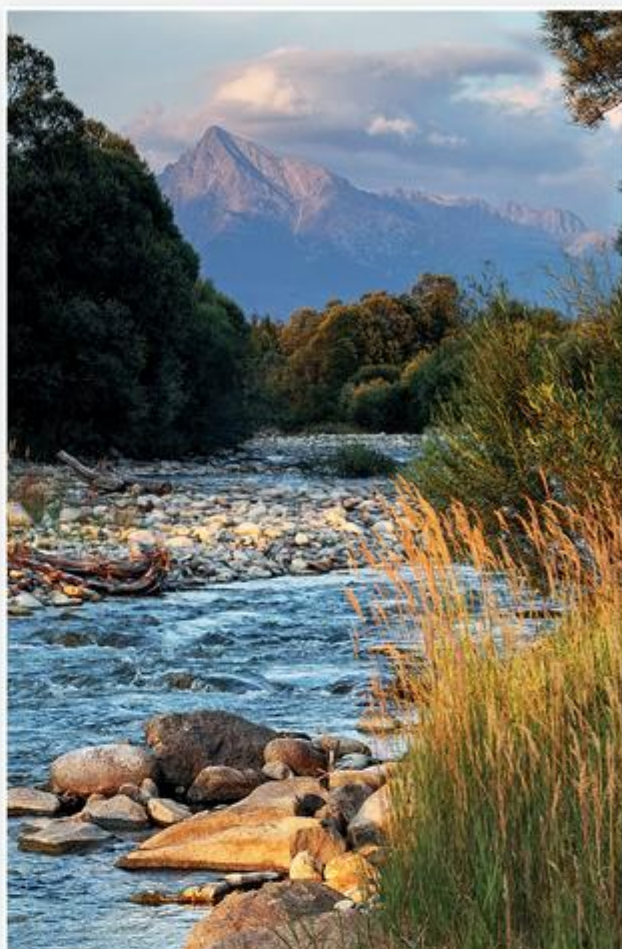
Všetky zábery sú vo filme autentické³. Nič nedorábajú so zvieratami v zajatí. V horách treba filmovať v každom počasí. Zaujímavé miesta sú vzdialené aj dva dni chôdze od najbližšej cesty. Nie je to ľahká práca. V prvom rade treba trpezlivosť. Filmári dopredu vedeli, že na dokument budú potrebovať tri roky. Nie všetko sa však podarí. Napríklad zábery vlčat pri rieke filmári nemajú.

Nota bene

¹ raftáci – vodáci splavujúci prudké horské rieky na nafukovacom gumenom čle

² regulácia – úprava

³ autentický – pôvodný, pravý

1. Ktoré tvrdenie je pravdivé?

- A. Na Slovensku nemáme divokú prírodu.
- B. Divoká príroda existuje iba v pralesoch.
- C. Divoká príroda je u nás iba na Liptove.
- D. Divokú prírodu nájdeme aj na Slovensku.

2. Z textu vyplýva, že rieka Belá

- A. je najzaujímavejšou riekou pre filmárov.
- B. je veľmi poškodená znečistením.
- C. si udržiava svoj prirodzený tok.
- D. je najčastejšie využívaná raftákmi.

3. Hlavným zámerom filmárov z Liptova bolo zachytiť

- A. splavovanie rieky.
- B. život v rieke a v jej okolí.
- C. turistický ruch pri rieke.
- D. vlčatá pri kúpaní sa v rieke.

4. Ktoré vlastnosti nie sú vhodné pre ľudí pozorujúcich prírodu?

- A. láska k prírode, nadšenie
- B. trpezlivosť, vytrvalosť
- C. odolnosť, fyzická zdatnosť
- D. hlučnosť, surovosť

5. V ktorej vete je správny pravopis?

- A. v tichej doline B. pri Rieke belá
- C. vo Vlčích horách D. amazonský prales

6. V ktorej vete sú podstatné mená iba mužského rodu?

- A. Všetky zábery sú vo filme autentické.
- B. Nič nedorábajú so zvieratami v zajatí.
- C. Niekde sú hlbčiny, inde plytčiny, kamene, piesok.
- D. V horách treba filmovať v každom počasí.

7. V ktorom riadku sú všetky podstatné mená v ženskom rode?

- A. v doline, metrov, o počasí
- B. od domu, vo filme, od cesty
- C. znečistenie, priehrady, z radu
- D. plytčiny, rýb, divočinou

8. V ktorom riadku sa nachádzajú iba životné podstatné mená mužského rodu?

- A. prítoku, pralesa, v prítokoch
- B. turistu, filmárovi, vodákovi
- C. domu, kameraman, v piesku
- D. filmu, kamene, divochov

9. V ktorom riadku sa všetky podstatné mená skloňujú podľa vzoru *hrdina*?

- A. turistov, so scenáristami, bez strážcu
- B. rodákov, metrov, kameňom
- C. s Liptákmi, bez vodákov, od pltníka
- D. filmárom, škodcovia, o veslároch

10. V ktorom riadku sa všetky podstatné mená skloňujú podľa vzoru *dievča*?

- A. o rybách, medvedíka, do priehrad
- B. v dolinách, s rybkami, k horám
- C. s ráčikom, v plytčinách, s hlbčinami
- D. o zvieratách, s vlčatami, k medvediatám

11. V ktorom riadku nie je správny pravopis?

- A. oblastami, povinnosťou, líšťaťu
- B. vlčatami, medvediatom, usilovnosťou
- C. minulosťou, pozornosťami, jelenčatá
- D. príchuťou, zvieratami, srnčatám

12. V ktorom riadku je podstatné meno v A sg.?

- A. z hlbčiny
- B. od domu
- C. na miesta
- D. do cesty

13. V ktorom riadku sa v podstatných menách uplatňuje pravidlo o rytmickej krátene?

- A. o priehradách, o horách, k bystrinám
- B. o vlčatách, k dievčatám, zvieratách
- C. o chôdzach, v prácach, k riekam
- D. k hlbčinám, o rybách, na cestách

14. V ktorom riadku sa podstatné mená skloňujú podľa vzoru *stroj*?

- A. ku kameňu, k dňu, k lúču
- B. k prítoku, k pralesu, k rozhovoru
- C. k záberu, k filmu, k príspevku
- D. k domu, k piesku, k brehu

15. V ktorom riadku ste doplnili iba -i?

- A. na kamen_, o počas_, zo strán_
- B. z divočin_, z minulosť_, v krv_
- C. prales_, dolin_, ochranár_
- D. rytier_, horam_, step_

16. V ktorom riadku nie je správny pravopis?

- A. dokumentov, riekou, domov
- B. horov, z vrchou, minulosťov
- C. plytčinou, cestou, z kopcov
- D. do radov, s príhodou, z príbehov

17. V ktorej možnosti majú všetky podstatné nesprávny tvar?

- A. lásiek, od Dáši, kamarátiek
- B. z dolín, do divočiny, do kaluží
- C. z reťaze, z hrádzí, bez Táne
- D. oblastí, minulosťí, bodiek

18. V ktorom riadku je správny význam slova *prales*?

- A. veľmi starý les
- B. les bez zásahov človeka
- C. predchodca dnešných lesov
- D. zanedbaný les

19. V ktorej možnosti sa podstatné mená skloňujú podľa vzoru *chlap*?

- A. o rozhodcovi, s futbalistami, bez sudcov
- B. o filmárovi, s kameramanom, bez asistentov
- C. turistovi, so starostami, za sprievodcov
- D. zástupcovi, s predajcami, za nájomcov

20. V ktorej možnosti nie sú zastúpené podstatné mená na každý vzor daného rodu?

- A. priateľ, turista, smer, lúč
- B. tráva, roľa, laň, step
- C. šport, lopta, brankár, pisk
- D. blato, pole, srňa, počasie

21. V ktorej možnosti sú výnimky z pravidla o rytmickej krátene?

- A. v divočinách, k rybám, po riekach
- B. prírodou, plytčinou, chôdzou
- C. z plťí, do priehrad, z hlbčin
- D. v trstí, zo strání, z húšťa

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.

Traja pátrači

prídavné mená

rozdelenie prídavných mien

1. a) Najprv si jednu z príhod z knihy *Traja pátrači* prečítajte potichu.

„A čo ten čudný tieň?“ rýchlo sa opýtal Bob.

„Nikdy som nevidel človeka, ktorý by tak vyzeral alebo sa tak smial.“

„Vedeli by ste opísať ten smiech?“

„Znel prenikavo ako detský,“ povedal Peter.

„Nie, bol skôr ženský,“ spresnil Bob.

„Vôbec nebol ženský. Bol šialený.“

„Hysterický a vydesený.“

„Vyložene protivný smiech, odporný.“

„Povedal by som, že skôr žalostný. Akoby starecký.“

Jupiter počúval priateľov pátračov so zmäteným výrazom v tvári.

„Viete iste, že ste obidvaja počuli ten istý smiech?“

William Arden: *Alfred Hitchcock a Traja pátrači*

- b) Určte si päť žiakov, ktorí znázornia smiech z bublín. Text prečítajte ako rolové čítanie.

- c) Aký smiech chlapci počuli? Odpovede vyhľadajte v texte a podčiarknite ich. Ako sa nazýva tento slovný druh?

2. a) Chcete vedieť, čo chlapci vlastne počuli? Čítajte pokračovanie príbehu.

„Čo je to?“ spýtal sa v údive Peter.

Kým sa niekto zmohol na odpoveď, z tmy sa zniesol obrovský vták. Mal hnedastý chochol, bielu hrud', načuchraný chvost. Otvoril mohutný čierno-žltý zobák a vydal divý, bláznivý smiech, ktorý zaplnil celé údolie.

„Smiech!“ zvriskol Peter. „Bol to vták!“

„Presnejšie rybárik obrovský,“ vyhlásil pohotovo Jupiter.

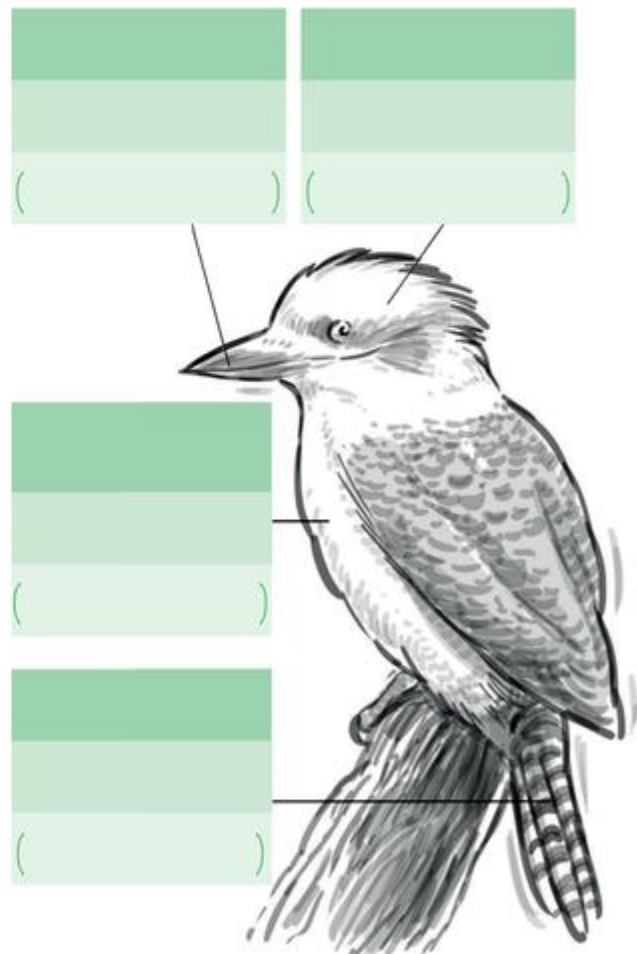
„Je to austrálsky živočích, ktorý sa smeje ako človek. Preto ho aj volajú Smejúci sa osol...“

Alfred Hitchcock a *Traja pátrači*

- b) Pomocou otázok *Aký? Aká? Aké?* zistíte v prvých štyroch vetách sfarbenie rybárika obrovského. Akým zvukom chlapcov najviac udivil? Prídavné mená napíšte k obrázku.

- c) Do rámkov napíšte podstatné mená, ku ktorým prídavné mená patria.

- d) Do zátvorky napíšte rod, pád a číslo podstatných a prídavných mien. Čo ste zistili?

3. a) Vyznačte v úryvku v úlohe 2 celý opis austrálskeho živočicha.
 b) Bol opis živočicha dôležitý? Prečo? Hovorte svoje názory.
 c) Vyfarbite živočicha podľa opisu.

 Prídavné mená sú plnovýznamové ohybné slová. Pomenúvajú **vlastnosti** osôb, zvierat, vecí a javov:

biely, žltý, silný, tenký, obrovský, starecký, ženský, _____, _____.

Pýtame sa na ne otázkami: **Aký? Aká? Aké?**
Ktorý? Ktorá? Ktoré?

Prídavné mená sa s podstatným menom **zhodujú v rode, čísle a páde**:

divný smiech, na bielej hrudi, _____, _____.

4. a) Prečítajte.

Čítali ste napínavé príbehy o troch mladých detektívoch? Bystrí detektívi sa podieľajú na dolapení zlých, chamtivých a podlých páchatelov. Práve preto príbehy chytia za srdce nielen malých, ale aj veľkých čitateľov.

Traja pátrači je americká detektívna knižná séria pre deti a mládež. Slovenské vydanie spočiatku vychádzalo pod názvom *Alfred Hitchcock a Traja pátrači*. Pôvodný autor série je Robert Arthur, neskôr pribudli nemeckí a rakúski autori. Príbehy sa odohrávajú v kalifornskom mestečku Rocky Beach, kde žije vodca detektívnej skupiny Jupiter Jones, ako aj jeho dvaja spoločníci Peter Crenshaw a Bob Andrews.

Alfred Hitchcock

- b) K podstatným menám napíšte prídavné mená z textu v správnom tvare a určte ich rod, pád a číslo.

_____ detektívoch – _____

_____ detektívi – _____

_____, _____, _____ páchatelov – _____

_____, _____ čitateľov – _____

- c) Rozmýšľajte, prečo sa séria kníh pre deti volá *americká, detektívna* atď. K čomu sa jednotlivé prídavné mená vo vyznačených vetách vzťahujú?

americká – vznikla v Amerike

 Prídavné mená rozlišujeme:

- **akostné** – sú pôvodné, neodvodené: *divý smiech, biela hrud', malý čitateľ, zlý páchatel'.*
- **vzťahové** – sú od niečoho odvodené, k niečomu sa vzťahujú: *americká séria* (vyrobená v Amerike), *knižná séria* (séria kníh), *slovenské vydanie* (vydané v slovenčine).

5. a) Pozrite si obrázky troch chlapcov – pátračov. Akí sú? Všimnite si ich vek, vzhľad, farbu vlasov, náladu. Pripravte si poznámky a ústne pátračov opíšte. Použite akostné prídavné mená.
b) Ústne opíšte oblečenie chlapcov: materiál, vzor a pod.

6. Rozlíšte *akostné* a *vzťahové* prídavné mená a podčiarknite ich rozdielnymi farbičkami.

filmový scenár	úprimný človek	mramorová socha	červené zore
srdcovitý tvar	detský časopis	pevný ľad	drevený mostík
horká čokoláda	jesenný čas	tichý hlas	rečnícky pult
hlboká studňa	čierne obočie	múdra reč	počítačový stôl
autobusová zastávka	studené čelo	školský rok	úzky chodník

7. a) Ku ktorému podstatnému menu môžu patriť jednotlivé prídavné mená? Vymýšľajte a napíšte.

sladký <u>cukrík</u>	slaný _____	kyslý _____	horký _____
biela _____	zelená _____	modrá _____	sivá _____
dlhé _____	široké _____	staré _____	nové _____
veselý _____	vzácná _____	milé _____	

- b) Určte druh prídavných mien.

8. a) Spojte čiarou vhodné dvojice.

železničná

ovocný

ochotnícke

orechový

reklamný

koláč

džús

stanica

leták

divadlo

múr

deň

krúžok

polievka

pondelok

fazuľová

kamenný

včerajší

biologický

veľkonočný

b) Určte druh prídavných mien.

9. a) Doplňte antonymá.

hladký – _____ tučný – _____ bledý – _____

vysoký – _____ mladý – _____ hustý – _____

dobrý – _____ široký – _____ skromný – _____

biely – _____ krivý – _____ studený – _____

b) Určte druh prídavných mien v stĺpcoch.

c) Zistite, či môžeme doplniť antonymá ku všetkým prídavným menám, a svoje zistenia skúste vysvetliť. O ktorý druh prídavných mien ide?

zlatý, makový, slnečnicový, košický, jarný, ovocný, počítačový, denný, webový

10. Precvičte si slovnú zásobu a k prídavným menám napíšte synonymá.

múdry – _____

pomalý – _____

pyšný – _____

súrny – _____

smelý – _____

11. Predstavte si, že ste v reštaurácii, kde si vyberáte jedlo (nápoj, ovocie) a potom ho ohodnotíte. V ľavom stĺpci použite vzťahové a v pravom stĺpci akostné prídavné mena.

Jedlo: karfiolová polievka	Hodnotenie: studená, slaná...

Čo už viem

☐ Viem rozlíšiť akostné a vzťahové prídavné mená.

O odvahe

skloňovanie akostných a vzťahových prídavných mien

vzor pekný

Na tomto mieste chcem porozprávať čosi o odvahe alebo smelosti. Anton dal práve dve zaucha chlapcovi, ktorý bol od neho vyšší. A tu by si niekto mohol myslieť, že Anton preukázal smelosť. To však nebola smelosť, bola to zlosť. A v tom je trošku rozdiel, a nielen v začiatočných písmenách.

Človek môže byť smelý len vtedy, keď koná s chladnou hlavou. Keď polárny bádateľ v honbe za novými objavmi ťahne na severný pól s niekoľkými psími záprahmi, dokáže, že je odvážny. Keď profesor Piccard vystúpi v balóne do stratosféry, hoci to nikto pred ním neurobil, vtedy je smelý.

Opakovane chcel vzlietnuť, ale zakaždým to napokon vzdal, lebo nebolo vhodné počasie. V novinách si už z neho robili žarty. No on len čakal na vhodný okamih. Bol taký smelý, že radšej dovolil, aby ho vysmiali, než by mal konať hlúpo. Nebol šialene trúfalý, nebol bláznivý, bol jednoducho odvážny. Mal v úmysle čosi vyskúmať, nemal v úmysle byť slávny.

Odva sa nedokazuje len päťami, človek k nej potrebuje aj hlavu.

Erich Kästner: Lienka a Anton

1. a) Prečítajte text.

b) Súhlasíte s myšlienkami autora úryvku? Hovorte svoje predstavy o odvahe a svoje skúsenosti s odvahou.

c) Vyhľadajte v texte prídavné mená a podčiarknite ich.

d) Napíšte prídavné mená, ktoré súvisia s bádateľovou povahou a jeho výpravou.

bádateľ – _____

e) Aký nebol a nechcel byť profesor?

f) Podčiarknite spoluhlásky, ktoré sú na konci slova pred príponou, a určte ich druh.

severny (pól)

polárna (výprava)

smele (srdce)

odvážny (profesor)

trúfala (myšlienka)

bláznive (konanie)

múdre (rozhodnutie)

hnedey (pes)

_____ a _____

Akostné a vzťahové prídavné mená, ktoré majú pred ohýbacou príponou **tvrdú alebo **obojakú spoluhlásku**, sa skloňujú podľa vzoru **pekný**:**
odvážny bádateľ, smelý výskumník, bláznivý nápad.

Vzor **pekný** má **tvrdé zakončenie**, preto sa v pádových príponách píše **ý**:
pekný chlapec, s pekným chlapcom, pekných chlapcov...

Výnimku tvorí tvar **N pl. pekní** chlapci:
odvážni bádatelia, smelí výskumníci, trúfalí novinári.

2. Podľa vzoru *pekný* skloňujte (najprv v sg., potom v pl.) slovné spojenia:
veselý chlapec, veselá teta, veselé dievča.

Pád	Jednotné číslo			Množné číslo	
	Mužský rod	Ženský rod	Stredný rod	Mužský rod (živ.)	Mužský rod (neživ.), ženský a stredný rod
N	pekný	pekná	pekné	pekní	pekné
G	pekného	peknej	pekného	pekných	pekných
D	peknému	peknej	peknému	pekným	pekným
A	pekného (živ.) pekný (neživ.)	peknú	pekné	pekných	pekné
L	o peknom	o peknej	o peknom	o pekných	o pekných
I	pekným	peknou	pekným	peknými	peknými

Pád	Jednotné číslo		
	Mužský rod	Ženský rod	Stredný rod
N			
G			
D			
A			
L			
I			

Pád	Množné číslo	
	Mužský rod (živ.)	Mužský rod (neživ.), ženský a stredný rod
N		
G		
D		
A		
L		
I		

3. Akú povahu a schopnosti majú chlapci detektívi zo série *Traja pátrači*?
Vyhľadajte prídavné mená a vyznačte spoluhlásku pred ohýbacou príponou.

Jupiter Jones – prvý pátrač je nízkej a mierne zavalitej postavy.

Je bystrý, v pátraní vytrvalý, má pozoruhodnú pamäť.

Peter Crenshaw – druhý pátrač je štíhlejšej postavy, rád športuje.

Je opatrnej povahy. Nerád sa dostáva do nebezpečných situácií.

Bob Andrews – tretí pátrač je cieľavedomý, inteligentný a citlivý voči iným ľuďom.

Je vnímavý a do zápisníka si zaznačuje všetko zaujímavé, čo pátrači pri svojom pátraní zistia.

4. Vypíšte z úlohy 3 po dve prídavné mená od každého pátrača a určte rod, pád a číslo prídavných mien.

1. pátrač –			
2. pátrač –			
3. pátrač –			

5. a) Doplníte prípony prídavných mien vo vetách.

Cieľavedom__ Bob postupoval pri pátraní krok za krokom. Bez inteligentn__ Boba by pátranie viazlo. Opatrn__ Petrovi sa nechcelo ísť do nebezpečenstva. Aj kamarátov varoval pred nebezpečn__ krokmi. Raz pátračov ktosi neznám__ upozornil na podozriv__ prípad. Chlapci si najprv zistili spoľahlivosť neznám__ človeka. Potom zhromažďovali informácie o ľuďoch podozriv__ z nezákonn__ činov.

- b) Vypíšte prídavné mená, ktoré majú v pádovej príponě -ý/-y-, a určte ich pád a číslo.

6. a) Pádové prípony doplníte farebne.

Pátrači boli veľmi obozretn__. Podozriv__ mužov chceli pristihnúť pri krádeži v obchode. Vyľakan__ obchodníkom mizol z regálov tovar. Preto sa obrátili na mlad__ pátračov. O dobr__ výsledkoch ich pátraní sa v meste vedelo. Chlapci sa pri stráží striedali v presn__ intervaloch. Boli „vyzbrojen__“ len ďalekohľadmi. Nevedeli, že sa môžu stretnúť s nebezpečn__ lupičmi.

- b) Vypíšte prídavné mená, ktoré majú v príponě -i/-í-, a určte ich pád a číslo.

7. a) Pátrajte po spoločných črtách dvojíc a vyjadrite ich prídavnými menami.

1. Dvaja sú _____.
2. Traja sú _____.

- b) Doplníte.

Pán s tmav__m__ okuliarmi a nespokojn__m výrazom má elegantn__ klobúk. Chlapec so širok__m úsmevom má krátk__ strih červen__ch vlasov. Chlapec so štýlov__m okuliarmi a kriv__m úsmevom nosí modern__ účes. Chlapec so žlt__m kučerav__m vlasmi a veľk__m ušami má dobráck__ pohľad. Pán so zdvihnut__m obočím a dlh__m fúzmi je holohlav__.

- c) Pátrajte ďalej a nájdite osobu, ktorá do tejto skupiny nepatrí. Svoj výber zdôvodnite.

- d) Porovnajte prípony prídavných mien v stĺpcoch a vysvetlite, v čom sa prípony líšia.

široký úsmev
moderný účes
elegantný klobúk

krátky strih
vážny výraz
dobrácky pohľad

 Pri skloňovaní prídavných mien podľa vzoru *pekný sa dodržiava* pravidlo o rytmickej krátení: *krátky* strih, *vážny* výraz, *dobrácky* pohľad, *štíhly* chlapec.

8. a) Slovné spojenia s prídavnými menami napíšte v určených tvaroch.

k bielemu golieru, k zelenému pulóvru, zo širokého úsmevu, v múdrom pohľade,
o vernom priateľovi, z prísneho výzoru

N sg.

I sg.

b) Podčiarknite tvary prídavných mien, v ktorých sa dodržiava pravidlo o rytmickej krátení.

9. Prídavné mená napíšte v tvaroch plurálu spolu s podstatným menom. Pádové prípony napíšte farebne.
strapatý chlapec, prísny pán, spoľahlivý vodič, vysoký hráč

N pl. _____

G pl. _____

I pl. _____

10. Dotvorte vety. Prídavné meno spolu s podstatným menom napíšte v N pl. a I pl.

ochotný predavač, vytrvalý hráč, ľudový rozprávač, stolný tenista, vysoký starec, blízky človek

N pl. (tí)

I pl. (s tými)

_____ mi poradili. Poradil som sa s _____.

_____ sa nevzdali. Nad _____ sme nevyhrali.

_____ nás zabávajú. Zabavili sme sa s _____.

_____ trénovali. Rozlúčili sme sa so _____.

_____ debatovali. Debatovali sme s _____.

_____ si pomáhajú. Stretávam sa s _____.

11. Doplňte pádové prípony.

slab___ výsledok	skvel___ susedia	v hlbok___ dolinách	s priam___ človekom
dobr___ spolužiaci	zlostn___ chalan	prekvapen___ diváci	odvážn___ horolezcom
do úzk___ uličiek	kriv___ stôl	po strm___ brehoch	s kučerav___ vlasmi
v nízk___ čižmách	v horn___ uliciach	prísn___ rozhodcovia	zaneprázdnen___ rodičia
vtipn___ moderátori	so štíhl___ pánom	s nov___ topánkami	so spravodliv___ sudcami

12. Do viet doplňte v správnych tvaroch prídavné mená.

zvedavý, hustý, príkry, tmavý, suchý, tichý, bystrý, hladký, rýchly, studený, ozrutný, mokrý, drobný, lesný, hnedý, pomalý, ostrý, silný, nezbedný

_____ chlapci sa vybrali do _____ lesov. Pred nimi bol _____ svah. Z _____ kútov sa ozýval praskot _____ konárov. _____ lesom pretekala _____ potok. Po _____ kameňoch stekal _____ prúd _____ vody. Pod _____ dubom ležalo _____ lístie. Sem-tam sa objavil _____ kvietok. Na slnku sa červeneli hlávky _____ jahôd. Pod _____ klobúčikmi húb sa vliekol _____ slimák. Zafúkal _____ vietor. Spustil sa _____ dážď. _____ chlapci sa rozbehli domov.

13. **Tvoríte** Utvorte osem viet, ktoré budú na seba nadväzovať, a v každej z nich použite podstatné meno s prídavným menom.

bojazlivý skúsený hlučný blízky dávny zelený drsný silný
nováčik hráč divák sused priateľ dres faul hrom

14. Nájdite slová, v ktorých sú chyby, a potom ich napíšte správne.

Milan Lasica je obľúbení slovenskí herec. Je vtipní, veselí. Na jeho predstavenia chodí veľa zvedavých ľudí. Z divadla odchádzajú veselý a spokojný ľudia. Televízny diváci si tiež prídu na svoje.

Milan Lasica

15. Doplňte chýbajúce hlásky v pádových príponách.

Na futbalov__ch štadiónoch sa stretajú rôzn__ ľudia. Malé skupiny mlad__ch chcú vyvolať napätie alebo konflikt. Väčšia časť zaujat__ch fanúšikov si želá pokojné sledovanie zápasu. Ľahko ovplyvniteľn__ mladíci sa niekedy pridajú k hlučn__m a agresív__m divákovi. Pokojn__ človek ich nedokáže ovplyvniť. A tak sme čast__m svedkami neprijemn__ch a nekultúr__ch prejavov správania. Bohužiaľ, na zápasoch boli už aj zranen___. Mlad__ ľudia by sa nemali uchýľovať na štadiónoch k násiliu. Veď duch športu je o tom, aby mlad__ ľudia boli zdrav__, šťastn__ a spokojn__.

16. Diskutujte o prejavoch násilia na futbalových štadiónoch, vo filmoch a v počítačových hrách. Hovorte argumenty proti násiliu a argumenty za viac porozumenia a humoru pri športe a hrách.

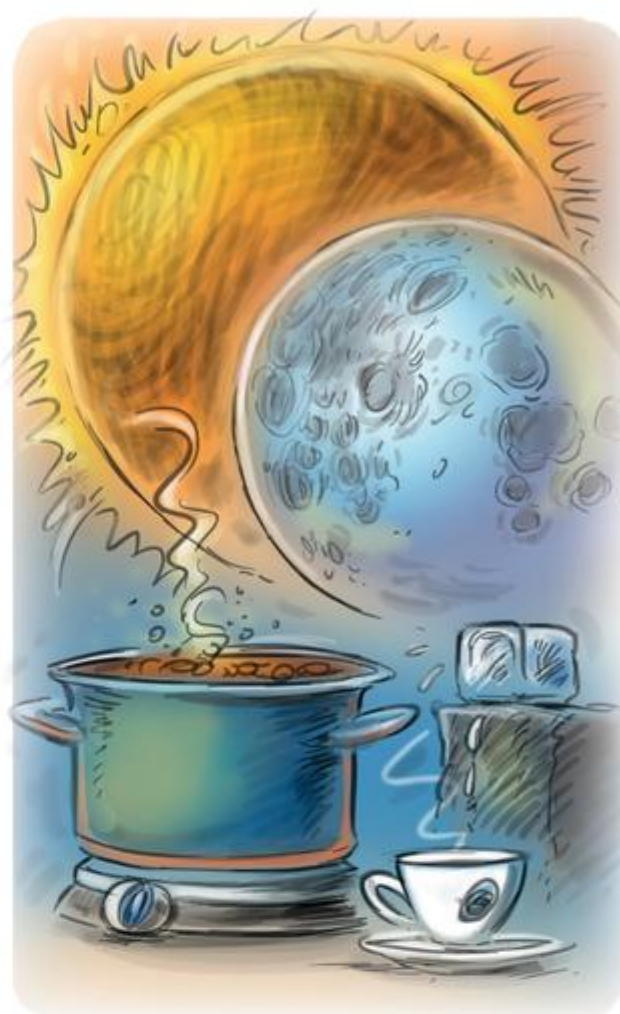
Môže byť niečo horúce aj studené zároveň?

skloňovanie akostných a vzťahových prídavných mien
vzor cudzí

Ak o niečom hovoríme, že je to horúce, vlastne to porovnávame s niečím iným.

Toto slovo samo osebe nemá presný význam. Môžeme povedať, že nám je teplo po cvičení, že šálka kávy je horúca, že na povrchu Slnka je horúco, ale zakaždým to znamená niečo iné. Predmet môže byť horúci v porovnaní s kockou ľadu, ale studený pri porovnaní s vriacou vodou. V skutočnosti aj kocka ľadu, aj vriaca voda obsahujú tepelnú energiu, ale ich teploty sa líšia. Teplota je porovnanie daného predmetu s dohodnutou stupnicou. Malý predmet s teplotou 100 °C má menej tepelnej energie ako veľký predmet s teplotou 0 °C.

1 000 otázok a odpovedí

1. a) Čítajte text s porozumením.
- b) Na otázku v nadpise textu odpovedzte *Áno* alebo *Nie*.
- c) Vysvetlite, ako sa mení význam slova *horúci*.
- d) Čo je teplota?

e) Aký môže byť predmet, ktorého teplotu posudzujeme? Vypíšte k nemu prídavné mená.

PREDMET

vzor *pekný*

- f) Spojte čiarou prídavné mená, ktoré sa skloňujú podľa vzoru *pekný*.
- g) Vysvetlite, čím sa líši zostávajúce prídavné meno v úlohe f) od ostatných.

2. a) K podstatným menám doplňte správny tvar prídavného mena *horúci/-a/-e*.

_____ predmet _____ káva _____ slnko

b) Príponu prídavného mena *horúci* porovnajte s prídavným menom *cudzí*. Vyznačte, čím sa prípony líšia, a odlišnosť zdôvodnite.

horúci – cudzí

c) Rozlišujte zakončenie prídavných mien a podčiarknite mäkkú spoluhlásku pred ohýbacou príponou.
rýchly, rýdzy, pichľavý, včerajší, pyšný, ružolíci, hlboký, najmilší

3. Vzor *cudzí* skloňujte spolu s podstatnými menami *kraj*, *ruka*, *meno* v jednotnom čísle.

Pád	Jednotné číslo			Množné číslo	
	Mužský rod	Ženský rod	Stredný rod	Mužský rod (živ.)	Mužský rod (neživ.), ženský a stredný rod
N	cudz í	cudz ia	cudz ie	cudz í	cudz ie
G	cudz ieho	cudz ej	cudz ieho	cudz ích	cudz ích
D	cudz iemu	cudz ej	cudz iemu	cudz ím	cudz ím
A	cudz ieho (živ.) cudz í (než.)	cudz iu	cudz ie	cudz ích	cudz ie
L	o cudz om	o cudz ej	o cudz om	o cudz ích	o cudz ích
I	cudz ím	cudz ou	cudz ím	cudz ími	cudz ími

Pád	Jednotné číslo		
	Mužský rod	Ženský rod	Stredný rod
N			
G			
D			
A			
L			
I			

 Akostné a vzťahové prídavné mená, ktoré majú pred ohýbacou príponou **mäkkú spoluhlásku**, sa skloňujú podľa vzoru **cudzí**:

*tunaj**ší**, väč**ší**, horú**ci**, _____, _____, _____.*

Pri skloňovaní prídavných mien podľa vzoru *cudzí* sa uplatňuje pravidlo o rytmickom krátení: *horú**ci**, rýd**zi**, svie**ži**.*

4. Do viet doplňte správne tvary slov, ktoré sa skloňujú podľa vzoru *cudzí*.

cudzí, tunajší, svieži, domáci, vlašajší, rýdži, bližší

Ráno vnikol do obloka _____ vzduch. _____ obyvateľom sa darí ochraňovať ich životné prostredie. Poľnohospodári boli spokojní s _____ úrodou. Zlato je _____ kov. Dnes je nevyhnutné ovládať najmenej jeden _____ jazyk. _____ je košeľa ako kabát. Najviac si pochutím na _____ ovčom syre.

5. Prídavné mená použite v správnom tvare.

(cudzí) _____ robotou o (rúči) _____ mládenkoch
 (červenolíci) _____ deti o (kurací) _____ paprikáši
 (niekdajší) _____ zvykmi (obedňajší) _____ prestávku
 (horúci) _____ čelo (vonkajší) _____ náterov

6. a) Porovnajete dvojice slov. Podčiarknite slová, pri ktorých sa uplatňuje pravidlo o rytmickej krátosti. Ústne si pravidlo zopakujte.

modrý – múdry

bledý – biely

vonkajší – svieži

ťažký – krátky

cudzí – domáci

slabší – treskúci

- b) Pohotovo hovorte vety, v ktorých použijete prídavné mená z úlohy a).

7. Obchádzka

- a) Prečítajte si vety a všimnite si vyznačené slová. Ktoré z nich nie sú prídavnými menami, hoci sa na ne podobajú príponami? Zakrúžkujte ich.

Našli sme **niečie** papuče. Chcela by som chytiť **poludňajší** autobusový spoj. Hlad a bieda by sa mali zo Zeme v **treťom** tisícročí odstrániť. Denis hrá v kapele na **bicie** nástroje. Turisti musia starostlivo zhasiť **tlejúcu** pahrebu. Sestričke som daroval **hovoriacu** bábiku.

- b) Vypíšte zakrúžkované slová v základnom tvare a porovnajete ich zakončenie so vzorom *cudzí*.

8. a) Prečítajte si úvod k zábavnému textu.

Máš radšej ovocie alebo zeleninu?

Keby ste ty, tvoja rodina a priatelia boli ovocím či zeleninou, ktorým druhom by ste chceli byť? Napíš mená do rámčeka pod to ovocie či zeleninu, ktoré najlepšie vystihuje teba a tvojich známych.

- b) Ak ste vyplnili rámiky, prečítajte si charakteristiky.

Svieži/-a ako uhorka

Máš pokojnú povahu, nič ťa nevyvedie z miery. Aj v tom najhoršom dokážeš objaviť svetlú stránku. Preto všetci radi vyhľadávajú tvoju spoločnosť.

Ostrý/-á ako štiplavá paprika

Vieš presne, čo chceš, a ideš si za tým. Ak sa občas niečo nedeje podľa tvojich predstáv, naplno sa prejaví tvoja ohnivá povaha.

Pichlavý/-á ako ananás

Pod tvojím tvrdým a pichlavým povrchom sa schováva láskavosť. Máš ostrý jazyk a hovoríš veci na rovinu, ale ostatní vedia, že v prípade potreby sa môžu na teba spoľahnúť.

Sladký/-á ako čerešňa

Tvoja vrelosť a srdečnosť je totálne nákazlivá. Si bystrý/-á a talentovaný/-á, ale občas máš tendenciu správať sa bláznivo.

Neohrabaný/-á ako zemiak

Nie si dokonalý/-á, ale kto je? Občas niečo zbabreš a tvoje nápady nevyjdú, ale si nenapraviteľný/-á optimista/-ka a to sa nám na tebe páči!

Zelenáč ako kivi

Si sebavedomý/-á a talentovaný/-á, ale tvoja nekontrolovateľná žiarlivosť ti občas spôsobí problémy.

Hannah Montana Knižka na rok 2010

- c) Vyhľadajte prídavné mená a iné slovné druhy, ktoré sa skloňujú podľa vzoru *pekný* alebo *cudzí*. Podčiarknite ich odlišnými farbičkami.

- d) Ako vážne beriete podobné texty, charakteristiky či horoskopy v časopisoch, na internete? Hovorte svoje názory.

Čo už viem

- ☐ Viem určiť prídavné mená, ktoré sa skloňujú podľa vzorov *pekný* a *cudzí*.
☐ Ovládam pravopis pádových prípon vzorov *pekný* a *cudzí*.

Kto je verný, vernejší, najvernejší?

stupňovanie akostných prídavných mien

Najvernejšími spolubývajúcimi ľudských sídlisk sa stali myši. V západnej Európe žije myš domová, ktorá je **tmavšia** od našej a má **dlhší** chvostík. Naše myši domové sú dvojakého druhu: jedny sú **stálymi** obyvateľmi domov a žijú v **najbližšom** zväzku s našimi domácnosťami. No ešte máme myši domové, ktoré sú **divšie** a do pivníc sa ukrývajú len pred krutou zimou. Loďami a železnicou sa k nám však s tovarom dostávajú myši aj z **horúcich**, aj z **chladnejších**, **bližších** i tých **najodľahlejších** kútov sveta. **Rúce** myšky sa potom miešajú s tunajšími domácimi osadníkmi.

1. a) Prečítajte text.

b) Ako si vysvetľujete, že myši sú najvernejšími spolubývajúcimi ľudských sídlisk? Máme aj ďalších verných spoločníkov? Hovorte svoje skúsenosti.

c) Uplatnite „cestovanie“ myši na rastlinnú ríšu a povedzte, čo cudzokrajné u nás rastie.

d) Porovnajte prídavné mená z nadpisu a vysvetlite, ako sa líši ich význam.

e) Napíšte, ktoré z trojice prídavných mien v nadpise vyjadruje

- základnú mieru vlastnosti: _____
- vyššiu mieru vlastnosti: _____
- najvyššiu mieru vlastnosti: _____

f) Roztriedte vyznačené prídavné mená z textu podľa stupňa vlastnosti, ktorý vyjadrujú

- základnú mieru vlastnosti: _____
- vyššiu mieru vlastnosti: _____
- najvyššiu mieru vlastnosti: _____

2. a) Akostné prídavné mená podčiarknite **červenou** a vzťahové prídavné mená **modrou** farbičkou.

školský nový sladký makový slaný slovenský

b) Vyskúšajte, či sa dajú stupňovať všetky prídavné mená. Čo ste zistili?

c) Vystupňujte prídavné mená *starý, múdry, skúsený*.

Na **vyjadrenie** rozličnej **miery vlastnosti** slúži **stupňovanie** prídavných mien: *verný – vernejší – najvernejší*.

Stupňovať môžeme iba **akostné** prídavné mená:

- **1. stupeň** vlastnosti vyjadruje **základnú** mieru vlastnosti: *verný, nový, sladký*, _____.
- **2. stupeň** vyjadruje **vyššiu** mieru vlastnosti: *vernejší, novší, sladší*, _____.
- **3. stupeň** vyjadruje **najvyššiu** mieru vlastnosti: *najvernejší, najnovší, najsladší*, _____.

3. K prídavným menám z úvodného textu napíšte chýbajúce stupne vlastnosti.

1. stupeň (základný)	2. stupeň	3. stupeň
	tmavší	
stály		
		najbližší
	divší	
krutý		
horúci		
	chladnejší	
		najodľahlejší
rúči		

4. K prídavným menám pridajte vhodnú príponu tak, aby ste utvorili druhý stupeň vlastnosti.

-ejší

-ší

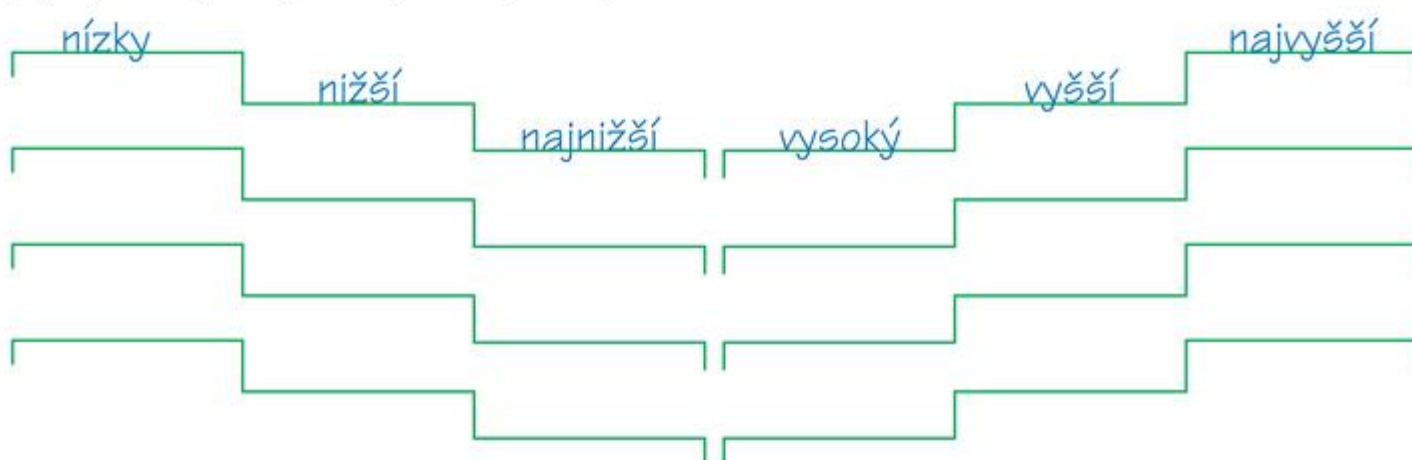
skromný – _____ mladý – _____
 hustý – _____ tenký – _____
 šťastný – _____ suchý – _____
 slávny – _____ riedky – _____
 múdry – _____ vysoký – _____
 čistý – _____ nízky – _____

5. Z druhého stupňa prídavného mena utvorte tretí stupeň prídavného mena.

užší – najužší _____ tmavší – _____
 belší – _____ bližší – _____
 kratší – _____ útulnejší – _____

6. Umiestnite prídavné mená podľa miery vlastnosti na správne miesto podľa vzoru.

plytký, mocný, tichý, hlučný, hlboký, svetlý

7. a) Spojte čiarou prídavné mená podľa zakončenia so správnym vzorom.

vzor *pekný*vzor *cudzí*

slabý | slabší | najslabší

silný | silnejší | najsilnejší

skúsený | skúsenejší | najskúsenejší

- b) Doplňte chýbajúce pádové prípony.

Na jar zbavíme rastlinu slabš_____ výhonkov. Z hrubš_____ konárov tvarujeme korunu. Silnejš_____ halúzky, ktoré smerujú do koruny, tiež odstrihneme. Ak chceme docieľiť silnejš_____ rast rastliny a zabezpečiť bohatš_____ kvitnutie, musíme pravidelne prihnojsovať. Ak sme v pestovaní rastlín začiatocníkmi, môžeme sa učiť od skúsenejš_____ záhradníkov. Tí najúspešnejš_____ usporadúvajú výstavy a prehliadky s ukázkami strihania a tvarovania drevín.

8. Utvorte správne tvary prídavných mien a doplňte ich do viet.

vysoký, usilovný, mladý, starý, sladký, príjemný, chutný

Brat je už _____ ako otec. Dnes je _____ počasie ako včera. Mama je _____ od otca. Starý otec je o päť rokov _____ od starej mamy. Tieto jabĺčka sú _____ než tie z tržnice. Včera bol v jedálni _____ obed ako dnes. Vierka je _____ než Zuzka.

9. K podstatným menám pridajte prídavné meno v druhom stupni.

tvrdý, čerstvý, zdravý, nový, veselý, zhovorčivý, silný, drsný, starý, slabý, biely, dlhý

_____ syr _____ žemľa _____ mláďa
 _____ filmy _____ koniec _____ ľudia
 po _____ dažďoch s _____ uterákom _____ bratmi
 od _____ súpera na _____ papieri _____ tyč

10. a) V akom vzťahu sú veci a osoby na obrázkoch?

- b) Pomenujte základné vlastnosti dvojíc a potom vlastnosti stupňujte.

2. st. _____
 3. st. _____

11. a) Spojte správne časti ľudových múdrostí.

Velká chystačka...	... sprostý to vykonal.
Z malej iskry...	... a malá hostina.
Kým múdry mudroval, ...	... chytrý spraví.
Zametá pred cudzími dverami...	... veľký oheň býva.
Kým si lenivý rozmyslí, ...	... a pred svojimi má smetisko.

b) Podčiarknite v ľudových múdrostiach prídavné mená.

c) Vypíšte prídavné mená, ktoré sa dajú stupňovať, a utvorte k nim druhý a tretí stupeň.

d) Porovnajete stupňovanie prídavných mien v A a B skupine. Čo ste zistili?

A

lenivý – lenivší – najlenivší
múdry – múdrejší – najmúdrejší

B

malý – menší – najmenší
veľký – väčší – najväčší

Stupňovanie akostných prídavných mien môže byť **pravidelné** a **nepravidelné**.

Pravidelné stupňovanie má väčšina akostných prídavných mien: **dlhý – dlhší – najdlhší**.

Nepravidelné stupňovanie má päť akostných prídavných mien:

pekný – **krajší** – naj**krajší**

dobrý – **lepší** – naj**lepší**

zlý – **horší** – naj**horší**

veľký – **väčší** – naj**väčší**

malý – **menší** – naj**menší**

12. Máte radi encyklopédie? Potom môžete doplniť správne prídavné meno v treťom stupni. Vyberte si ho z ponuky.

malý, veľký, vysoký, vysoký, verný, pekný, obľúbený, nebezpečný, dlhý, nízky, hlboký

Európa je druhým _____ svetadielom na zemeguli. _____ živé tvory na Zemi sú veľryby. V Himalájach je _____ vrch sveta Mont Everest. Gerlachovský štít je _____ vrchom v Slovenskej republike. _____ domácim zvieratom je pes. _____ jaskyňou na Slovensku je Dobšinská ľadová jaskyňa. _____ obdobím roka sú pre všetky deti prázdniny. Muchotrávka zelená je _____ hubou našich lesov. Amazonka je _____ riekou sveta. Na jednom z vrchov Antarktídy namerali _____ teplotu -88°C . Mariánka priekopa je _____ miestom svetových oceánov.

13. Prečítajte si zaujímavosti o rekordoch v prírode. Vyhľadajte prídavné mená a určte ich stupeň (1. – 3.).

- Najdlhší sloní kel meral pozdĺž vonkajšieho oblúka 3,48 metra. (_____)
- Najvyššie bývanie má jak divý. Žije v Himalájach niekedy až vo výške 5 000 m. (_____)
- Najväčší krab japonský mal rozpätie klepiet až 3,7 metra. (_____)
- Najväčší krdeľ tvoria slede. (_____)
- Najväčší počet sledov v jednom krdli odhadli až na 3 miliardy. (_____)

14. Pozrite si fotografiu. Opíšte ľudí na nej, porovnajte ich výšku, vek, vzhľad, oblečenie.

15. a) Prečítajte si nedokonalý text.

Ako sme si v triede podelili vlastnosti

Raz sme si vypočuli, ako jedna pani učiteľka hovorí druhej, že naša trieda je v prospechu (**slabá**) a v správaní (**zlá**) ako áčka. Rozhodli sme sa zmeniť to k (**dobrému**). Každý žiak dostal za úlohu zosilniť alebo zoslabiť niektoré svoje vlastnosti. (**Ukričaný**) Dano bude odteraz (**tichý**). (**Tichá**) Katka musí byť na hodinách (**zhovorčivou**). (**Zábudlivý**) Miro sa vzchopí a bude zabúdať menej ako doteraz. (**Rýchly**) Jakub spomalí a bude (**dôkladný**) pri kontrole svojej písomky pred odovzdaním. (**Pomalá**) Sofia bude postupne napodobňovať (**rýchle**) tempo od susedy. (**Bojazlivý**) Lukáš bude pracovať na tom, aby bol viditeľne (**smelý**). Trošku lenivá Lenka popracuje, aby bola (**usilovnou**). Tí, čo stále vyrušujú, sa budú snažiť byť (**pokojní**). Všetci ostatní by sme mohli byť (**aktívni, slušní a usilovní**). A ešte sa prihlásili traja (**dobrí**) žiaci, že budú pomáhať trom (**slabým**) žiakom. Uvidíme!

b) Čo bolo v texte nedokonalé a nedokončené? Prídavné mená napíšte správne v 3. alebo 2. stupni.

Vzor: (Ukričaný) Dano bude odteraz (tichý). → Najukričanejší Dano bude odteraz tichším.

slabšia _____

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

c) Vety, ktoré sa v texte hodia na vás, podčiarknite.

d) Svoje riešenia si spoločne skontrolujte.

Čo už viem

- ☐ Viem určiť, ktoré prídavné mená sa dajú stupňovať a ktoré nie.
- ☐ Dokážem utvoriť a vhodne použiť druhý a tretí stupeň prídavných mien.

Chodíte po svete s otvorenými očami?

opakovanie prídavných mien

1. a) Iste chodíte po svete s otvorenými očami. Aké sú kvety a veci na obrázkoch? K obrázkom doplňte chýbajúce podstatné mená a vhodné prídavné mená.

_____ sú _____,	Priehľadný _____ je _____.
_____ , _____,	Modrá _____ je _____.
_____ , _____.	Farebný _____ je _____.
↓	↓

b) Určte druh doplnených prídavných mien v oboch skupinách.

2. Akostné a vzťahové prídavné mená zo slovných spojení roztriedte podľa vzorov.

poistný ventil, ďalší gól, príkry svah, svieži vánok, poisťovací agent, hlboký jarok, pešia turistika, otáčavé koleso, kačacia pečienka, okaté dieťa

Vzor pekný

Vzor cudzí

3. a) Prečítajte text a podčiarknite v ňom prídavné mená.

V meste Amsterdam býva každých desať rokov Floriáda, nádherná výstava kvetín. Na obrovskej ploche vystavovatelia z celého sveta predstavujú najkrajšie kvety. Hrdé tulipány, žlté narcisy, voňavé ruže a ďalšie kvetiny tešia zvedavých návštevníkov od apríla do októbra. V rozľahlom areáli sa možno prejsť hustým pralesom alebo obdivovať malebné jazierka. O necelých desať rokov už budete dospelí a niektorí z vás výstavu iste uvidia.

b) Pri prvých troch prídavných menách určte rod, pád a číslo.

_____	—	_____
_____	—	_____
_____	—	_____

c) Zo všetkých 14 prídavných mien v texte sa iba dve skloňujú podľa iného vzoru než ostatných 12. Ktoré sú to?

4. a) Do prvého riadka dopíšte pád a číslo prídavných mien. Ústne doplňte chýbajúce tvary slovných spojení a potom napíšte iba tvary prídavných mien.

N pl.					
vysokí chlapi					
	úprimných ľudí				
		verným čitateľom			
			zodpovedných vodičov		
				o nebojácnych hrdinoch	
					so vzdialenými príbuznými

b) Farebne vyznačte pádovú príponu, v ktorej je -i/-í.

5. Doplníte chýbajúce stupne prídavných mien.

	krajší	
dokonalá		
		najväčšie
úspešný		
	menšia	
		najlepšie

6. a) Podčiarknite prídavné mená, v ktorých sa uplatňuje pravidlo o rytmickej krátení.

plesnivý syr, prísny pohľad, ospanlivé dieťa, krásny pozdrav, slobodní ľudia, múdry názor, nadšení diváci, rýdzy cit, podnikaví manželia, rúči chlapci

b) **Tvoríte** Vyberte si dve slovné spojenia a použite ich vo vetách.

7. Doplníte do prípon i/i alebo y/ý.

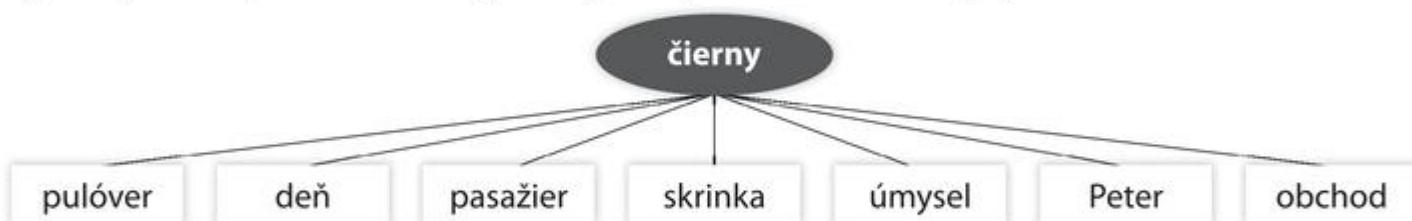
spoľahliv__ úradníci	šťúpl__ ľudkovia	vytrval__ dážď	s hlavn__m__ predstaviteľmi
slovensk__ hokejisti	vynikajúc__ šprintér	vzácn__ hostia	ctížiadostiv__ kolega
vážn__ch pacientov	chutn__ chlieb	úžasn__ rečníci	s vesmírn__m kozmonautom
dobr__ kuchári	zlostn__m pohľadom	neist__ prísľub	nervózn__ch cestujúcich

8. Doplňte.

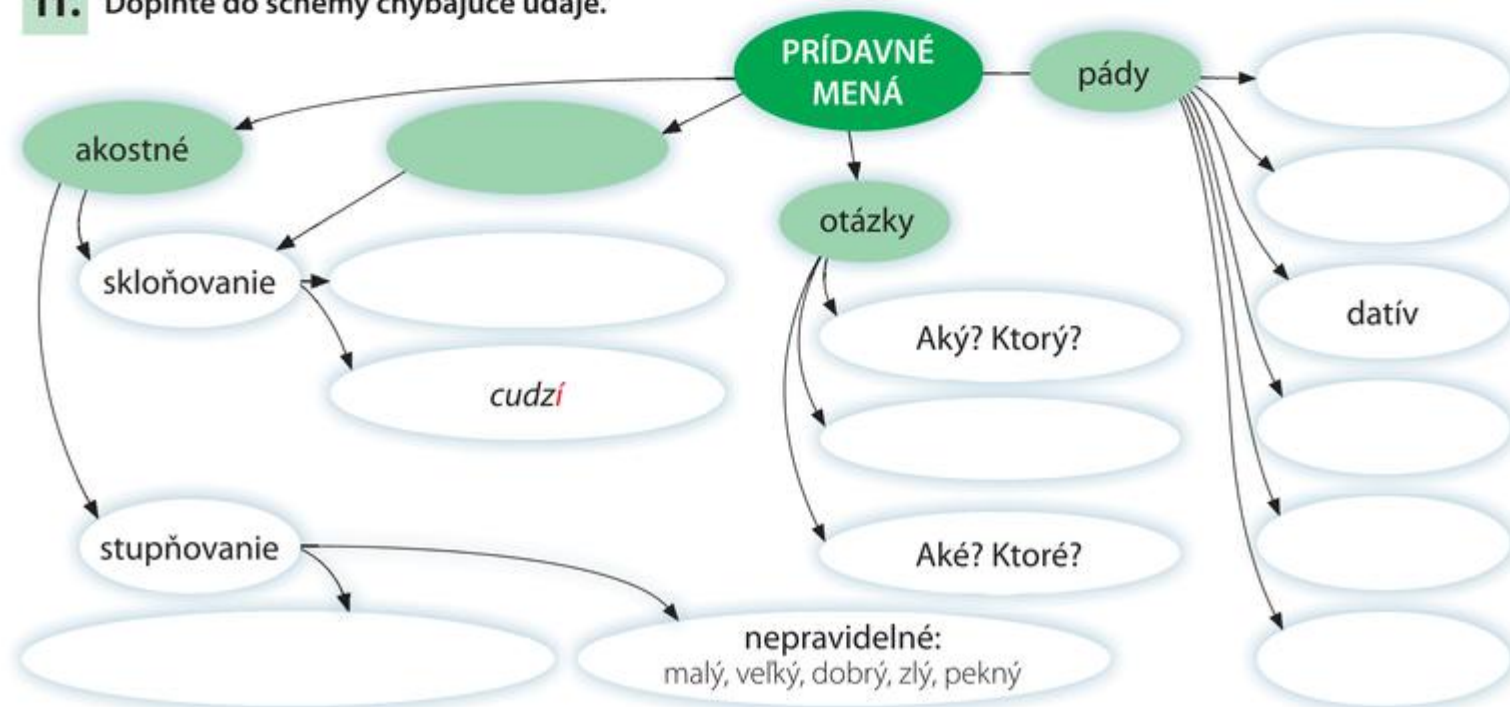
Skúsen_ turisti si pred náročnejšou vychádzkou pozrú predpoveď počasia. Ale na predpoveď sú zvedav_ aj starostovia, poľnohospodári či cestári. Zodpovedn_ vedúci musia byť pripraven_ na situáciu, keď počasie znemožní práce alebo skomplikuje cestn_ premávku. Slovensk_ meteorológovia vyhodnocujú údaje z rozličn_ch miest Slovenska a z rôzn_ch ďalš_ch odborn_ch zdrojov. Nedočkav_m poslucháčom môžu oznámiť, že v najbližš_ch dňoch príde teplejš_ počasie. Vo vyšš_ch polohách sa ešte udržia nižš_ nočn_ teploty. S prúdením vzduchu môže prísť silnejš_ severovýchodn_ vietor. Po občas_n_ch prehánkach v nižš_ch oblastiach Slovenska sa ustáli teplejš_ počasie.

9. Doplňte vhodné prídavné mená v správnom tvare podľa svojej slovnej zásoby.

V našom supermarkete sú _____ predavači a _____ predavačky. Najčastejšie vám poradia s _____ úsmevom. Raz som si vyberal _____ topánky. Vyskúšal som si _____ topánku, sedela dobre. Vyskúšal som topánku na _____ nohe, tlačila ma. Našťastie sa tam objavila _____ pomocníčka. Poprosil som ju, aby mi priniesla _____ topánky. Odbehla na _____ korčuliach. Čakal som len _____ chvíľu.

10. Všimnite si, ako sa zmení význam prídavného mena v spojení s podstatným menom. Významy ústne vysvetlite. Môžete použiť aj *Krátky slovník slovenského jazyka*.

11. Doplňte do schémy chýbajúce údaje.

Starosti s listami

zámená – opakovanie

Maťko mal ísť do tábora. Prípravy už bežali pár dní. Najčastejšie **mu** rodičia pripomínali, aby nezabudol z tábora napísať list. Maťkova mama vytiahla kufrík a začala **doň** baľiť veci. Maťko sa šuchol do izby, sadol si za stôl a začal čosi písať. Občas sa pozrel na dvere. No po niekoľkých vetách **ho** písanie tak zaujalo, že ani nezbadal, kedy vošiel otec.

„A čože to **ty** tu píšeš?“ spýtal sa.

„Neskôr si to prečítaš.“

„Kedy neskôr?“

„Keď **vám** to pošlem.“

Otec siahol po papieri, no vzápätí zavolať aj mamu. Mama čítala:

„Drahí rodičia!

Pricestovali sme šťastlivo. Vlaky chodili, aj keď pršalo. Kamarát Jožo celý večer plakal za mamou. Zajtra pôjdeme do lesa. Potom navštívime...”

Rodičia vybuchli do smiechu, že **im** až slzy stekali po tvári. „Prečo... Prečo si si vymýšľal?“

A Maťko sa bránil: „A čo keď nebudem mať v tábore čas?“

Peter Jaroš: Popletený Maroš

1. a) Potichu si prečítajte text.

b) Odpovedajte na otázky.

- Ktorými vlastnosťami sa vyznačoval Maťko, keď mu napadlo písať list z tábora vopred?

- Prečo sa Maťko obával, že mu písanie listu zaberie veľa času?

- Mal by list z tábora význam, keby bol napísaný vopred?

c) O čom by ešte Maťko mohol písať rodičom? Ako by mal list ukončiť?

d) V rozprávaní o Maťkovi podčiarknite reč postáv. Podľa čoho ju spoznáte?

2. Diskutujte na tému Písanie listov v súčasnosti.

Jedna skupina zdôvodňuje význam písania listov, druhá skupina zdôvodňuje názor, že písanie listov je staromódne. Cvičte sa v zdôvodňovaní svojho názoru a hľadajte čo najviac argumentov na jeho podporu.

3. V rozprávaní o Maťkovi sú niektoré slová hrubo vyznačené. O kom/čom hovoria? Nahradte ich podstatnými menami.

_____ – _____ – _____ – _____
 _____ – _____ – _____ – _____

4. Tvary zámen v hornom riadku priradte čiarou k zámenu v základnom tvare. Ako nazývame tieto zámená?

mnou

ho

mu

doň

im

vám

ja

ty

on

ona

ono

my

vy

oni

ony

 Osobné zámená rozlišujeme **základné** a **privlastňovacie**.

Osobné **základné** zámená **ja, ty, on, ona, ono, my, vy, oni, ony** zastupujú pomenovania osôb.

Osobné **privlastňovacie** zámená **môj, tvoj, jeho, jej, jeho, náš, váš, ich** vyjadrujú vlastnícke alebo príbuzenské vzťahy.

5. Doplňte osobné základné zámená ku gramatickej osobe.

1.
osoba →2.
osoba →3.
osoba →

6. a) Prečítajte text, vyhľadajte v ňom osobné základné zámená a podčiarknite ich.
b) Ak nájdete rovnaké tvary v tabuľke skloňovania zámen, zakrúžkujte ich.

Pýtal sa na mňa poštár. Hovoril s mamou, nie so mnou. Že vraj mi prinesie list. Ja som sa len usmievala. Ved' kto by mne mohol písať? List naozaj prišiel a silne na mňa zapôsobil. Písali mi kamarátky z tábora, ktoré sa o mne často zhovárali. Nahovárajú ma, aby som sa pridala k nim trom a aby sme sa spolu prihlásili do spevackej súťaže. Vraj bezo mňa by to nebolo ono. Spev sa nám darí najlepšie v trojici. Čoskoro im odpíšem.

Pád	Jednotné číslo		Množné číslo	
	1. osoba	2. osoba	1. osoba	2. osoba
N	ja	ty	my	vy
G	mňa, ma	teba, ťa	nás	vás
D	mne, mi	tebe, ti	nám	vám
A	mňa, ma	teba, ťa	nás	vás
L	o mne	o tebe	o nás	o vás
I	mnou	tebou	nami	vami

 Zámená majú **krátky tvar** (*mi*) aj **dlhý tvar** (*mne*).

- **Krátke** tvary zámen **nikdy nestoja na začiatku vety**.

Krátke tvary zámen *mi, ma, ti, ťa* sú neprízvučné. **Vyslovujeme** ich spolu s predchádzajúcim slovom:

Poslali ma po vodu. Páči sa mi tu. Prosím ťa, prepáč. Pomôžem ti?

- **Dlhé** tvary osobných zámen sa používajú:
 - po **predložkách**: *Neporadia si bez teba.*
 - na **začiatku vety**: *Mne sa to páči.*
 - pri **dôraze**: *To už ani mne neveríš?*

7. Ktorý tvar zámena použijete? Vyberte si zo zátvorky a zdôvodnite.

Spomínaš si na **(mňa/ma)**? Ja som **(teba/ťa)** spoznala hneď. Pripomínaš **(mne/mi)** moju spolužiačku. Pamätám si **(teba/ťa)** však hlavne preto, lebo si **(mne/mi)** pomohla, keď som spadla v lese. Práve **(tebe/ti)** ďakujem za to, že všetko dobre dopadlo. Zabezpečila si **(mne/mi)** rýchlu pomoc.

8. Doplňte krátky alebo dlhý tvar zámena *ja* alebo *ty*.

Všetci sme hľadeli na _____ s úžasom. Na fotografii som _____ hneď spoznala. K niečomu sa _____ musím priznať. Kvôli _____ ste sa nemuseli ponáhľať. Neverím tomu, čo o _____ rozchýrili. Rozprávali ste sa o _____? Chcela by som _____ niečo prezradiť. Pozdravuje _____ Fero.

9. Do viet doplňte vhodné zámená v tvare 1. alebo 2. osoby pl. (*my, vy*). Pomôžte si tabuľkou skloňovania z úlohy 6.

_____ ste ale nezbedníci! Priatelia, pozývam _____ na oslavu svojich narodenín. Môžeme _____ ponúknuť čaj? _____ bývame hneď za rohom. _____ ste naozaj vyhrali? Postaráte sa o _____? Prá-
jeme _____ príjemný zážitok! S _____ si nerobte žiadne starosti. Kúsok pôjdem s _____,
aby som _____ ukázala cestu.

10. Precvičte si jazyk a rýchlo hovorte riekanku.

Cvičte, dokým ju viete povedať bez omylu.

Poslali ma naši k vašim, aby prišli vaši k našim.

Ak neprídu vaši k našim, potom prídu naši k vašim.

11. Uhádnete?

Čo je tvoje, čo iní
viac užívajú ako ty?

Orbis Pictus

12. K osobným základným zámenám doplňte chýbajúce osobné privlastňovacie zámená.

ja	ty			ono		vy		ony
môj		jeho	jej		naš		ich	

13. Podčiarknite zámená, ktoré sú v množnom čísle.

z môjho bicykla, k tvojim sestrám,
jeho pes, v našom dome, k vašim
známym, jej tréner, s твоjím
bratom, k môjmu návrhu, твоjou
zásluhou, z našich úspor, s mojimi
priateľmi, o vašich úspechoch,
s vašim súhlasom, bez nášho
súhlasu, s моjím dovolením,
k твоjim tajnostiam

14. a) Okrem osobných zámen používame aj iné zámená. Všetky zámená v rozhovore podčiarknite.

- Haló? Kto volá?
- To som ja, Janka.
- To si ty? Čo takto skoro voláš?
- Teta, potrebujem vašu pomoc.
- Čo sa ti stalo?
- Spadol mi kľúč pod železnú rohož pred vchodom.
Je ťažká, nedokážem ju podvihnúť.
- Hneď som dolu, Janka, zostaň tam.
- Ďakujem vám, teta!

b) Vymyslite telefonický rozhovor s priateľom alebo s priateľkou, v ktorom použijete zámená, ktoré poznáte.

Čo už viem

- ☐ Viem rozpoznať a používať zámená *kto, čo, ten, to, tam, takto* a osobné zámená – základné a privlastňovacie.
- ☐ Viem používať krátke aj dlhé tvary osobných základných zámen.

Veselé špekáčky

slovesá – opakovanie

Kde bolo, tam bolo – to by bolo, aby u nás sedem radostí nebolo! Dnes ráno bol u nás náramný zhon, lebo sme zaspali.

Mama už mala byť v práci, preto sa veľmi ponáhľala. Jednou rukou sa v kúpeľni umývala a česala, druhou nám v kuchyni chystala desiatu.

Tatko jedným okom varil kávu a druhým ešte spal. V tom spiacom oku sa mu sníval mrzký sen, lebo na nás vrčal, nech zmizneme, keď sme sa mu plietli pod nohy.

– Tak už sa konečne preber, – vykrikovala našho mama. Umyla a učesala nám v kuchyni desiate.

V kúpeľni si natrela tvár maslom a vlasy si obložila šunkou.

Tatko vyvalil oči a bez mihnutia oka zhltol naše raňajky. Nám vynukoval tuhú čiernu kávu.

Zrazu si milovaná sestra Zuza spomenula, že dnes nemajú vyučovanie, ale idú na výlet.

– Mamičkááá! – zajačala, – musíš mi kúpiť špekáčky, rožok a dva autobusové lístky!

– Decko jedno nešťastné, ja sa z teba zbláznim, – vzdychla si mama a položila si obloženú hlavu medzi dva chleby. – To si nemohla povedať včera, hm?

Mama dudrala z desiatového vrečka ako z hlbkej studne. Tatko zobral vrecúško s maminou obloženou hlavou a vložil mi ho do tašky.

– Kde je mama? – opýtal sa potom.

– V mojej taške, – povedala som mu.

Mal to s nami ťažké. Preľakol sa, že mi preskočilo, a konečne sa prebral. Vytiahli sme z tašky desiatové vrečko s obloženou maminou hlavou, utreli sme jej maslo z tváre a vytiahli šunku z vlasov. Potom sme spustili ranný kolotoč od začiatku, ale už tak, ako má byť.

Zuzana Zemaníková: Keď sme boli veľké

1. a) Prečítajte úryvok.

b) Hovorte podľa otázok a pokynov.

- Akú náladu vo vás vyvolalo rozprávanie? Nájdite a podčiarknite v rozprávaní nonsens.
- Kto rozprával o chystaní sa do školy?
- Podľa čoho by ste predpokladali, že rozprávačka je staršia než jej sestra Zuza?
- Kto by o raňajšom chystaní hovoril so stresom a kto s hrôzou?
- Navrhните, ako by sa dal zmeniť nadpis rozprávania.

c) Povedzte, ako sa vystrájate do školy vy. Stalo sa vám, že ste niečo zabudli alebo doplietli?

2. a) V prvej vete podčiarknite všetky tvary slovesa. Sloveso napíšte v neurčitku.

b) Sloveso vyčasujte v prítomnom, minulom a budúcom čase.

c) Vo farebne vyznačenej časti vyhládajte, kto čo robil.

mama – _____

otec – _____

deti – _____

d) Do rámkov v úlohe c) napíšte osobu, číslo a čas sloves.

3. Do viet doplňte tvary slovesa *byť* v prítomnom čase.

Tento rok _____ už piatok. Moja sestra _____ siedmačka. _____ spokojný v svojej triede?
 My _____ takmer športová trieda. _____ futbalisti. _____ aj vy zapojení do nejakej súťaže?
 Pre mňa _____ zaujímavé najmä športové súťaže.

Časovanie slovesa *byť*.

	Prítomný čas		Minulý čas		Budúci čas	
	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
1. osoba	som	sme	bol/-a som	boli sme	budem	budeme
2. osoba	si	ste	bol/-a si	boli ste	budeš	budete
3. osoba	je	sú	bol/-a/-o	boli	bude	budú

4. Doplňte do viet sloveso *byť/nebyť* v minulom čase. Dievčatá použijú príponu *-a*.

Naša trieda _____ na Červenom Kameni. Ja _____ s nimi _____, lebo som ochorel/-a.
 Zato _____ s bratrancom na Spišskom hrade. A ešte _____ na prázdninách u babky na Záhorí. S výletmi _____ spokojný/-á.

5. Napíšte dve vety o tom, kde asi budete cez prázdniny.

Slovesá sú plnovýznamové ohybné slová, ktoré **pomenúvajú deje** prebiehajúce:

- v **prítomnom čase** (*chystá, varí, _____, _____*),
- v **minulom čase** (*chystala, varil, _____, _____*),
- v **budúcom čase** (*bude chystať, bude variť, _____, _____*).

Slovesá zisťujeme otázkami **Čo robí? Čo robil/-a/-o/-i? Čo bude robiť?**

Osoba, číslo a čas sú gramatické kategórie sloviess.

6. **Tvoríte** Napíšte päť viet o svojom chystaní sa ráno do školy podľa časovej postupnosti.

Časovanie sloviess v prítomnom čase.

	Sg.	Pl.
1. osoba	počúvam	počúvame
2. osoba	počúvaš	počúvate
3. osoba	počúva-Ø	počúvajú

7. a) Slovesá *volať*, *bežať* vyčasujte a napíšte v prítomnom čase.
b) V ktorej osobe sú ohýbacie prípony rozdielne? Rozdielne prípony podčiarknite.

	Sg.	Pl.
1. osoba		
3. osoba		

	Sg.	Pl.
1. osoba		
3. osoba		

8. Určte osobu a číslo tvarov sloví v prítomnom čase.

zapisujú – _____ krúži – _____ jem – _____
odpúšťate – _____ ukryješ – _____ pochopíme – _____
vezú – _____ nosia – _____ skrýva sa – _____

9. Do viet doplňte chýbajúci tvar slovesa v prítomnom čase.

Ako sa (**volať**) _____? Rodičia sa (**ponáhľať**) _____ do práce. Konečne (**zvonit'**) _____. Ja to tak (**nevedieť**) _____ povedať. (**Tešiť sa**) _____ na exkurziu do hvezdárne. Milí návštevníci, (**nachádzať sa**) _____ v najstaršom hrade na Slovensku. Tá kniha na stole (**patrit'**) _____ tebe?

10. **Na detektívov.** Vyberte si troch detektívov. Tí sa poradia, aký problém budú vyšetrovať (stratený peračník, poškodené tenisky, zabudnutá písanka...). Ostatní žiaci budú pravdivo odpovedať na otázku prvého detektíva: *Čo si robil/-a včera o ... hodine?* Ďalší dvaja detektívi môžu alibi žiakov preverovať doplnujúcimi otázkami.

 Časovanie sloví v minulom čase.

	Sg.	Pl.
1. osoba	videl/-a som	videli sme
2. osoba	videl/-a si	videli ste
3. osoba	videl, videla, videlo Ø	videli Ø

11. Sloveso *rozumieť* vyčasujte v minulom čase.

	Sg.	Pl.
1. osoba		
2. osoba		
3. osoba		

12. Doplňte ohýbaci príponu minulého času.

Rexo sedáva___ pri bráne. Dôsledne stráži___ dom. Keď sa blíži___ poštárka, silno zabrecha___.
Vyš___ von aj s mamou. Rýchlo___ Rexa upokojova___. „Objedna___ zásielku, pani Nová?“ Potom priš___ vodári. Skontrolova___ vodomer a odiš___. Popoludní___ s Rexom iš___ na prechádzku. „Vráti___ akosi skoro,“ poveda___ mama. „Naháňa___ nás dva zatúlané psy,“ vysvetľova___.

13. Doplňte *i/í, y/ý*.

Bola tmavá, podmračná noc, keď vyšl___ z kováčovho domca. Zabočil___ k potoku, aby sa pod hustou vrbinou ľahšie dostal___ z blízkosti hradu. Náhlil___ sa, aby do rozv___dnenia bol___ čo najďalej od hradu. Šl___ povedľa potoka. Nebo zos___velo. Začínalo sv___tať. Tam, kde sa potok stáčil do druhej doliny, preskočil___ ho a driapal___ sa neschodným kamenist___m úplazom. Keď vyliezl___ na vrch, obrátil___ sa, aby ešte raz videl___ hrad. Vyp___nal sa mohutn___ na obzore nad zalesnen___m vrchm___. Bielučká hmla ako ľahunk___ závoj ležala na kraj___. Tiahla sa po kopcoch a nechávala za sebou priesv___tné zdrap___.

Zuzka Zguriška: Husitská nevesta

14. **Na jazykovedcov.** Vymýšľajte nové slovesá. Môžu vzniknúť aj vtipné vety.a) *Mama dopila kávu.* → *Mama skávovela.**Tomáš je stále na počítači.* → *Tomáš stále počítačuje.*

Sofia zas dostala jednotku. _____

Šimon sa všade nudí. _____

Chodíš na krúžok? _____

Lukáš skoro spadol zo schodov. _____

Strom je plný čerešní. _____

b) *pracovať v záhrade* – *záhradčiť*

chodiť v teplákoch – _____ jesť zmrzlinu – _____

pozerať video – _____ písať písomku – _____

obuť si topánky – _____ vyzliecť sa z pyžama – _____

15. **Na výmyselníkov.** Na otázku *Čo budeš robiť zajtra?* vymyslíte odpoveď, ktorá je nepravdepodobná, nezmyselná. Ak sa spolužiakom bude zdať váš výmysel slabý, nepresvedčivý, musíte vymyslieť lepšiu.
Zajtra si vezmem plavky a budem sa korčuľovať na rybníku. **Časovanie slovíec v budúcom čase.**

	Sg.	Pl.
1. osoba	budem piecť	budeme piecť
2. osoba	budeš piecť	budete piecť
3. osoba	bude piecť	budú piecť

Budúci čas niektorých slovíec vyjadrujú tvary prítomného času.

	Sg.	Pl.
1. osoba	zavolám	zavoláme
2. osoba	zavoláš	zavoláte
3. osoba	zavolá	zavolajú

16. Slovesá *čakať* a *nakresliť* vyčasujte v budúcom čase. Aký je rozdiel medzi týmito slovesami pri tvorení budúceho času?

	Sg.	Pl.
1. osoba		
2. osoba		
3. osoba		

	Sg.	Pl.
1. osoba		
2. osoba		
3. osoba		

17. Predstavte si svoju obec či mestskú štvrť. Čo všetko sa v nej môže v budúcnosti zlepšiť? Dopíšte podstatné mená a chýbajúce neurčitky si vyberte z ponuky podľa svojich predstáv.

Mama bude v miestnom zastupiteľstve _____ obnovu _____.
 O všetkých návrhoch budú poslanci _____. Nebude ľahké _____
 ten najlepší _____. Obyvatelia našej obce ho budú iste _____. Budeme
 teda bezpečnejšie _____ do práce a do školy? Alebo budú deti _____
 v novej _____? Budete v nej aj vy _____ svoje _____?

navrhovať | presadzovať | obhajovať

hlasovať | rozhodovať | diskutovať

vybrať | podporiť | vytvoriť

súhlasiť | vítať | očakávať

športovať | trénovať | cvičiť

cestovať | dochádzať | chodiť

využívať | rozvíjať | upevňovať

18. a) V dvojiciach zahrajte krátke interview: žiak kladie otázky miestnemu poslancovi o plánoch rozvoja obce. Nezabudnite, že žiak – redaktor poslancovi vyká.
 b) Vysvetlite, v ktorej slovesnej osobe je sloveso pri tykaní a v ktorej pri vykaní.

19. Podčiarknite vety so správnym vykaním.

Evka,
kde *si* bola
včera?

Pani učiteľka,
kde *ste* bola
včera?

Pán učiteľ,
mohli by ste mi ešte raz
vysvetliť učivo?

Ujo,
mohol by ste mi
poradiť?

20. Vo vetách vyhľadajte slovesá a určte ich osobu, číslo a čas.

Stromy túto jar bohato zakvitli. _____

V lístí stromov bzučia včely. _____

Slnko hreje čoraz silnejšie. _____

Sused už pokosil trávnik. _____

Kedy budete vysádzať zeleninu? _____

Budeš pomáhať rodičom? _____

Gramatický čas slovies je trojaký:

- **prítomný čas**
(rastie, volá, kreslí),
- **minulý čas**
(rástol, volal, kreslil),
- **budúci čas**
(bude rásť, bude volať, nakreslí).

21. Pozorne si prečítajte text. Vyhľadajte chyby a priamo v texte ich opravte.

Vykuklasom z okna a čo nevidím? Priamo na mňa letí z dvora lopta. Už-už ma trafí.

„Zavry okno!“ skríkol môj prvý vnútorný hlas. „Ved’ sa roz bije okno!“ skríkol druhý vnútorný hlas.

Vystrela som teda ruky, že loptu chytím. Kúsok pod mojimi rukami sa lopta zastaví a potom

oblúčikom padá dolu. Chlapci sa rozbehly, lopta už skacká po dvore. Kto ju prvý otkopne?

22. a) Prečítajte si popletené rozprávanie.**Ako ma trávi deň**

Len čo svitne slnko, vyjde ráno. Asi o ôsmej vstane zo mňa postel', potom ma pol hodiny hľadá oblečenie, aby ma oblieklo. Stáva sa, že ľavá noha sa obuje na pravú topánku.

Často si vymýšľam, že ma bolí škola, len aby som nemusel ísť do žalúdka.

Nedeľa ledva čaká, kedy prídem. Ja som pre ňu ten najkrajší deň. Vtedy po mne bežia cesty, stromy sa po mne šplhajú, lesy sa po mne prechádzajú. Občas sa po mne prejde aj lúka. Vysoká tráva si do mňa ľahne a pozerá sa, ako som sa celý zazelenal. Rieka ma počúva, ako mlčím, ryby na mňa hľadajú, ako sa trbliecem. Môj chrbát dopadá na slnko, až kým slnko celkom nezahadne.

Zvonimir Balog: Často si vymýšľam

b) Spoločne skúste ústne „napraviť“ vety v prvom odseku.

c) Vety v druhom odseku upravte a napíšte tak, aby mali zmysel.

Čo už viem

- ☐ Viem správne časovať slovesá v minulom, prítomnom a budúcom čase.
- ☐ Viem určiť gramatické kategórie slovies (osobu, číslo a čas).

Indiánsky vigvam

opis pracovného postupu

1. a) *Precvičte si pozornosť.* Pozrite si obrázky a nájdite čo najviac odlišností.

b) Prečítajte si tri prezradené odlišnosti.

1. Na vigvame B sú spodné trojuholníky zelené.
2. Prostredný krúžok na vigvame A je inej farby.
3. Trojuholníky nad krúžkami vo vigvame B sú modré a červené.

c) Vo vetách podčiarknite slovesá. Napíšte, aký je tvar slovesa v neurčitku. _____

2. a) Predstavte si, že váš mladší súrodenec túži prežiť budúce leto v indiánskom vigvame. Pozorne si prečítajte návod na jeho zhotovenie a pozrite si nákresy k nemu.

Indiánsky vigvam

Na zhotovenie vigvamu potrebuje zručný otecko šesť okrúhlych tyčí s priemerom 22 mm, ktoré zabezpečia stabilitu stanu. Potom z celtoviny vystrihne šesť rovnako veľkých lichobežníkov¹ s rozmermi 162 x 81 x 10 cm (náčres A). Na jednom z nich nastrihne do výšky 90 cm vchod do stanu a obľemuje ho šikmým pásom celtoviny. Potom jednotlivé diely stanu pestro pomaluje tak, ako je to znázornené na obrázku C a A, a zo zadnej strany zošije. Tyče na jednom konci pevne zviaže, na ne navlečie stan a tyče dole zapichne do zeme (náčres B). A vigvam je hotový.

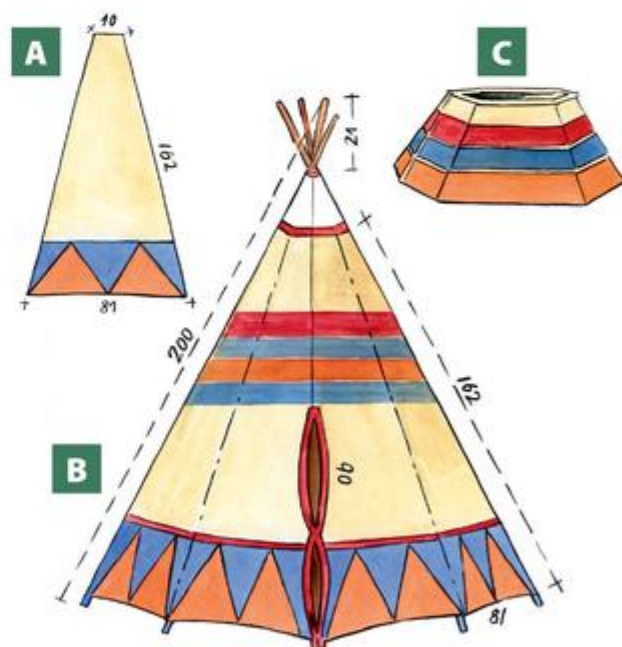
Podľa magazínu Záhradkár

¹lichobežník – štvoruholník s dvoma rovnobežnými a dvoma rôznobežnými stranami

b) Vedeli by ste podľa návodu vigvam zostrojiť? Hovorte svoje názory a navrhňte, čo doplniť do návodu.

c) Pomocou obrázkov hovorte, čo na zhotovenie vigvamu potrebujeme.

d) Pomocou textu vymenujte v správnom poradí činnosti, ktoré budeme vykonávať.

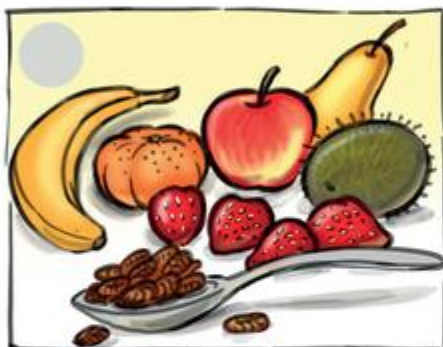

V opise pracovnej činnosti vysvetľujeme v časovej postupnosti pracovné úkony, ktoré treba vykonať pri realizácii nejakého diela: *zhotovenie vigvamu, sadenie stromčekov, inštalácia novej aplikácie do mobilu, príprava olejovej bábovky...*

V opise pracovnej činnosti sú dôležité **slovesá**. Používa sa zvyčajne **1. osoba pl.** (*pripravíme si, vystrihneme*) alebo **2. osoba pl.** (*pripravte si, vystrihnite*).

3. a) V opise pracovnej činnosti v úlohe 2 vyhľadajte slovesá a podčiarknite ich.
b) Slovesá napíšte v 1. osobe pl. prítomného času oznamovacieho spôsobu.

4. a) Pozrite si pozorne obrázky k receptu *Ovocný šalát s jogurtom*. Očíslujte ich poradie podľa postupu pracovnej činnosti.

- b) Podľa obrázkov odhadnite množstvo a počet surovín, ktoré potrebujeme na zhotovenie ovocného šalátu s jogurtom.
c) Spoločne pomenujte činnosti, ktoré musíme pri príprave šalátu vykonať.
d) **Tvoríte** Napíšte postup prípravy ovocného šalátu.

Ovocný šalát s jogurtom

Potrebujeme: _____

Postup: _____

5. a) Prečítajte v dvojiciach telefonický rozhovor.

Danka Ahoj, Lenka!

Lenka Ahoj!

Danka Nevieš mi, prosím ťa, poradiť nejaký rýchly a dobrý recept na obed?

Lenka Môžem, aj ja som práve dovarila. Mama je na služobnej.

Danka Naozaj? Hovor!

Lenka Sú to cestoviny s tuniakom a syrovou omáčkou.

Danka Mňam!

Lenka Vezmi si zo špajzy cestoviny, pohľadaj konzervu s tuniakom, olej a v chladničke pohľadaj dva syry Bambino.

Danka A potom?

Lenka Daj variť do hrnca vodu, osol' ju, a keď bude vriieť, nasyp cestoviny a var ich 8 až 12 minút. Zlej ich cez sitko a vysyp do misky. A hotovo!

Danka Čo? A ten olej, syr a tuniak?

Lenka Na to musíš prísť sama, voľakto zvoní. Čau!

b) Vedeli by ste recept dokončiť? Hovorte návrhy.

c) Hovorte o svojich skúsenostiach s prípravou nejakého jedla.

d) Informácie z telefonického rozhovoru napíšte ako recept.

Cestovina s tuniakom

Potrebujeme: _____

Postup: _____

6. Tvoríte Vytvorte si triedny receptár.

- Samostatne alebo v dvojiciach napíšte koncept receptu na svoje obľúbené jedlo. Prekontrolujte ho, opravte a potom napíšte v textovom editore.
- Na internete vyhľadajte príslušný obrázok, pridajte ho k textu (nezabudnite uviesť zdroj).
- Recepty si vytlačte a zostavte z nich triedny receptár.

Čo už viem

☐ Dokážem vytvoriť opis pracovnej činnosti.

Míľník¹

príslovky – opakovanie

Vysoko nad horami plávali oblaky. Slnko **dozlata** farbilo hory i oblaky. **Dolu** bola cesta, ktorou už dávno nik nechodil. **Nízko** v kroví sa pri nej beľal míľník.

Nížšie od míľníka ležal kameň. **Občas** sa **dôverne** míľniku prihovoril. Vysvetľoval mu, že tu stojí **úplne zbytočne**. Ved' na kameni sa aspoň **zrána** vyhrieva užovka. Ešte **dôvernejšie** míľniku dovrávala užovka. **Zbytočne** je celé roky stáť a čakať, že niekto pôjde **okolo**. Ako **pohodlne** sa dá ležať v tráve... Míľník **náročky** neodpovedal, iba **vytrvalo** stál a čakal.

Až **raz prudko** zaznel z lesa dupot koní. **Zvonivo** zaznel smiech detí a hlasy žien.

„Aha, míľník,“ **nadšene** zvolalo dievčatko sediace na jednom z vozov.

„Ideme **dobre**, ideme **správne**, je tu míľník!“

Podľa Daniel Pastirčák: Rozprávka o ceste a míľniku

¹ míľník – kameň, stĺp pri ceste označujúci vzdialenosti

1. a) Prečítajte si modernú rozprávku.

b) Hovorte podľa otázok.

- Prečo míľník nechcel opustiť svoje miesto pri ceste?
- Ako chápali svoj život kameň a užovka?
- Prečo ľudia na vozoch v lese nezablúdili?

c) Hovorte, či vždy viete sami nájsť v živote správny smer. Kto vám najlepšie poradí, o koho sa môžete oprieť?

2. Čo vyjadrujú slová vyznačené v texte? Vysvetlite svojimi slovami. Roztriedte ich pomocou otázok.

Kde? Odkiaľ? – _____

Kedy? Odkedy? Ako dlho? – _____

Ako? – _____

Prečo? – _____

 Príslovky sú neohybné slová, ktoré vyjadrujú **kde**, **kedy**, **ako** a **prečo** sa dej uskutočňuje. Pýtame sa na ne otázkami:

• Kde? – <i>vpred, vzadu, doma, vonku.</i>	• Kedy? – <i>najprv, potom, ráno, zajtra.</i>
• Ako? – <i>presne, pomaly, rýchlo, veselo.</i>	• Prečo? – <i>náročky, úmyselne, náhodou.</i>

3. a) Prečítajte text.

b) Vyhľadajte príslovky a podčiarknite ich.

Dnes bolo v škole fajn. Prvá hodina prebehla rýchlo. Na druhej hodine bolo veselo. Cez veľkú prestávku sme museli ísť von. Predposledná hodina sa vliekla pomaly. Aspoň sa mi tak zdalo, lebo som sa dobre nenaučila učivo a trépla som, či nepôjdem odpovedať. Pani učiteľka nás však milo prekvapila. Povedala, že zajtra budeme mať cez poslednú hodinu besedu s policajtkou. Tešíme sa, lebo aj minule nám policajka o všetkom zaujímavo rozprávala.

4. a) 🍷 Do viet doplňte vhodné príslovky.

natenko, vopred, zľahka, dôkladne, dobre, nadrobno, jemne, sviatočne, hneď, spolu, opatrne
 _____ si pripravíme všetky suroviny. Ovocie _____ poumývame.
 _____ nakrájame syr. Pripravíme si _____ pokrúpané mandle.
 _____ dochutíme pokrúpanou cibuľou. Múku, vajcia a všetky prísady _____
 zmiešame. Plech _____ pomastíme. Pripravené cesto vložíme do _____
 vyhriatej rúry. _____ posypeme vanilkovým cukrom. _____ podávame.
 _____ vyzdobíme stôl.

b) Posúďte, či je recept správny. Ktoré vety doň nepatria a prečo? Prečiarknite ich.

5. Mama nechala na záznamníku odkaz. Ale porucha v telefóne spôsobila, že niektoré slová boli nezrozumiteľné. Nahradte ich vhodnými príslovkami.

von, dôkladne, dnes, dobre, pozorne, poriadne, spamäti, pekne, večer, vonku, domov

Ahoj, Janka!

_____ prídem z práce neskôr. Nezabudni sa _____ pripraviť
 do školy. Matematiku počítaj _____. Anglické slovíčka sa nauč
 _____. Keď prídem _____, preskúšam ťa. Keby si išla
 _____, _____ sa obleč. _____ mrholilo. Ešte zabehni
 k susede a _____ ju popros, či by ti dala to ovocie. Vezmi ovocie
 a _____ ho umy. _____ si urobíme ovocný šalát.

Ahoj!

6. a) 😊 Iste radi kreslíte tváre. Správnu kresbou očí môžete vyjadriť, čo postava prežíva, ako sa cíti. Pozrite si deväť podôb očí a povedzte, ako hľadia. Hovorte svoje dojmy.

zvedavo

unavene

zlostne

smutne

súcitne

pozorne

spokojne

žalostne

pokojne

b) Príslovky vyjadrujú, ako oči hľadia. Spojte príslovky so správnym obrázkom.

7. a) Prečítajte si text.

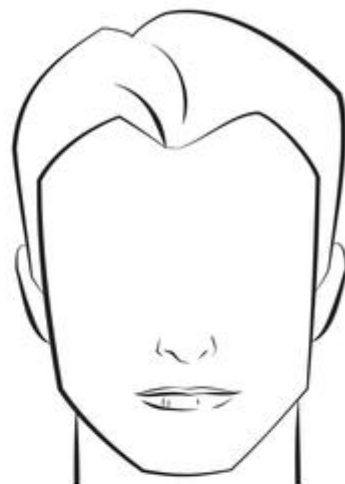
Postavy v komikse ožijú, keď dáme ich očiam správny výraz.

1. Začnite s jednoduchými okrúhlymi očami. Okrúhle zreničky pôsobia zvedavo, no musia smerovať rovnako. Obočie nakreslite rovno.
2. Unavene pôsobia okrúhle oči, ktorým nakreslíte zreničky dolu a vodorovnou čiarou znázorníte viečka.
3. Keď nakreslíte oválne oči a oválne zreničky pretiahnuté smerom dolu, budú hľadiet pozorne.
4. Keď v oválnych očiach nakreslíte iba polkruh zreničiek, pohľad bude pôsobiť pokojne.
5. Znudene, ba až žalostne bude pôsobiť pohľad, keď zreničky umiestnené dole prekryjete v hornej časti viečkom.
6. Smutne budú pôsobiť oči, ktorým zúžite ovál aj zreničky a viečka naznačíte oblúčikom. Obočie smeruje šikmo dolu.
7. Ovály očí pretiahnuté do strán s okrúhlymi zreničkami pôsobia zlostne a nespokojne. Dlhšie obočie pritom smeruje od stredu šikmo hore.
8. Súcitne pôsobia zatvorené oči, keď nakreslíte iba oblúček viečok.
9. Nakreslite rovné čiary a úzku štrbinu očí, kde vidno iba časť zreničiek. Pohľad pôsobí spokojne.

b) V texte podčiarknite príslovky.

c) Skontrolujte podľa textu, či ste správne spojili obrázky s príslovkami.

- 8. Vyberte si opisy 2 druhov očí a nakreslite ich. Porovnajte svoje kresby s kresbami na predchádzajúcej strane. V čom sa líšia a v čom sú rovnaké?**

- 9. Tvoríte** Všimnite si, ako hľadia vaši blízki, vaši spolužiaci a vaši domáci miláčikovia, keď sa s nimi zhovárte. Vyberte si päť prísloviek z úlohy 7 a utvorte vety.

Čo už viem

Viem pomocou otázok zistiť príslovky v texte a dokážem ich vhodne používať.

Miliónové mestá

číslovky – opakovanie

Podľa dôveryhodných odhadov bude v priebehu jedného desaťročia polovica obyvateľov našej planéty žiť v mestách. Mestá sa najrýchlejšie rozrastajú v krajinách tretieho sveta, kde sa za posledných 50 rokov zvýšil počet obyvateľov na 39 % z celkovej populácie. V súčasnosti je na svete 41 miest s vyše piatimi miliónmi obyvateľov a do roku 2015 pribudne ďalších 23 miliónov. Okrem 11 miliónov však všetky budú na území rozvojových krajín.

Svetové rekordy (Úryvok je z roku 2002.)

1. a) Čítajte s porozumením.

b) Prečítajte tvrdenia a podľa úryvku si vyberte odpoveď ÁNO alebo NIE.

- O pár rokov bude žiť väčšina obyvateľov našej planéty v mestách.
- Mestá najrýchlejšie rastú v chudobnejších krajinách.
- Do roku 2015 pribudne 23 miliónov miest.

ÁNO NIE

ÁNO NIE

ÁNO NIE

c) Odpovedzte na otázky.

- **i** Koľko miest má v súčasnosti viac ako päť miliónov obyvateľov? _____
- Koľko miliónov obyvateľov spolu majú všetky päťmiliónové mestá v úvodnom texte?
Vypočítajte. _____

2. a) Ktoré číselné údaje o svojej škole a obci poznáte? Odpovedzte na otázky.

- Koľko chlapcov a koľko dievčat má vaša trieda? _____
- Koľko žiakov má vaša škola? _____
- Koľko učiteľov má vaša škola? _____
- Koľko obyvateľov má vaša obec či mesto? _____

b) Ako sa nazýva slovný druh, ktorý ste použili pri odpovediach na otázky?

Ako môžeme tento slovný druh zapísať? _____

Číslovky sú ohybné slová, ktoré vyjadrujú:

1. počet osôb a vecí. To sú **základné** číslovky: **päť** žiakov, **desať** rokov.

Zisťujeme ich otázkou **Kolko?**

2. poradie osôb a vecí. To sú **radové** číslovky: **druhý** pretekár, **jedenáste** narodeniny.

Zisťujeme ich otázkou **Kolký** (v poradí)?

Číslovky zapisujeme slovom i číslicou: **päť** žiakov – **5** eur; **ôsmy** rok – **8.** máj

Za radovými číslovkami, ktoré sú zapísané číslicou, píšeme bodku: **8.** máj, **21.** storočie

3. a) Prečítajte vety a podčiarknite v nich číslovky.

Naša rodina má šesť členov. Mám dvoch mladších súrodencov. Býva s nami aj starý otec. Narodili sme sa rovnako – 17. mája. Čoskoro budeme oslavovať narodeniny. Ja svoje jedenáste a starý otec päťdesiate narodeniny. Starý otec je odo mňa o 39 rokov starší. Bývame na treťom poschodí a v paneláku je aj výťah. Ináč by starý otec s nami nemohol bývať. Pred piatimi rokmi bol na operácii kolena. Mama je od otca o tri roky mladšia a narodila sa 28. mája. Mám rád preto, oslavy idú jedna za druhou.

b) Číslovky roztriedte na základné a radové.

základné – _____

radové – _____

4. Tvoríte Napíšte o sebe a o svojej rodine. Koľko členov má vaša rodina? Kto má koľko rokov a kedy sa narodil?

5. a) Vypíšte z textov A. a B. číslovky a správne ich zatriedte.

A V škole sú dve piate triedy. V dvoch piatych triedach sa učí spolu štyridsať žiakov. Piatym triedam sa podarilo vyhrať turnaj v šachu. Prvý hráč robil chyby, druhý už hral bezchybne. O obidvoch piatych triedach písali v školskom časopise. Dvaja súťažiaci zo siedmich a ôsmich tried mali na turnaji smolu. Jeden sa umiestnil ako osemnásty a ďalší ako dvadsiaty.

B Našu triedu zastupovali na turnaji piati žiaci, 5. B šiesti žiaci. Zo štyridsiatich piatakov chodia jedenásti žiaci na šachový krúžok. Preto až siedmi piatáci najlepšie obstáli v súťaži.

Základné číslovky	Radové číslovky

b) Rozlíšte, aký pravopis je v základných číslovkách a aký v radových číslovkách z úlohy a).

6. Prečítajte rozprávku a správne prečítajte číslovky.

Za tromi riekami...; Prvý váľal...

Za 3 riekami, za 7 horami, za 12 morami, ďaleko v 33. krajine žili raz 7 obri. 1. váľal duby, 2. tlačil mraky, 3. miesil lávu, 4. obracal rieky, 5. prenášal vrchy, 6. vzdúval moria a 7. zapaloval hviezdy. 21 rokov sa obri venovali bezstarostným hram. Keď mali 22 rokov, vydali sa do sveta hľadať nevesty...

7. a) Prečítajte text a zdôvodnite písanie bodky za číslovkami zapísanými číslicami.

Žijeme život v 21. storočí. V prvých rokoch tohto storočia ľudia používajú počítače a telefóny. V 20. rokoch bude internet iste bežným prostriedkom komunikácie na celom svete. Podarí sa nám však skončiť aspoň v 30. rokoch s vážnymi chorobami? Budú v 40. rokoch 21. storočia všetci ľudia syti? Ak chceme mať v 50. rokoch čisté rieky a moria, začnime ich účinnejšie chrániť už dnes!

b) **Tvoríte** Napíšte tri svoje predstavy o tom, čo nové môže čakať ľudí v 50. rokoch 21. storočia.

8. Napíšte číslovky slovom podľa vzoru a tri z nich použite vo vetách.

Vzor: 15 – pätnásť, 20 – dvadsať, 50 – päťdesiat

16 – _____ 30 – _____
 60 – _____ 19 – _____
 40 – _____ 90 – _____

9. a) Podľa vzoru správne vyslovujte radové číslovky.

Deň Ústavy SR: 1. 9. – *prvého deviaty*

Deň učiteľov: 28. 3.

Medzinárodný deň Zeme: 22. 4.

Deň matiek: 12. 5.

b) Číslovky napíšte číslicou.

Nový rok: _____ – prvého prvý

Sviatok práce: _____ – prvého piaty

Medzinárodný deň detí: _____ – prvého šiesty

Čo už viem

- ☐ Viem, čo vyjadrujú číslovky.
☐ Dokážem rozlíšiť základné a radové číslovky.

Maľované kamene

opis pracovného postupu

1. a) Pozrite si námety na opis pracovného postupu. Vyberte si jeden z nich.
- b) Pozorne si pozrite predmet, ktorý sa má zhotoviť.
- c) Preštudujte si materiál a pomôcky, ktoré slúžia na zhotovenie predmetu, a podľa nich zvolte postup krokov. Postup krokov číslujte.
- d) **Tvoríte** Opis pracovného postupu napíšte. V závere napíšte, ako sa dá predmet použiť.
- e) V dvojiciach si prácu prekontrolujte.

A *Maľované kamene*

Material:

riečne kamene okruhliaky, akrylové farby,
maliarska paleta, štetce rôznej hrúbky, kefa,
mydlo, ceruzka, pracovná zástera

Postup: _____

B *Napájadlo pre vtáčky*

Material:

tri keramické kvetináče rôznej veľkosti, plastová podmiska (priemer 30 cm), silikónové lepidlo, akrylové farby, štetce rôznej veľkosti, paleta

Postup: _____

V pravekom lese

predložky – opakovanie

Predstavte si, že ste sa pomocou stroja času preniesli hlboko **do minulosti** a ocitli ste sa **vo svete**, ktorý existoval asi tak **pred 62 miliónmi** rokov. Krajina vonku sa nepodobá ničomu, čo ste doteraz videli. Potichu vojdete **do šera** pravekého pralesa. **Cez koruny** mohutných ihličnanov sa slnečné lúče predierajú len ťažko, vzduch je vlhký a plný vôní i zápachov.

Zem sa otriasa **pod nohami** dinosaurov...

Vyhrajko, Magazín Leto

1. a) Prečítajte text.

b) Aké pocity sprevádzali vaše predstavy v pravekom pralesi? Hovorte, čo ste si predstavovali. Zamenili by ste dnešný svet za praveký svet?

c) Vyznačené slovné spojenia prečítajte ešte raz. Ako vyslovujeme slová predložené pred podstatnými menami/číslovkami? Ako ich nazývame?

d) Pozrite si obrázok a hovorte o ňom.

Môžete začať: *Pod stromom.../V listí.../Za stromami...*

Predložky sú neohybné slová, ktoré pomáhajú podstatným menám, prídavným menám, zámenám a číslčkám vyjadrovať pády:

- **zo** školy – G,
- **vo** veľkom meste – L,
- **s** mojim bratom – I,
- **do** dvoch rúk – G.

2. Vypíšte z textu v úlohe 1 slovné spojenia s predložkou určte ich pád.

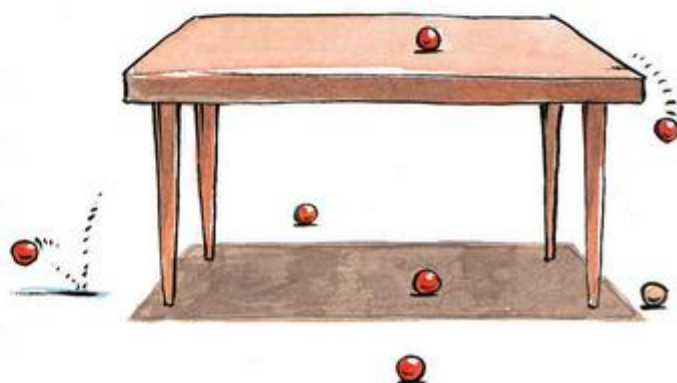
_____	-	_____	-	_____
_____	-	_____	-	_____
_____	-	_____	-	_____

3. Prečítajte slová v rámkoch a vyfarbte predložky.

ma	za	on	do	sa	pred	od	prv	bez	keď	ho	ju	vy
si	so	na	zo					aj	vo	ku		

4. Pozrite si obrázok. Pomocou predložiek vyjadrite všetky polohy loptičky vzhľadom na stôl.

na stole _____

5. Určte pád, ktorým sa predložka viaže na podstatné meno.

Od stola som odsunul stoličku. Sadol som si za stôl. Mama položila na stôl tanieru. Za stolom nás bolo päť. Museli sme k stolu pridať stoličku. Trochu sme sa pri stole tlačili. Pod stôl sa zošuchol obrúsok. Pod stolom som uvidel svoje stratené pero. Po stole boli porozkladané aj misky. Po obede sme spolu všetko zo stola spratali.

6. a) Predložky roztriedte podľa počtu hlások.

b) Slová, ktoré sa medzi predložky votreli, preškrtnite.

pod, k, ku, v, poza, o, s, ponad, z, so, zo, keď, cez, do, pre, od, na, ma, medzi, za, vo, po, pri, bez, bezo, popri, pred, dr, popod, spoza, spreď

Jedna hláska	Dve hlásky	Tri hlásky	Štyri hlásky	Päť hlások

7. a) Určte, s ktorým pádom sa viažu predložky.

z domu, bez jedla –

do hory, u vás –

zo strechy, od brata –

k telu, ku klavíru –

ku mne, k vode –

k trom, ku kanálu –

na stenu, za roh –

cez rieku, ponad hlavy –

pod stôl, po mlieko –

pri plote, o výhre –

v jame, vo vzduchu –

na skrini, po poliach –

s vami, medzi ľuďmi –

pred ním, za stromami –

nad hradom, so psami –

b) Tvoríte Vyberte z každého pádu jedno slovné spojenie a použite ho vo vetách.

8. a) Najprv si text prečítajte, potom doplňte vhodné predložky: medzi, v, na.

b) Určte pády, s ktorými sa predložky viažu.

Slovensko leží _____ pásme mierneho podnebia _____ prechode _____ podnebím oceánskym a vnútrozemským. Najvyššia priemerná ročná teplota je _____ Štúrove, najnižšia _____ Gerlachovskom štíte. _____ území Slovenska prevládajú južné a severné vetry.

9. a) Prečítajte si novinovú správu, v ktorej úradoval tlačiarenský škriatok. Nájdite chyby a text prečítajte správne.

takmer mesačnej pravidelnej revízií je pondelka opäť plnej prevádzke kabínková lanovka Tatranskej Lomnice Skalnaté pleso. Čiastočné rekonštrukcie trate prebiehajú aj pozemnej lanovke Starého Smokovca Hrebienok.

b) Čo škriatok odstránil? Bol by text bez nich zrozumiteľný? _____

c) Napíšte text správne.

10. a) Prečítajte slovné spojenia.

v tele	so strachom	v rozhlase	v tieni	s tanečníkom
s vnukom	pod topoľom	pod oblokom	nad strechou	nad horou
bez práce	z televízie	z okna	bez rýb	popod stenu

b) Podčiarknite spoluhlásky, ktoré sa v slovnom spojení spodobujú.

11. a) Prečítajte si nesprávne a správne slovné spojenia s predložkami.

b) Správne slovné spojenia použite vo vetách.

Nesprávne	Správne
úsečka o dĺžke	úsečka s dĺžkou
za prvé, za druhé	po prvé, po druhé
ísť pre chlieb	ísť po chlieb
Závisí to na tebe.	Závisí od teba.

12. **Tvoríte** Rozohrajte svoju predstavivosť. Čo sa mohlo odohrávať v pravekom pralese? Napíšte šesť viet, v ktorých použijete slovné spojenia z ponuky. Podčiarknite predložky.

za stromom, pod listami papradí, s revom, v povetrí, do seba, z chvosta

Čo už viem

- ☐ Viem, že predložky pomáhajú vyjadrovať pády.
- ☐ Dokážem určiť pády, s ktorými sa predložky viažu.

Krása aj pohodlie

spojky – opakovanie

1. a) Prečítajte si text.

b) Odpovedzte na otázky.

- Čo sa v texte ponúka?
- Ktoré slová stupňujú vlastnosti ponúkaného tovaru?
- Ako sa nazýva takýto druh textu?

c) Text si prečítajte ešte raz a vysvetlite, akú úlohu v ňom majú vyznačené slová.

2. a) Prečítajte vety z reklamných letákov.

Zakrúžkujte v nich spojky.

- V akcii je dnes ovocie a zelenina.
- K zakúpenému tovaru pridáme i niečo navyše.
- Potešíme rodičov aj deti.
- Mladí ani starí nebudú u nás sklamaní.
- Nakupujte u nás a vyhráte!

b) Prečítajte vety, nezabudnite na prestávky v reči. Prestávky si vyznačte a potom podčiarknite spojky.

- Príďte, ale najneskôr dnes!
- Získate bonus, lebo vernosť si ceníme.
- Chceme, aby náš zákazník bol spokojný.
- Viete, že ponúkame najlepšie služby?
- Chcete, aby sme doručili tovar do vášho domova?
- Sme radi, keď môžeme splniť vaše prania.

 Spojky sú neohybné slová, pomocou ktorých sa v reči spájajú slová alebo vety:

a, i, aj, ani, alebo, či, ale, no, lebo, že, keď, aby...

Pred spojkami **ale, no, keď, že, lebo, aby** sa vždy píše **čiarka**.

3. Pozrite si rámiky so slovami a vyfarbite iba spojky.

4. Do viet doplňte vhodné spojky.

ani, alebo, a, i, aj

V našej triede je 11 chlapcov ____ 9 dievčat. Na oslavu narodenín prišli nečakane Denis ____ Eva.

Ponúknite sa, máme jahodový ____ broskyňový džús. Vráť sa skoro ____ sa aspoň ozvi.

Nebudeš jesť ____ piť? Nepovedali nám pravdu ____ vymýšľali samé klamstvá.

5. a) Do viet doplňte vhodné spojky.
ale, no, lebo, aby, že, keď

Dlho hrmelo, _____ dážď neprišiel. Vyjdi sem, _____ dolu je to nebezpečné. Dlho vyvolávali jej meno, _____ nik sa neohlásil. Pridaj sa k nám, _____ sám nič nezmôžeš. Chceš ísť na súťaž, _____ si vyhral? Vedzte, _____ vždy sme ochotní vám pomôcť. Potešili sme sa, _____ sa mama vrátila. Poradili mu, _____ išiel k lekárovi.

b) Farebne vyznačte čiarky pred spojkami v úlohe a).

6. Prečítajte text a podčiarknite spojky. Farebne vyznačte v texte čiarky.

Gerald Durrel získal za svoju činnosť v ochrane divej prírody veľa ocenení, ale on sa netešil. Trápil sa, že ešte neurobil dosť. Nemohol sa zmieriť s tým, ako rýchlo mizne divá príroda a jej obyvatelia. Chcel, aby sa tento nebezpečný trend zastavil. O zachránených zvieratách písal zaujímavé knihy, lebo sa chcel o svoje zážitky so zvieratami podeliť s inými. Kniha *O mojej rodine a iných zvieratách* sa stala populárnou ako v nedávnej minulosti kniha *Harry Potter*.

7. Diskutujte na tému *Robíme dosť pre ochranu prírody a jej živočíšnych obyvateľov?*

Prípravné otázky:

- Čo viete o znečisťovaní prírody?
- Čím prírode škodíme?
- Ktoré rastlinné a živočíšne druhy sú ohrozené?
- Týka sa táto problematika aj vášho regiónu?
- Robíme málo/veľa pre ochranu prírody?

K svojmu názoru uvádzajte argumenty.

Poznámky: _____

8. Dokončite vety.

Domnievam sa, že _____.

Myslím si to preto, lebo _____.

Veľa vecí sa zlepší, keď _____.

Podľa mňa sa musíme snažiť, aby _____.

Ja to vidím tak, že _____.

Čo už viem

- ☐ Viem, že úlohou spojok je spájať slová alebo vety.
- ☐ Viem rozlíšiť, pred ktorými spojkami sa čiarka píše a pred ktorými sa nepíše.

Les plný zvukov

citoslovčia – opakovanie

1. a) Oživte les zvukmi, ktoré v ňom môžeme počuť počas oddychu alebo pri tichej prechádzke. Ako? Vyberte si zvuky (vody, dažďa, hromu, rozličných vtákov a zvierat) pomocou obrázkov a doplňte ich k obrázkom.

tresk, prásk, čip-čip, ťuk-ťuk, cup, zzz, člap, čľups, křf, dup-dup, krá-krá, ss, hrkú

- b) Predstavte si, že ste sa stratili v hustom lese. Prežívali by ste úžas, strach, chlad, horúčavu, únavu, odpor, obdiv, prekvapenie... Ako by ste tieto svoje pocity vyjadrili?

_____, tu je ale zima! _____,

to bolí! _____, ale som sa zľakol!

_____, už je to lepšie. _____,

nevyšlo mi to. _____, to už stačilo.

_____, to je paráda.

↻ **Citoslovčia** sú neohybné slová, ktoré:

- vyjadrujú **city** a **vôľu** ľudí (*ach, bří, ó, heš, hijó*);
- napodobňujú **zvuky** zvierat a vecí (*hrkú, gá-gá, čľup, cřf*).

2. a) **Tvoríte** Všimnite si, že v niektorých citoslovciach môže byť *i* aj *y* alebo v iných môže byť na konci *k* alebo *g*. Vyberte si po jednej možnosti z každej dvojice citoslovciac a utvorte vety.

cupi-lupi | cupy-lupy

frnk | frng

dupi-dupi | dupy-dupy

cink | cing

- b) **Tvoríte** V niektorých citoslovciach je pevný pravopis. Citoslovčia použite vo vetách.

chi-chi

hihihi

čáry-máry

3. Ktoré citoslovce možno podľa významu doplniť do vety?

_____, uvidíme sa neskôr! _____, nieslo sa z diaľky. _____, už bud'te tichšie! _____, čiesi bosé nohy cupitali po dlážke. _____, vydávajú mladuchu! _____, už sa vlečie! _____, je to ťažký oriešok. _____, odpovedal psík pánovi. _____, vrabce vzlietli ako šíp. _____, koníček, stoj!

(Pápá, Puk-puk, Psst, Tap-tap, Juchuchú, Ľafa, hm, hm, Hav-hav, Ffff, Pfff)

4. a) Podčiarknite citoslovca.

V hodinkách sa ozvalo hrk. A vrabce frng z toho trnia! Kdesi na oblohe sa ozývalo tresk, prásk! Pes urobil hop a už ho nebolo. Včela urobila pich a ani som to necítil. Šup do postiel'ky, deti! A zajač hybaj vnohy! V hlbokom tichu sa ozývalo pravidelné tik-tak.

b) Citoslovce zmeňte na sloveso.

V hodinkách hrklo.

5. Roztried'te citoslovca podľa toho, či vyjadrujú city a vôľu alebo rôzne zvuky.

jéj, hav, au, bé, psst, tresk-plesk, heš, ccc, hurá, crrn, čľup, tik-tak

City, vôľa	Zvuky

6. Tvoríte Vymyslite a nakreslite krátky komiks, ktorý zobrazuje napínavý príbeh z lesa. V bublinách použite citoslovca.

Čo už viem

- ☐ Viem, čo vyjadrujú citoslovca.
- ☐ Dokážem citoslovca správne používať.

Opakovanie učiva 5. ročníka

1. a) Pozrite si text a skúste ho plynule prečítať.

Zlepený príbeh

Mysmeslovácukríkydlhosmebolivovrecúškuzabudnutéapretosmesazačalitopiťavšetkysmesazlepiliapretonikdynezabúdajtenaveciktorémáteradi.

Zvonimir Balog: Často si vymýšľam...

- b) Oddel'te „zlepené“ slová a vety zvislou čiarou.

2. Rozpleťte domotané vety a napíšte ich správne.

Hlavným mestom slovenskej republiky je dunaj. Po bratislave plávajú lode. Cez žilinu preteká rieka vysoké tatry. Vo váhu žijú vysokohorské kamzíky. Prešov leží na západe slovenska. Zvolen sa za riekou slatina vlieva do hrona.

3. Dopln'te správne začiatocné písmená.

Profesor z ___iedne bol veľmi múdry. Pozývali ho na konferencie: v ___frike mal prednášať o pavúkovi záclonovom, u ___skimákov mal referovať o eskime. Raz dostal pozvánku z ___urecka. Prosili ho, aby im predniesol, ako boli ___urci v ___urci. Lenže nevedel po ___urecky, nuž sa začal učiť. Vybrané ___urecké slová mu veľmi nešli, ale ___urecká káva áno. Potešil sa, že objavil metódu, ako sa naučiť cudzie reči. Bude stačiť, aby človek jedol ___rancúzske zemiaky a bude vedieť po ___rancúzsky, ___ulharský šalát a hneď sa dorozumie v ___ulharsku, ___ad'arskú salámu a dohovori sa po ___ad'arsky, ___panielske vtáčiky a v ___panielsku bude ako doma, ___uské vajcia a dohovori sa v ___usku s ___usmi... Profesor pricestoval na ___lovensko, kúpil si ___lovenský kožuš a chcel sa vystatovať svojou metódou. Lenže v ___ornej ___tubni stretol ___ožka ___rázika, ktorý ho pozdravil po ___urecky. Ako je to možné? „Viete, strašne rád mám ___urecký med.“

Na motívy poviedky Ako sa naučiť po turecky od Daniela Heviera

4. Splývavo prečítajte text a zakrúžkujte spoluhlásky, ktoré sa pri výslovnosti spodobujú.

Z vrcholu hory vidno strmý zráz. Raz som ti už pomohol. Jožko a Marienka zabľúdili v hustom lese. Pod skalou zurčí potok. V tme nebolo vidieť ani na krok. S vami pôjdem na výlet veľmi rád. Zavolali k nemu lekára. Čo máte z toho? Stretol si sa so Zuzkou? Včelári už predávajú včelí med. Z tône sa vytiahol kocúr. Pod plotom sa kľbčili vrabce.

5. Vyriešte doplňovačku.

1.	2.	3.	4.	5.
S	O	O	O	A

1. práškovitý zvyšok po spálení niečoho
2. jedlá huba
3. vyčnievajúca skala
4. zárodočná bunka niektorých živočíchov obsahujúca bielok a žltok
5. predná pretiahnutá časť hlavy niektorých cicavcov

6. Prečítajte si ustálené slovné spojenia a výstižne povedzte ich význam. Určte ich druh.

(príslovie – PR, porekadlo – PO, prirovnanie – PRI, pranostika – PRA)

Ukázal mu dvere. _____

V tom bol pes zakopaný. _____

Kto sa bojí, nech nejde do lesa. _____

Ako sa do hory volá, tak sa z hory ozýva. _____

Pribehol ako blesk. _____

Na každú dieru sa nájde záplata. _____

Trafená hus zagága. _____

Studený máj, v stodole raj. _____

7. Podčiarknite viacvýznamové slová. Jedno jednovýznamové a jedno viacvýznamové slovo použite vo vetách.

včela, Rožňava, kohútik, jedľa, list, striga, muchotrávka, koleno, strom, auto

8. Nájdite v svojej slovnej zásobe synonymum ku každému slovu.

belasý – _____ blčať – _____ burina – _____

dabovať – _____ bedár – _____ kabelá – _____

kalich – _____ pasca – _____ komora – _____

9. Ktoré slovo stojí na opačnej strane – je protikladom? Dotvorte protikladnú dvojicu.

starý – _____ ja – _____ náš – _____

vľavo – _____ východ – _____ ráno – _____

vždy – _____ začiatok – _____ úprimný – _____

10. a) Ktoré slovo do radu nepatrí?

- schôdzka, sedenie, zhromaždenie, státie, míting
- rozhovor, krik, vrava, reč, beseda, konverzácia
- nízky, malý, úzky, pomešší, územčistý, prízemný

b) **Tvoríte** Z každého riadka si vyberte jedno synonymum a utvorte naň vetu.

11. Ktoré nespisovné slová sa votreli do riadka? Nárečové slová zakrúžkujte.

- kľúč, celer, závoj, ceruzka, buchty, zemáky
- pračka, prádlo, šnúra, topánky, drôt, vinič
- bóty, lode, vrták, udica, švábky, obloha
- krumple, sáčik, kečup, písanky, šublík, noc

12. a) Prečítajte si text.**Prečo ryby žijú v húfch?**

Na otvorenom mori číhajú mnohé nebezpečenstvá. Ryby kvôli bezpečnosti žijú často v skupinách nazývaných húfy – niekedy sa zoskupujú až stovky rýb rovnakého druhu. Majú tak lepšiu možnosť zbadat' nebezpečenstvo, a ak je húf ohrozený, má jednotlivá ryba väčšiu šancu uniknúť. V húfe sa pruhované telá abudefdufov stávajú masou pruhov, čo predátorovi sťažuje útok na jednu rybu.

Príroda plná prekvapení

b) Čo si predstavujete pod slovným spojením *otvorené more*?

c) Ústne vysvetlite rozdiel vo význame slov. Pridajte podstatné meno, s ktorým utvoria správne slovné spojenie.

Príklad: *húf – húf rýb*

skupina – _____ črieda – _____ stádo – _____
 svorka – _____ krdeľ – _____ spoločnosť – _____

13. Vo vetách podčiarknite podstatné mená a určte ich rod, pád a číslo.

Vedci pomocou špeciálnych prístrojov pozorovali a skúmali srdcovú činnosť divých husí.

Zistili, že srdce divých husí rozbúšia aj škriepky v gagotavom krdli.

Operencov viac rozruší správanie sa iných husí ako dopravný hluk alebo hromobitie.

14. Doplňte.

Dirigentov___ sa koncert vydaril. Huslist___ a klavirist___ podali vynikajúce výkon___. Z plnej sál___ znel potlesk a nadšené výkrik___. Pri uvádzan___ jednotlivých vystúpen___ sa striedali dvaja moderátor___. Sólové speváčk___ dostali od divákov krásne kvetin___. Umelc___ sa od radost___ ukláňali viackrát. Na záver sa rozdávali cen___ a diplom___. Návštevníc___ si odnášali nezabudnuteľné dojm___. V prítm___ ulíc sa lúčili návštevníc___.

15. Podstatné mená napíšte v správnom tvare.

Na (púšť) _____ je ticho a horúco. Harmonikár vystupoval v ľudovom (kroj) _____. (Buldozér) _____ sa rýpadlami zahryzli do strmého svahu. V (zlosť) _____ sa zachmúril. (Montér) _____ nastúpili do práce. Janka si rozumela so všetkými (dievča) _____ v triede. Nad našim mestom sa týčia (hora) _____. (Suseda) _____ sa do seba pustili ako (osa) _____. Po lese kráčala medvedica s (medvied'a) _____. V (trnie) _____ čosi zašuchotalo. Zem sa točí okolo zemskej (os) _____. Z oboch (báseň) _____ vypíšte prirovnania.

16. Každý žiak si v mysli vyberie nejaký predmet z domácnosti, školy, športu a pod. Opíše ho spolužiakom od menej dôležitých po najdôležitejšie vlastnosti. Neprezradí, na čo predmet slúži. Úlohou žiakov bude predmet uhádnuť.

17. a) V texte podčiarknite prídavné mená.

Televízne stanice i časopisy každoročne vyhlasujú rôzne celoslovenské ankety a súťaže. Potom zostavujú rebríčky v speváckych alebo v športových súťažiach, napríklad najúspešnejší športovec, najobľúbenejší spevák, najpopulárnejšia herečka. Veľké kníhkupectvá zostavujú rebríčky najpredávanejších kníh. Mladých podnikateľov zas motivujú banky a ministerstvá, ktoré oceňujú najlepšie inovácie, najoriginálnejší dizajn a pod. Mladší podnikatelia a umelci sú tak motivovaní stať sa lepšími, tvorivejšími a nápaditejšími.

b) Vypíšte po tri prídavné mená podľa tabuľky.

Akostné prídavné mená	Vzor	Základný stupeň	Vzťahové prídavné mená	Vzor	Rod, pád, číslo

18. Doplňte.

Spravodliv___ a čestn___ ľudia sú v spoločnosti veľmi dôležit___. Potrebujeme ľudí, ktorí sú vnímav___ a poukážu na krivdu či lož. Takíto ľudia sú nebojácn___. Kritizovan___ ľudia sú často rozhnevan___ a jedovat___. Začnú sa oháňať útočn_____ rečami, vymyslen_____ príhodami, ale slušn___ ľudia spravidla prekuknú takých ukričan_____, „hrdinov“. V minulom storočí však súdy často odsúdili do väzenia aj nevinn_____ ľudí. Budme stále ostražit___ voči lžiam a nedovoľme nepravosti.

19. Doplňte chýbajúce stupne prídavných mien tam, kde to uznáte za možné.

_____ – smutnejší – _____, _____ – najhorší
pekný – _____ – _____, _____ – najlepší

20. Doplňte do viet správne tvary.

(ja) _____ sa nehnevám. (ty) _____ by sme to nikdy neurobili. Na (ja) _____ sa môžeš vždy spoľahnúť. Povedz (ja) _____ pravdu. Vraj ste niečo o (ja) _____ hovorili. (ty) _____ sa u nás nepáči? Niečo (ty) _____ chcem povedať. Pozvali (my) _____ na návštevu. Zhovárali ste sa o (my) _____? (ja) _____ je to jedno!

21. a) Vyhľadajte a podčiarknite základné číslovky.

Juraj sa hlásil ako prvý. Vybrali ho teda do 2. ročníka projektu Zem – naša živiteľka. Na projekte pracovali 15 žiaci. Z toho bolo sedem dievčat a 8 chlapcov. Prví štyria zo skupiny pripravovali informácie, druhí štyria ich spracovali. Ďalší piati chystali prezentáciu. Poslední dvaja vystúpili pred školou a projekt prezentovali. Na prezentácii sa zúčastnilo 250 žiakov. Za obsah projektu získali 3. miesto a za úroveň predstavenia projektu získali 1. miesto.

b) Nájdite radové číslovky a napíšte ich.

22. a) Slovesá v prítomnom čase podčiarknite **modrou** farbou a slovesá v minulom čase **červenou** farbou.**b)** Sloveso v budúcom čase zakrúžkujte.

Vlak brzdí, až napokon zastane. Z vlaku sa vyhrnuli zástupy ľudí. Ponáhľali sa do podchodu. V staničnej hale sa prúd ľudí rozdeľuje. Jedni sa náhlili na električku, iní na autobus. Študent beží za odchádzajúcim trolejbusom. Turista stojí pred tabuľou s informáciami. V staničnom bufete sa parí z horúcich jedál. Aj pred stanicou sa hmýri veľa ľudí. Vonku sneží. Možno budú nasledujúce vlaky meškať. Nosičov batožiny nekvári chlad. Vyniesli ťažké kufre hore schodmi alebo do úschovne batožiny.

c) Slovesá dajte do určeného tvaru.

	<i>bežať</i>	<i>meškať</i>	<i>ponáhľať sa</i>
1. os. sg. prít. času			
3. os. pl. prít. času			
1. os. pl. min. času			
2. os. pl. min. času			
2. os. sg. bud. času			
3. os. pl. bud. času			

23. V ktorej vete sa nachádzajú všetky slovné druhy?

- ☐ Zelené žabiatko v drsnom kabátci rýchlo čľup do vody.
- ☐ Hurá, v našej záhrade už konečne rozkvitli prvé pestré krókusy a hyacinty!
- ☐ Ach, ťažko si vzdychla moja stará mama po namáhavej práci.

24. Slovné druhy roztriedte.

uf, popod, aj, hurá, psst, milo, medzi, prír, že, dobre, aby, pomaly, ale, zrána, o, cink, keď, doma, jaj, pri, alebo, kvôli, i, cha-cha, mlčky, so, vyššie, bez

Príslovky	Spojky	Predložky	Citoslovčia

25. a) Doplňte.

Včera sme mali športov___ deň. Deviatac___ bol___ výborn___ v telocvičn___. Na ihrisku vynikal___ vysok___ ôsmaci. Medzi jednotlivcam___ sa ako prv___ umiestnil Lukáš z 5. B. Nikto nebol smutn___, všetci boli vesel___ a spokojn___. Vonku bol horúc___ vzduch. Občas našťastie zavial sviež___ vánok. „Boli ste dobr___“, povedal náš triedn___.

b) Vyhľadajte prídavné meno, v ktorom sa uplatňuje pravidlo o rytmickej krátení.

26. a) Prečítajte si text. V texte vyhľadajte podľa tabuľky slovné druhy a napíšte ich.

b) Podčiarknite priamu reč.

Š-š-š, do stanice vošiel vlak. Rušeň veselo zahvízdal. K vozňom rýchlo prichádzali výletníci. Na nástupišti a pri vlaku stáli rodičia. „Pošli určite esemesku, keď tam budete!“ nástojila čiási mama. „Zjedz chlebík aj paradajky!“ dôrazne pripomínala druhá. „Hurá, odchádzame!“ ozvali sa deti nadšene.

Príslovky	Predložky	Spojky	Citoslovčia	Častice

27. Popremýšľajte o tom, ako a z čoho by sa dal zostrojiť robot na hranie. Navrhnite materiál, pomôcky a napíšte opis pracovnej činnosti. K opisu môžete pridať aj nákres.

Test 5 (Opakovanie učiva 5. ročníka)

Lined area for dictation practice, consisting of 30 horizontal blue lines.

Čo už viem

25 vedomostí z jazyka a slohu, ktoré by ste mali vedieť z 5. ročníka

ZVUKOVÁ ROVINA JAZYKA A PRAVOPIS

- ☐ 1. Ako uplatňujeme v reči prestávku, silu hlasu, dôraz, prízvuk a tempo.
- ☐ 2. Ako sa v reči prejavuje spodobovanie a prečo.
- ☐ 3. Ako písať jednoslovné a viacslovné vlastné mená.

VÝZNAMOVÁ ROVINA JAZYKA

- ☐ 4. Ako rozumieť prísloviám, porekadlám, pranostikám a prirovnaniam a ako ich používať.
- ☐ 5. Ako rozlíšiť jednovýznamové a viacvýznamové slová. Ako rozumieť viacvýznamovým slovám.
- ☐ 6. Ako rozlíšiť spisovný jazyk a nárečie.

TVAROSLOVIE

- ☐ 7. Poznať dvanásť vzorov na skloňovanie podstatných mien a správne písať ich pádové prípony.
- ☐ 8. Ovládať gramatické kategórie podstatných mien (rod, číslo, pád) a pri mužskom rode aj životnosť/neživotnosť.
- ☐ 9. Poznať rozdelenie prídavných mien na akostné a vzťahové, ich vzory *pekný* a *cudzí* a vedieť správne písať ich pádové prípony.
- ☐ 10. Ovládať pravidelné stupňovanie akostných prídavných mien a poznať nepravidelné stupňovanie prídavných mien *dobrý, zlý, veľký, malý* a *pekný*.
- ☐ 11. Pri skloňovaní podstatných mien a prídavných mien dodržiavať v prípade potreby pravidlo o rytmickej krátosti.
- ☐ 12. Pri skloňovaní podstatných a prídavných mien poznať výnimky z pravidla o rytmickej krátosti.
- ☐ 13. Poznať osobné základné a osobné privlastňovacie zámená a správne ich používať.
- ☐ 14. Poznať a správne používať základné a radové číslovky.
- ☐ 15. Ako časovať slovesá v minulom, prítomnom a budúcom čase. Poznať gramatické kategórie slovies (osoba, číslo, čas).
- ☐ 16. Ako zistiť príslovky a ako ich správne používať.
- ☐ 17. Poznať, s ktorými pádmi sa viažu predložky.
- ☐ 18. Poznať spojky, ktoré najčastejšie používame.
- ☐ 19. Poznať citoslovci a vedieť ich v reči správne používať.

SLOH

- ☐ 20. Ako diskutovať a obhajovať svoj názor.
- ☐ 21. Ako urobiť interview.
- ☐ 22. Ako si urobiť poznámky alebo konspekt.
- ☐ 23. Ako obohatiť rozprávanie (zážitku, príbehu) opisom.
- ☐ 24. Ako vytvoriť opis pracovného postupu.
- ☐ 25. Ako rozumieť schémam, grafom, ako vytvoriť a využívať pojmovú mapu.

Tvaroslovie

Ženský rod

Vzor ŽENA		
Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N	žen-a	žen-y
G	žen-y	žien-ŏ
D	žen-e	žen-ám
A	žen-u	žen-y
L	o žen-e	o žen-ách
I	žen-ou	žen-ami

Vzor DLAŇ		
Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N	dlaň-ŏ	dlan-e
G	dlan-e	dlan-í
D	dlan-i	dlan-iam
A	dlaň-ŏ	dlan-e
L	o dlan-i	o dlan-iach
I	dlaň-ou	dlaň-ami

Vzor ULICA		
Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N	ulic-a	ulic-e
G	ulic-e	ulíc-ŏ, ruž-í
D	ulic-i	ulic-iam
A	ulic-u	ulic-e
L	o ulic-i	o ulic-iach
I	ulic-ou	ulic-ami

Vzor STROJ		
Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N	kost-ŏ	kost-i
G	kost-i	kost-í
D	kost-i	kost-iam
A	kost-ŏ	kost-i
L	o kost-i	o kost-iach
I	kost-ou	kost-ami

Stredný rod

Vzor MESTO		
Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N	mest-o	mest-á
G	mest-a	miest-ŏ
D	mest-u	mest-ám
A	mest-o	mest-á
L	o mest-e	o mest-ách
I	mest-om	mest-ami

Vzor SRDCE		
Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N	srdc-e	srdc-ia
G	srdc-a	srdc-ŏ
D	srdc-u	srdc-iam
A	srdc-e	srdc-ia
L	o srdc-i	o srdc-iach
I	srdc-om	srdc-ami

Vzor VYSVEDČENIE		
Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N	vysvedčen-ie	vysvedčen-ia
G	vysvedčen-ia	vysvedčen-í
D	vysvedčen-iu	vysvedčen-iam
A	vysvedčen-ie	vysvedčen-ia
L	o vysvedčen-í	o vysvedčen-iach
I	vysvedčen-ím	vysvedčen-iami

Vzor DIEVČA		
Pád	Jednotné číslo	Množné číslo
N	dievč-a	dievč-at-á, dievč-enc-e
G	dievč-at-a	dievč-at-ŏ, dievč-eniec-ŏ
D	dievč-at-u	dievč-at-ám, dievč-enc-om
A	dievč-a	dievč-at-á, dievč-enc-e
L	o dievč-at-i	o dievč-at-ách, o dievč-enc-och
I	dievč-at-om	dievč-at-ami, dievč-enc-ami

Vzory podstatných mien

Vzory prídavných mien

Pád	Jednotné číslo			Množné číslo	
	Mužský rod	Ženský rod	Stredný rod	Mužský rod (živ.)	Mužský rod (neživ.), ženský a stredný rod
N	pekný	pekná	pekné	pekní	pekné
G	pekného	peknej	pekného	pekných	pekných
D	peknému	peknej	peknému	pekným	pekným
A	pekného (živ.), pekný (neživ.)	peknú	pekné	pekných	pekné
L	o peknom	o peknej	o peknom	o pekných	o pekných
I	pekným	peknou	pekným	peknými	peknými

Pád	Jednotné číslo			Množné číslo	
	Mužský rod	Ženský rod	Stredný rod	Mužský rod (živ.)	Mužský rod (neživ.), ženský a stredný rod
N	cudzí	cudzia	cudzíe	cudzí	cudzíe
G	cudzíeho	cudzej	cudzíeho	cudzích	cudzích
D	cudzíemu	cudzej	cudzíemu	cudzím	cudzím
A	cudzíeho (živ.), cudzí (než.)	cudzíu	cudzíe	cudzích	cudzíe
L	o cudzom	o cudzej	o cudzom	o cudzích	o cudzích
I	cudzím	cudzou	cudzím	cudzími	cudzími

OBSAH

TVAROSLOVIE

Každý z nás má nejakú záľubu • podstatné mená ženského rodu • vzor žena	2
Mravčia polepšovňa • vzor ulica	8
Púšť – opustené miesto • vzor dlaň	12
Chuť soli • vzor kosť	15
Majú stepi na celom svete podobné podnebie? • Zhrnutie podstatných mien ženského rodu	18
Na maškarnom plese • rozprávanie s opisom	20
Prečo je nebo modré • podstatné mená stredného rodu • vzor mesto	22
Ruku na srdce! • vzor srdce	25
Nové obdobie školského života • vzor vysvedčenie	28
Veľryby a ich mláďatá • vzor dievča	30
Čím chceš byť? • opakovanie skloňovania podstatných mien	34
Nedojedný koláč • rozprávanie s opisom	38
TEST 4	40

Traja pátrači • prídavné mená • rozdelenie prídavných mien	42
O odvahe • skloňovanie akostných a vzťahových prídavných mien • vzor pekný	46
Môže byť niečo horúce aj studené zároveň? • vzor cudzí	51
Kto je verný, vernejší, najvernejší? • stupňovanie akostných prídavných mien	54
Chodíte po svete s otvorenými očami? • opakovanie prídavných mien	59

Starosti s listami • zámená	62
Veselé špekáčky • slovesá	65
Indiánsky vigvam • opis pracovného postupu	71

Mílnik • príslovky	74
Miliónové mestá • číslovky	77
Maľované kamene • opis pracovného postupu	80
Krása aj pohodlie • spojky	85
Les plný zvukov • citoslovčia	87

OPAKOVANIE UČIVA 5. ROČNÍKA	89
------------------------------------	----

A IDEME ĎALEJ...

Pravopisu nikdy
nie je dosť...

